

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

Årsberetning 2017

Innhold

1	Innledning	5
2	Den økonomiske situasjonen.....	7
2.1	Netto driftsresultat	7
2.2	Disposisjonsfond	9
2.3	Lånegjeld	10
3	Driftsregnskapet	11
3.1	Netto driftsutgifter og avvik per sektor	11
3.2	Driftsresultat	13
3.3	Skatt og rammetilskudd	17
3.4	Finansforvaltningen	18
3.5	Pensjon.....	20
4	Balansen	21
5	Investering.....	24
6	Likestilling, etikk og sykefravær	33
7	Intern kontroll.....	34
8	Politiske styringsorganer	35
8.1	Fylkestingets ansvarsområde	35
8.2	Fylkesrådets ansvarsområde	36
9	Kontrollorganer	37
10	Utdanning.....	38
11	Tannhelse	49
12	Kultur	55
13	Samferdsel og miljø	65
14	Næring.....	73
15	Stab- og støttefunksjoner.....	77
15.1	Stabssjef.....	77
15.2	Drift- og utbyggingssenteret	80
15.3	IT-senteret.....	82
15.4	Personal- og organisasjonssenteret	83
15.5	Økonomisenteret.....	84

1 Innledning

Årsregnskapet og årsberetningen skal formidle hvordan tilgjengelige økonomiske ressurser brukes til å levere tjenester som innbyggere og næringslivet i Troms nyter godt av. Nær 4,3 milliarder kroner har gått gjennom den fylkeskommunale driften i 2017. Mesteparten brukes til ordinær drift, men andelen som brukes til å investere for framtida er også betydelig. Det er brukt vel 690 millioner kroner på investeringer, hvorav 85 prosent er knyttet til investeringer innen samferdselssektoren.

De største investeringene har også i 2017 vært innenfor samferdselssektoren med 590,7 mill. kroner samlet for både vei- og kollektivsektoren, en økning på 159 mill. kroner fra 2016. De største prosjektene er Bjarkøyforbindelsen og Langbakken.

Investeringer i nye og renoverte skolebygg utgjorde 92,2 mill. kroner i 2017 hvorav nye Bardufoss videregående skole sto for hoveddelen av utgiftene.

Driftsregnskapet for 2017 er avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 41 millioner kroner i forhold til regulert budsjett. Det har vært fokus på utgiftskontroll og effektivisering gjennom året, da økonomien i inneværende økonomiplanperiode er svært stram. Dette har bidratt til at alle sektorer leverer et tilfredsstillende resultat og viser å ha god økonomistyring til tross for økende innsparingskrav. Fylkesrådet ønsker å gi honnør til dette arbeidet.

På inntektssiden har vi hatt drahjelp fra god skatteinntang som også i år har gitt oss merinntekter i løpet av året. En vedvarende lav rente har bidratt til å holde utgiftsnivået knyttet til den økende gjelden nede.

Utdanning leverte et regnskap i skarp balanse i 2017 og omsatte for til sammen 1,25 milliarder kroner.

Tannhelseetaten har i 2017 brukt snaut 270 millioner kroner på å fremme tannhelsen i befolkningen og sørge for at tjenestene i rimelig grad er tilgjengelige for innbyggerne.

Kulturetaten forvaltet 213 millioner kroner i 2017

Samferdsel brukte i 2017 1,9 milliarder kroner til å produsere tjenester innen kollektiv og veg i fylket.

Næring forvaltet 334 millioner kroner.

Fylkesrådet Ørnebakk som tiltrådte i juni 2017, har i sin plattform lagt vekt på behovet for å føre en økonomisk bærekraftig politikk. Den mest sentrale indikatoren for å vurdere bærekraften er netto driftsresultat, og vi kan glede oss over et fortsatt godt resultat. Et korrigert netto driftsresultat på 191 millioner kroner tilsvarer 4,4 prosent, og er på om lag på anbefalte normer. En vesentlig årsak til driftsresultatet er fylkestingets disponering av overskuddet fra 2016 til egenkapital, samt avsetning til disposisjonsfond gjennom året som følge av merskatteinntekter og redusert rentenivå.

Økt egenkapitalgrad sammen med ekstraordinære avdrag på lån (rassikringsmidler) har også gitt en svakere vekst i gjeldsgraden enn opprinnelig budsjett tilsa. Fylkeskommunen har dermed

en gjeldsgrad om lag på det anbefalte maksimumsnivået. Det er likevel grunn til å minne om at vedtatte og igangsatte investeringer vil øke gjeldsgraden betydelig i årene som kommer.

Disposisjonsfondet er drøyt 203 millioner kroner ved utgangen av 2017, noe lavere enn anbefalt nivå. Dette er likevel et uttrykk for en bevisst prioritering fra fylkestingets side, og har bidratt til at fylkeskommunen på de to øvrige indikatorene kan vise til gode resultater. Med krevende økonomiske framtidsutsikter er det nødvendig å prioritere tiltak som gir økt fleksibilitet og omstillingsevne.

Fra et toppår i 2014 har Troms fylkeskommune hvert år hatt en realnedgang i sine inntekter, korrigert for deflator og oppgaveendringer. På tross av stadig trangere forutsetninger fortsetter organisasjonen å levere tjenester på et høyt nivå. Det er all grunn til å berømme hver enkelt av våre ansatte for den innsatsen som de legger ned i tjeneste for befolkningen i Troms. De bygger fylket!

2 Den økonomiske situasjonen

Driftsregnskapet for Troms fylkeskommune (TFK) for 2017 ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 41 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Det har vært fokus på utgiftskontroll og effektivisering gjennom året, da økonomien i inneværende økonomiplanperiode er svært stram.

Fylkesrådet har i økonomiplanen målsettinger knyttet til tre viktige finansielle nøkkeltall – netto driftsresultat, disposisjonsfond og gjeld. Status for 2017 er at alle tre nøkkeltallene er tilfredsstillende. Budsjettet for 2017 var vedtatt med små marginer og betydelig innsparing. Som følge av god økonomistyring, samt gode økonomiske konjunkturer for nasjonen som har resultert i lavt rentenivå og bedre skattevekst enn forutsatt, har resultatene blitt tilfredsstillende og bedre enn forventet.

Selv om status for 2017 er tilfredsstillende så er den økonomiske situasjonen i økonomiplanperioden utfordrende. Regnskapet for 2017 endrer ikke dette da inntektssiden i økonomiplanen er budsjettet i tråd med skatteanslaget til finansdepartementet, føringene i statsbudsjettet og forventet befolkningsutvikling. Flere av elementene som har redusert kostnadene i 2017, er ikke av varig karakter eller er allerede lagt inn som innsparinger i økonomiplanen, og rente- og avdragsbelastningen øker kraftig i årene fremover.

Regnskapsresultatet alene er ikke en indikator på hvor sunn økonomisk drift Troms fylkeskommune har. Netto driftsresultat, bruk og/eller avsetning til disposisjonsfond, samt egenkapital til investeringer og gjeldsgrad er viktigere faktorer. Troms fylkeskommune hadde i 2017 et netto driftsresultat, korrigert for bruk og avsetning til bundne fond, på 191 mill. kroner som tilsvarer 4,4 prosent. Dette er på om lag samme nivå som anbefalt minimum nivå på 4 prosent, og betydelig bedre enn forutsetningene i vedtatt budsjett for 2017. Dette skyldes blant annet at egenkapitalgraden i investeringer har økt, og forhold som har bidratt til lavere utgifter og høyere inntekter enn kunnskapen som lå til grunn i vedtatt budsjett tilsa.

Disposisjonsfondet er økt fra 169 til 203 mill. kroner. Det har vært en liten økning i gjeldsgraden fra 48,8 til 50,9 prosent av brutto driftsinntekter.

2.1 Netto driftsresultat

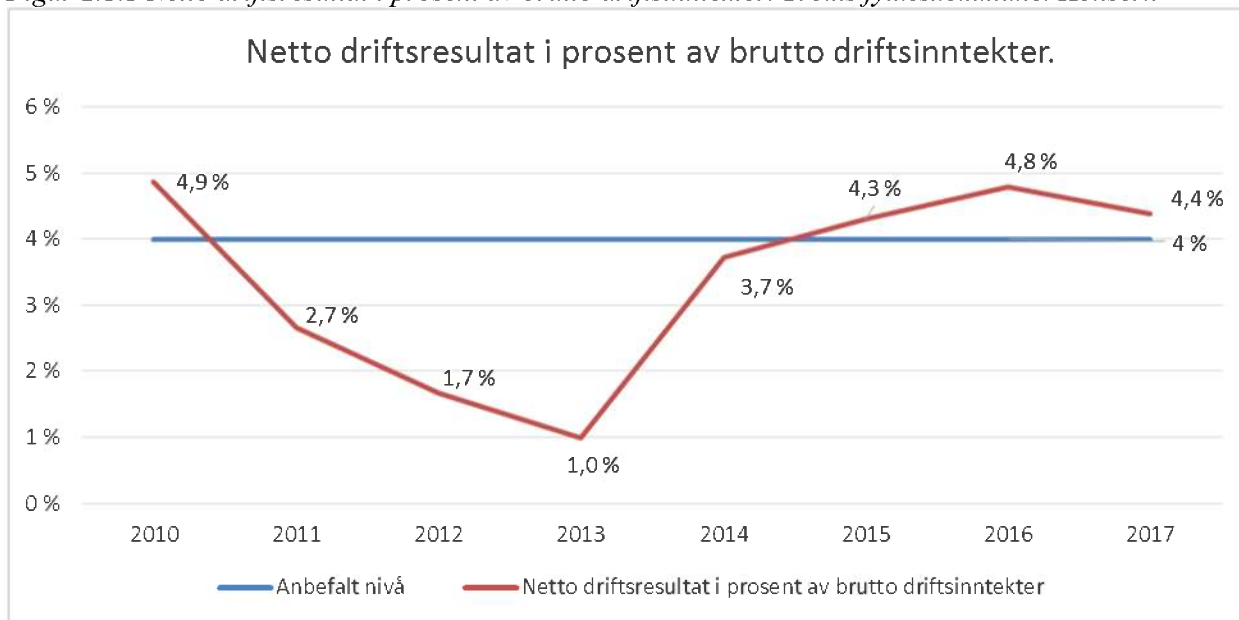
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter er det viktigste finansielle nøkkeltallet. Netto driftsresultat viser hva som er igjen av driftsinntektene når driftsutgifter og finansposter (renter og avdrag) er trukket fra. Med andre ord; hva som er igjen til å dekke uforutsette utgifter og egenkapital til investeringer.

Netto driftsoverskudd er helt avgjørende for å ha handlingsrom i en fylkeskommune. Dersom netto driftsresultat er negativ, har ikke fylkeskommunen økonomisk bæreevne over tid. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse for å bedømme fylkeskommunens økonomiske handlefrihet.

Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren og KMD regner netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene over tid bør være 4 prosent. Fylkesrådet har som langsiktig målsetting å ha et netto driftsresultat i tråd med anbefalingen.

Netto driftsresultat¹ var 191,4 mill. kroner i 2017, og utgjorde 4,4 prosent av brutto driftsinntekter.

Figur 2.1.1 Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Av figur 2.1.1 sees at Troms fylkeskommune har hatt en positiv utvikling i netto driftsresultat fra 2013 med en liten nedgang fra 2016 til 2017. Dette er en utvikling i tråd med fylkesrådets langsiktige målsetting på 4 prosent.

Budsjettert netto driftsresultat for 2017 var 3,9 mill. kroner, det vil si så vidt positivt. I løpet av året ble budsjettert netto driftsresultat regulert til 64 mill. kroner. Resultatet ble med andre ord betydelig bedre enn forventet ved inngangen til året. Dette skyldes at det på flere områder har vært høyere inntekter og lavere utgifter enn informasjon på budsjetteringstidspunktet skulle tilsi. De viktigste årsakene er:

- Skatteinntektene ble 18 mill. kroner høyere enn lagt til grunn i vedtatt budsjett
- Renter og avdrag ble 16 mill. kroner lavere enn i vedtatt budsjett
- Mindreforbruk på post for avsetning til lønnsvekst ble 18 mill. kroner
- Driftsmidler omdisponert til egenkapital til investeringer utgjorde 116 mill. kroner
- Mindreforbruk på sektorene utgjorde 27 mill. kroner (i hovedsak på samferdsel)

Merinntektene/mindreutgiftene som ble indentifisert gjennom året, ble disponert enten til økt egenkapital til investeringer eller til avsetning til disposisjonsfond. Til slutt gav merinntekter/mindreutgifter som ikke ble regulert i budsjettet i budsjettoppfølgingen per 15.10., et regnskapsmessig mindreforbruk på 40 mill. kroner. Alle disse elementene øker netto driftsresultat i motsetning til hvis de hadde blitt brukt til å øke driftsutgiftene.

¹ Netto driftsresultat er korrigert for bruk og avsetning til bundne fond. I 2017 var det en netto bruk av bundne fond på 6,3 mill. kroner.

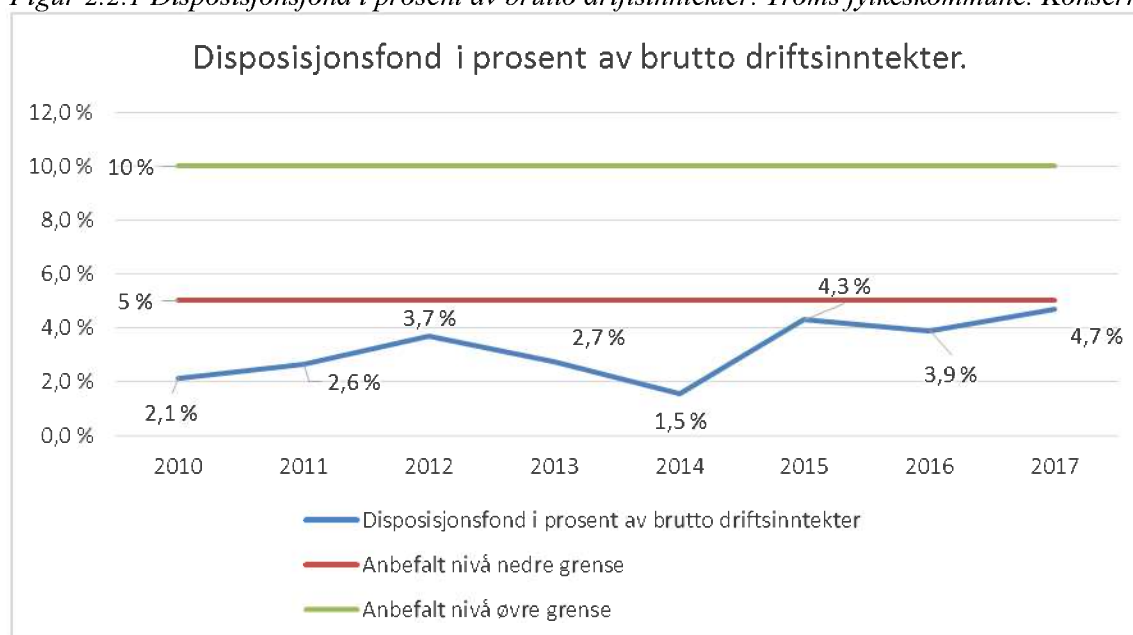
2.2 Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drifts- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har, og utgjør den delen av reservene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Det finnes ikke noen klar norm for hvor stort disposisjonsfondet bør være, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall for kommunal- og fylkeskommunal sektor anbefaler Telemarksforskning, jf. Riksrevisjonens rapport, at disposisjonsfondet bør utgjøre mellom fem og ti prosent av (fylkes)kommunens inntekter.

Disposisjonsfondet var 203 mill. kroner ved utgangen av 2017, og utgjorde 4,7 prosent av brutto driftsinntekter. Fylkesrådet har en langsiktig målsetting om å øke disposisjonsfondet til mellom 220 og 425 mill. kroner i tråd med anbefalt nivå på mellom 5 og 10 prosent av brutto driftsinntekter. Dette ble nesten nådd i 2017, til tross for at det ble brukt av fondet til å øke egenkapitalen til veginvesteringer, da regnskapsresultatet fra 2016 ble disponert.

Utviklingen av disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter for perioden 2010-2017 er vist i figur 2.2.1. Tallene er konserntall.

Figur 2.2.1 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Disposisjonsfondet er økt med 34 mill. kroner fra 31.12.2016, og det har vært betydelige bevegelser på fondet gjennom året. Det ble i budsjettoppfølgingen per 30.4. brukt 32 mill. kroner av disposisjonsfond til å øke egenkapitalgraden på veginvesteringer. I budsjettoppfølgingen per 15.10. var det merinntekter/mindreutgifter på flere områder, og det ble satt av 56 mill. kroner til disposisjonsfond. Detaljene er omtalt i kap. 4.

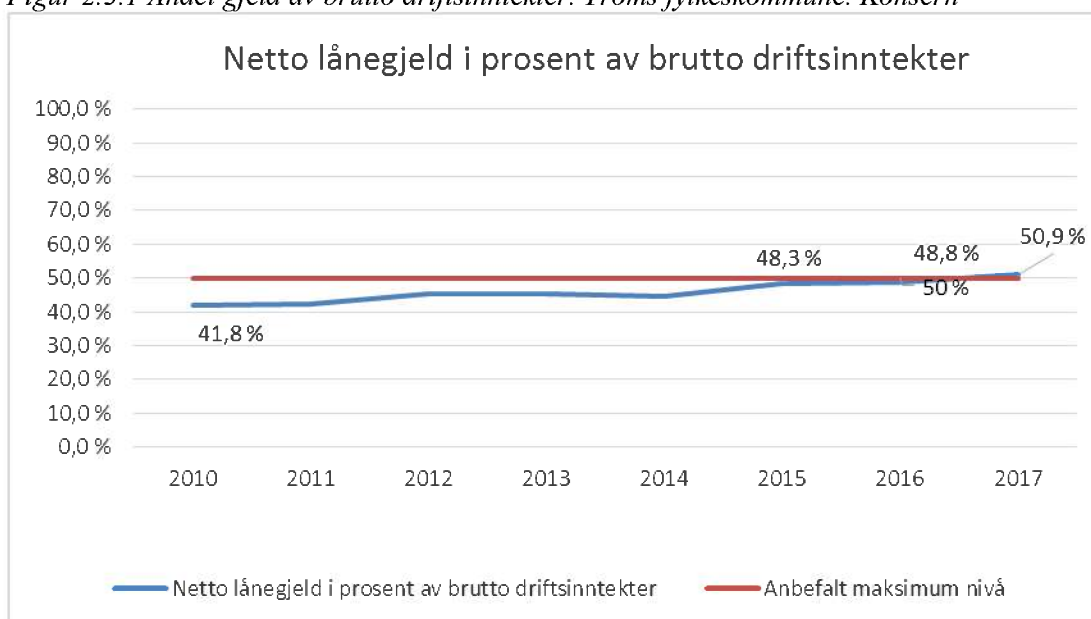
Mer informasjon om avsetning til og bruk av fond, inkludert disposisjonsfond, er å finne i note 12 i det trykte årsregnskapet.

2.3 Lånegjeld

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter er et tredje viktig finansielt nøkkeltall for å beskrive en sunn (fylkes)kommunal økonomi. Netto lånegjeld bør holdes under 50 prosent av årlige driftsinntekter. Høyere gjeld gir stor renterisiko.

I figur 2.3.1 er andel lånegjeld av brutto driftsinntekter vist. Denne har over perioden 2010-2017 vokst fra 41,8 til 50,9 prosent, og er om lag på maksimalt anbefalt nivå på 50 prosent.

Figur 2.3.1 Andel gjeld av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern

Lånegjeld i prosent av brutto driftsutgifter økte fra 48,8 prosent i 2015 til 50,9 i 2017. Dette er noe lavere enn planlagt i økonomiplan 2017-2020. Det skyldes lavere låneopptak i 2016 (endelige tall for 2016 var ikke klar før etter framleggelse av økonomiplanen), bevilget egenkapital i løpet av 2017 og ekstraordinære avdrag på lån i 2017.

3 Driftsregnskapet

3.1 Netto driftsutgifter og avvik per sektor

Driftsregnskapet for Troms fylkeskommune (TFK) for 2017 ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 41 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Av dette hadde sektorene et samlet mindreforbruk i drift på 27,8 mill. kroner. Sektorovergripende poster hadde et mindreforbruk/merinntekt på 13,4 mill. kroner.

Troms fylkeskommunes driftsregnskap og budsjett per sektor i 2017 er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 3.1.1 Troms fylkeskommunes driftsregnskap- og budsjett. I 1000 kr

	Regnskap 2016	Vedtatt budsjett 2017	Regulert budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i % av budsjett
Politiske styringsorganer	28 329 056,39	32 636 300	32 903 700	31 297 897,93	1 605 802	4,9 %
Kontrollorganer	4 893 390,31	5 292 600	5 303 900	4 984 891,33	319 009	6,0 %
Stab og støttefunksjoner	140 626 261,26	146 699 000	146 679 300	139 445 538,11	7 233 762	4,9 %
Utdanning	1 093 220 877,02	1 062 358 700	1 083 580 800	1 083 522 769,77	58 030	0,0 %
Tannhelse	124 208 333,33	122 318 000	128 594 100	128 940 263,46	-346 163	-0,3 %
Kultur	96 942 407,49	96 339 400	97 435 900	97 089 959,02	345 941	0,4 %
Samferdsel og miljø	1 223 948 500,82	1 300 010 800	1 293 432 800	1 276 336 704,24	17 096 096	1,3 %
Næring	40 723 894,95	48 461 400	50 408 400	48 921 574,38	1 486 826	2,9 %
SUM fagsektorene	2 752 892 721,57	2 814 116 200	2 838 338 900	2 810 539 598,24	27 799 302	1,0 %
Sektorovergripende poster	-2 752 892 721,57	-2 814 116 200	-2 838 338 900	-2 810 539 598,24	13 477 864	-0,5 %
Regnskapsmessig resultat					-41 277 166	
Sum totalt	0	0	0	0	0	0

Samtlige etater med unntak av tannhelse endte med mindreforbruk eller balanse. Samferdsel og miljø hadde størst mindreforbruk med 17,10 mill. kroner. I prosent tilsvarer dette 1,3 prosent av etatens totale budsjett. Størst avvik i prosent sett i forhold til regulert budsjett hadde kontrollorganer med 6,0 prosent. I kroner tilsvarer dette kun 0,32 mill. kroner.

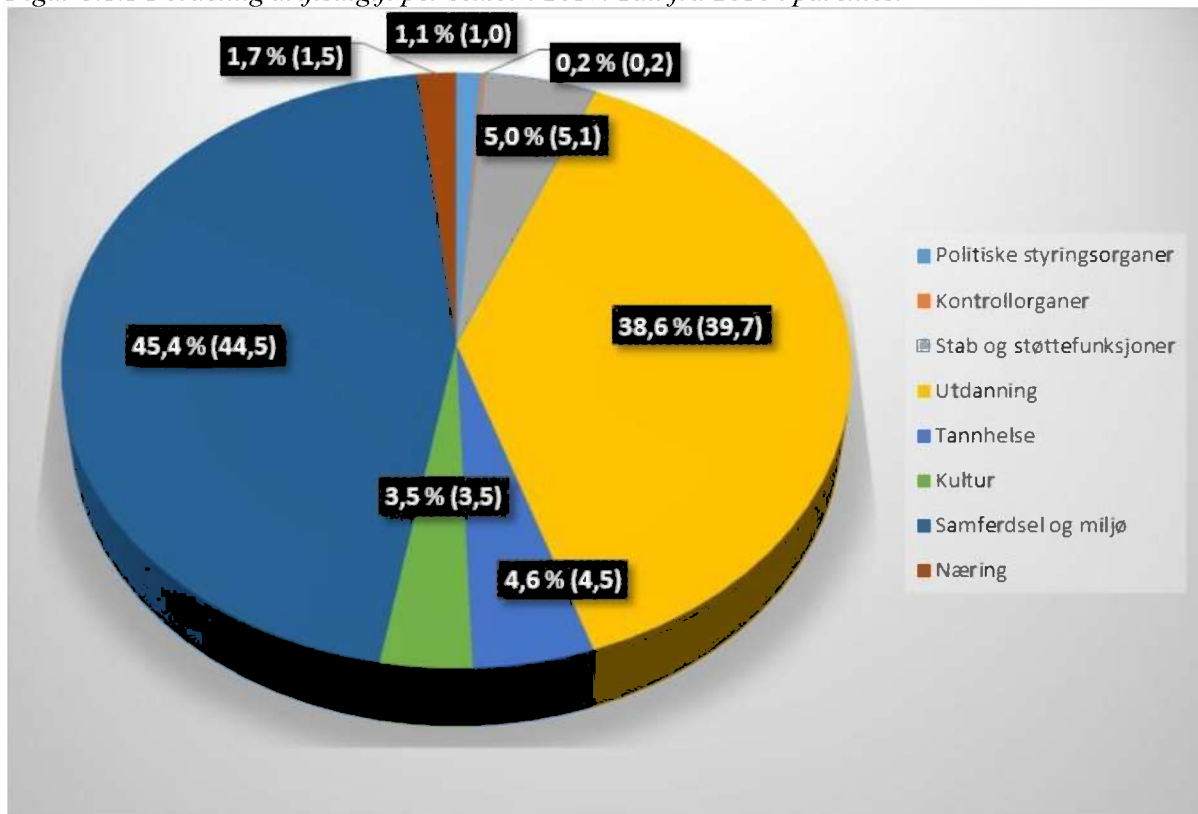
Tannhelse hadde et merforbruk på 0,35 mill. kroner, noe som i prosent tilsvarer 0,3 prosent av regulert budsjett. Med kun 58 000 kroner i mindreforbruk fikk utdanning samlet sett et årsresultat i balanse.

De viktigste årsakene til mindreforbruket på sektorovergripende poster er netto merinntekter renter 8 mill. kroner og restmidler på avsetning til lønnsvekst 3,7 mill. kroner.

For nærmere detaljer omkring årsresultatet vises det til egne omtaler fordelt på sektorene.

Figur nedenfor viser andelen netto driftsutgifter fordelt på sektorene.

Figur 3.1.1 Fordeling driftsutgift per sektor i 2017. Tall fra 2016 i parentes.

Utgiftene til samferdsel og videregående opplæring utgjør nesten 85 prosent av fylkeskommunens netto driftsutgifter med en andel på henholdsvis 45,4 og 38,6 prosent.

I perioden 2013-2017 har andelen til samferdsel økt med 4,4 prosentpoeng. Økningen skyldes økte statlige bevilgninger til styrking av vegvedlikeholdet og midler til å imøtekomme ny tunnelforskrift. Driftsbudsjett på øvrige fagområder har som følge av dette fått en relativ reduksjon i samme periode.

Fra 2016 til 2017 har andelen til samferdsel gått opp med 0,9 prosentpoeng. Økningen skyldes i tillegg til økt statlig bevilgning av etterslepsmidler, forhold i 2016. Netto utgifter gikk ned som følge av økning i passasjerinntektene og besparelser ved inngåelse av nye fergekontrakter innenfor kollektivtrafikk samt reduserte kapitalutgifter dekket innenfor budsjettet til samferdsel. Andel til utdanning har fra 2016 til 2017 gått ned med 1,1 prosentpoeng, og er sammen med stab- og støttefunksjoner de eneste sektorene der andelen av fylkeskommunens totale budsjett reduseres. Nedgangen på utdanning skyldes i hovedsak innføring av innsparinger knyttet til skolestruktur som kommer i tillegg til øvrige innsparinger.

Øvrige sektorer, inkludert administrasjon og politisk styring, utgjør til sammen 15 prosent av utgiftene, og er omlag på samme nivå som i 2016.

3.2 Driftsresultat

Tabell nedenfor viser Troms fylkeskommunes driftsregnskap fordelt på ulike utgifts- og inntektsposter.

Tabell 3.2.1 Troms fylkeskommunes driftsregnskap. I 1000 kroner.

	Regulert		Vedtatt	Avvik
	Regnskap 2017	budsjett 2017	budsjett 2017	
Brukerbetalinger	-47 487	-47 937	-47 937	-450
Andre salgs- og leieinntekter	-470 042	-446 797	-446 878	23 245
Overføringer med krav til motytelser	-559 455	-473 208	-368 923	86 247
Rammetilskudd inkl inntektsutjevning	-2 087 339	-2 098 401	-2 113 588	-11 062
Andre statlige overføringer	-252 339	-247 004	-199 508	5 335
Andre overføringer	-11 765	-11 554	-25 227	211
Inntekts- og formuesskatt	-934 411	-923 000	-890 000	11 411
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-4 362 837	-4 247 900	-4 092 061	114 936
Lønnsutgifter	1 123 532	1 066 509	1 028 569	-57 023
Sosiale utgifter	238 530	238 400	246 567	-130
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksj	948 345	972 054	890 067	23 710
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	1 138 249	1 107 994	1 086 277	-30 256
Overføringer	606 335	776 217	598 257	169 882
Avskrivninger	177 277	177 278	0	1
Fordelte utgifter	-8 358	-4 793	-2 996	3 565
Sum driftsutgifter	4 223 911	4 333 659	3 846 741	109 748
Brutto driftsresultat	-138 926	85 759	-245 320	224 685
Renteinntekter og utbytte	-23 957	-6 541	-5 141	17 416
Sum eksterne finansinntekter	-23 957	-6 541	-5 141	17 416
Renteutgifter og låneomkostninger	45 672	44 909	63 155	-763
Avdrag på lån	109 344	108 062	105 860	-1 282
Sum eksterne finansutgifter	155 016	152 971	169 015	-2 045
Resultat eksterne finansransaksjoner	131 059	146 430	163 873	15 371
Motpost avskrivninger	-177 277	-177 277	0	0
Netto driftsresultat	-185 144	54 911	-81 446	240 056
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-55 656	-55 656	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-32 152	-32 152	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-144 341	-256 007	-15 447	-111 666
Sum bruk av avsetninger	-232 149	-343 815	-15 447	-111 666
Overført til investeringsregnskapet	171 640	171 640	91 350	0
Avsatt til disposisjonsfond	66 322	66 322	3 927	0
Avsatt til bundne driftsfond	138 054	50 942	1 616	-87 112
Sum avsetninger	376 016	288 904	96 893	-87 112
Regnskapsmessig mindreforbruk	-41 277	-0	-0	-41 277

I 2017 ble driftsregnskapet avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 41,277 mill. kroner.

Som tabellen viser er det avvik mellom regulert budsjett og regnskap på en del poster. Årsakene til dette er flere, blant annet er det i noen tilfeller ikke tilstrekkelig informasjon for budsjettreguleringene som vedtas i fylkestinget i desember. Avvikene kan også skyldes mangelfull informasjon ved budsjettering der fylkesrådet eller administrasjonen har delegert budsjettreguleringsmyndighet.

I mange tilfeller foreligger relevant informasjon veldig sent på året, og da er verdien av budsjettreguleringer minimal utover å tilpasse budsjettet til regnskapet. Dette gjelder i mange tilfeller ved avsetning og bruk av bundne driftsfond. Videre kan avvikene skyldes at det ikke er lagt inn budsjett i økonomisystemet på alle områder, eller at endringer ikke er fulgt opp med budsjettreguleringer. Dette kan blant annet skje i tilfeller hvor alternative verktøy for økonomi- og aktivitetsstyring benyttes i tillegg til fylkeskommunens økonomisystem.

Driftsinntekter

Driftsinntektene ble totalt 114,9 mill. kroner høyere enn budsjettet. Av dette utgjør posten «Overføringer med krav til motytelse» 86,2 mill. kroner. Størstedelen av summen gjelder refusjoner fra kommuner (hovedsakelig oppdragsundervisning og en del mindre beløp), refusjoner fra staten (hovedsakelig tjenester knyttet til virksomhet i TANN-bygget), og refusjoner fra private (hovedsakelig refusjon knyttet til opplæring blå sektor). I tillegg knyttes en mindre andel av avviket til mva-kompensasjon drift, samt sykelønns- og svangerskapsrefusjoner.

Andre salgsinntekter var 23,2 mill. kroner høyere enn budsjettet. Merinntekten skyldes i stor grad billettinntekter knyttet til skoleskyss, og i tillegg mindre beløp på områder som salg av varer og tjenester, kursavgifter, og kollektivtrafikk.

Andre statlige overføringer ble 5,3 mill. kroner høyere enn budsjettet. Avviket skyldes i hovedsak ekstra tildeling av midler til utvidet TT-ordning. Dette er øremerkede midler og påvirker ikke regnskapsresultatet.

Rammetilskudd inkludert inntektsutjevning og skatteinntektene må sees i sammenheng, og var totalt sett så godt som i balanse i 2017.

Driftsutgifter

Regnskapsførte driftsutgifter ble 109,7 mill. kroner lavere enn budsjettet. Størst avvik er å finne på «Overføringer» med et mindreforbruk på 169,8 mill. kroner (22 prosent). Avviket gjelder i hovedsak for mye budsjett på tiltak til næringsformål sammenlignet med det som ble realisert. Ubrukte tiltaksmidler er satt av på bundet fond og påvirker ikke regnskapsresultatet. Det er merforbruk på poster som overføring til kommuner, overføring til statlige institusjoner, og mva-vederlag.

Kjøp av varer og tjenester som erstatter tjenesteproduksjonen, fikk et merforbruk på 30,3 mill. kroner. De største avvikene er knyttet til kjøp av skoleskyss, godtgjørelser, lærlingetilskudd og kjøp av opplæringstjenester. Mindreforbruk på kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen knyttes til avtaler med Statens vegvesen.

Merforbruk på lønn totalt 57 mill. kroner, har oppstått på sektorene med flest ansatte, utdanning og tannhelse (oppdragsvirksomhet). Avviket må sees i sammenheng med merinntekter på refusjon av sykelønns- og svangerskapsrefusjoner.

Eksterne finansinntekter og utgifter

Eksterne finansinntekter ble 17,4 mill. kroner høyere enn budsjettert. Det skyldes ikke-budsjetterte renteswap-inntekter samt renteinntekter av fondsmidler (regionale utviklingsmidler). Ved årsavslutningen ble 8,6 mill. kroner av renteinntekten knyttet til RDA og RUP-midler inntektsført i resultatregnskapet til fylkeskommunen. Dette skyldes at løpende utbetaling av tilskuddsmidlene gjennom året er belastet fylkeskommunens foliokonto, ikke formålet. Dette var ikke budsjettert. Renteinntekter utover dette knyttet til ubrukte regionale utviklingsmidler er tilbakeført formålet og påvirker ikke netto budsjett eller regnskap for fylkeskommunen.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat ble 185 mill. kroner. Dette er 41,2 mill. kroner bedre enn budsjettert og tilsvarer det regnskapsmessig mindreforbruket. Når det korrigeres for netto bruk/avsetning av bundne fond blir det korrekte netto driftsresultat 191 mill. kroner. Dette er nærmere redegjort for i kapittel 2.

Bruk og avsetning fond

Det ble i 2017 brukt 144,3 mill. kroner av bundne fond, og av dette kan 110 mill. kroner knyttes til regionale utviklingstiltak. Avsetning til bundne fond, totalt 138 mill. kroner, gjelder i stor grad de samme formålene.

Store avvik mellom budsjett og regnskap har sammenheng med at behov for avsetning og bruk av bundne fond i mange tilfeller avklares sent i regnskapsåret. Av den grunn legges det ikke alltid budsjett, og der det finnes budsjett kan det forekomme store avvik som følge av usikkerhet sent i regnskapsåret.

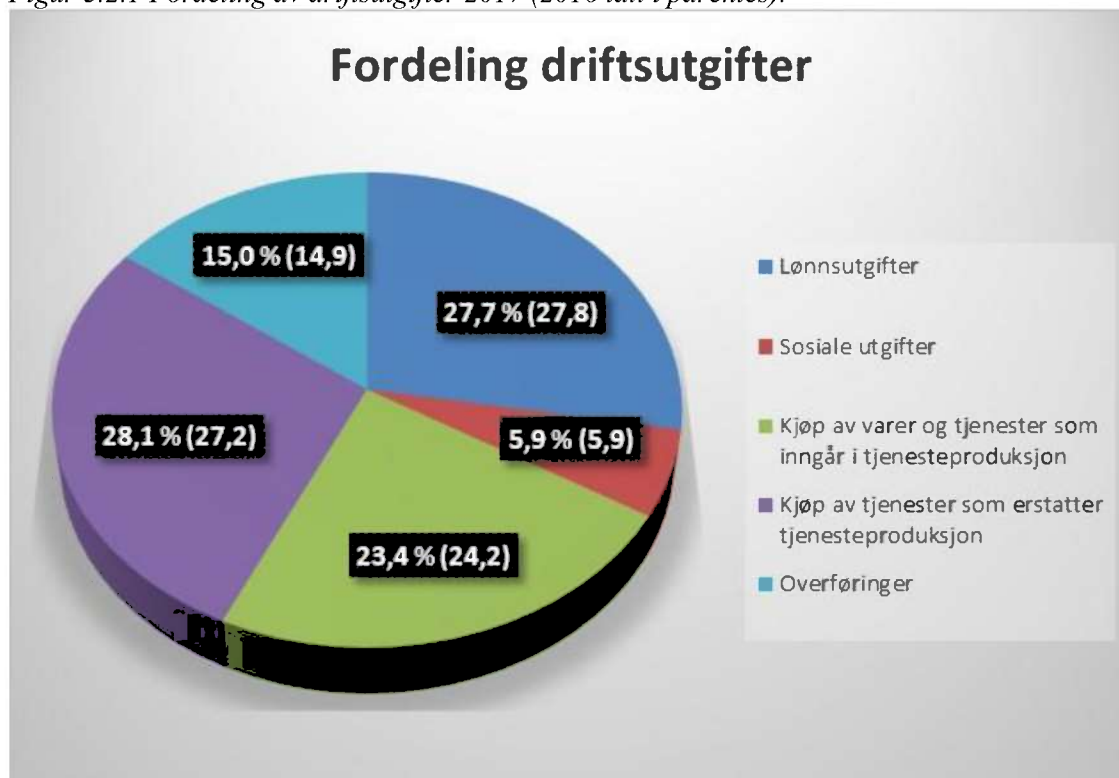
Avsetning til og bruk av disposisjonsfond er i tråd med fylkestingets vedtak i sak 90/16, 92/16, 51/17, 83/17 og 105/17. Avsetning til disposisjonsfond var 66,3 mill. kroner, og bruk av disposisjonsfond var 32,1 mill. kroner. Av dette ble det i sak 51/17 vedtatt å bruke 31,3 mill. til å øke egenkapitalgraden på allerede vedtatte investeringsprosjekter på samferdsel.

Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk, totalt 55,6 mill. kroner i 2016, er budsjettert og regnskapsført i tråd med fylkestingets vedtak i sak 51/17.

Sammensetning av utgifter og inntekter

Figur 3.2.1 og 3.2.2 viser fordelingen av driftsinntekter og driftsutgifter (ekskl. avskrivninger, motpost avskrivninger og interne finansieringstransaksjoner).

Figur 3.2.1 Fordeling av driftsutgifter 2017 (2016 tall i parentes).

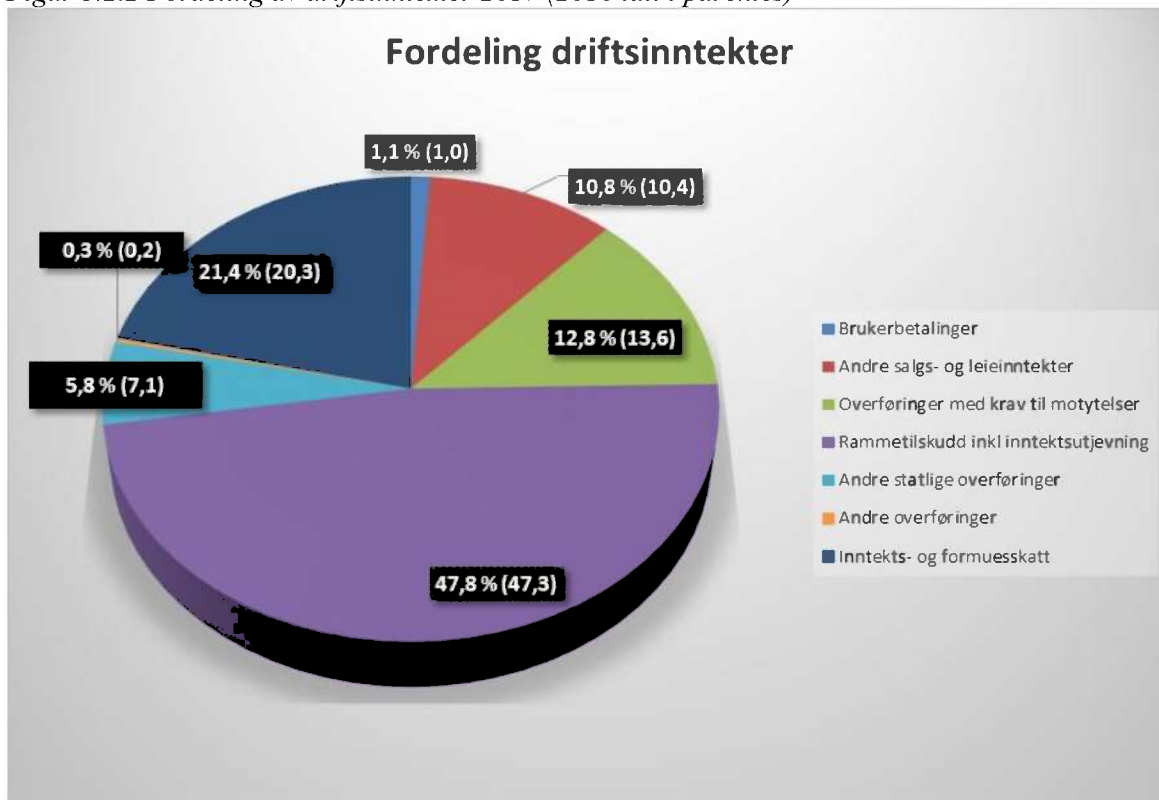

Av figur 3.2.1 sees at samtlige hovedposter på driftsutgifter har marginale endringer fra 2016 til 2017. Overføringer har en liten oppgang på 0,1 prosentpoeng, og utgjorde 15 prosent av utgiftene i 2017. Store poster innen denne kontogruppen er tiltak til næringsformål og mva-vederlag.

Kjøp av varer og tjenester som erstatter tjenesteproduksjon, øker med 0,9 prosentpoeng, og utgjorde 28,1 prosent av utgiftene. Herunder posteres blant annet utgifter til transporttjenester, lærlingetilskudd, og kjøp fra tilsluttet IKS. Andelen til kjøp av varer og tjenester som *inngår* i egen tjenesteproduksjon utgjør 23,4 prosent, og går svakt ned fra 2016.

Lønnsutgiftene utgjorde 27,7 prosent i 2017, og en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra 2016 til 2017. Sett i lys av at vi er en kunnskaps- og arbeidsintensiv organisasjon, er det en relativt liten andel som går til lønnsutgifter. Det skyldes kjøp av tjenester til kollektivtrafikk og veg samt store øremerkede overføringer fra staten som fylkeskommunen «sender videre» (hovedsakelig RUP, RDA og spillemidler).

Figur 3.2.2 Fordeling av driftsinntekter 2017 (2016 tall i parentes)

Figur 3.2.2 viser at fylkeskommunens største inntektspost, rammetilskudd fra staten, har økt med 0,5 prosentpoeng og utgjorde 47,8 prosent av inntektene i 2017. Inntekts- og formuesskatt har økt med 1,1 prosentpoeng, fra 20,3 prosent i 2016 til 21,4 prosent i 2017. Også brukerbetalinger, andre salgs- og leieinntekter samt overføringer med krav om motytelser har hatt en liten økning i løpet av året som har gått.

Andre statlige overføringer har hatt en reduksjon 7,1 prosent i 2016 til 5,8 prosent i 2017, totalt 1,3 prosentpoeng. Største inntektsposter er her utenom statlige overføringer, er spillemidler.

3.3 Skatt og rammetilskudd

Det ble inntektsført 3,022 mrd. kroner i skatt og rammetilskudd for Troms fylkeskommune i 2017. Av dette utgjorde rammetilskuddet 2,013 mrd. kroner.

Regnskapet ble avlagt i tråd med regulert budsjett. Budsjettert inntekt er imidlertid øket med 18 mill. kroner i løpet av året. Dette skyldes i hovedsak at skatteanslaget for 2017 ble oppjustert i statsbudsjett 2018. Det er i tillegg gjort mindre endringer i rammetilskuddet gjennom året som følge av justeringer fra statlige myndigheter.

Dette er vist i tabell 3.3.1 nedenfor.

Tabell 3.3.1 Frie inntekter for Troms fylkeskommune. I 1000 kroner.

	Vedtatt budsjett	Regulert budsjett	Regnskap	Avvik	Avvik i %
Rammetilskudd	-2 010 588	-2 013 401	-2 013 400	1	0,0 %
Inntektsutjevning	-103 000	-85 000	-73 939	11 061	-13,0 %
Fylkesskatt	-890 000	-923 000	-934 411	-11 411	1,2 %
SUM	-3 003 588	-3 021 401	-3 021 750	-349	0,0 %

Det er avvik mellom budsjett og regnskap for skatteinntekter og inntektsutjevning (motsatt fortegn) og disse to faktorene må sees i sammenheng.

3.4 Finansforvaltningen

I henhold til Troms fylkeskommunes finansreglement, vedtatt av fylkestinget i sak 89/16, skal det hvert år legges frem en finansiell årsrapport som egen sak for fylkestinget i mars. I denne rapporteres det om forvaltningen av likvide midler og låneporteføljen.

Hovedkonklusjonene i årsrapport 2017 er:

1. Forvaltningen av kortsiktige likvide midler samt låneporteføljen ligger innenfor risikorammene i finansreglementet.
2. Fylkeskommunen har økonomisk evne til å tåle mulige finansielle tap som følge av en merkbar endring i rentenivået.

For øvrige kommentarer vises til finansiell årsrapport 2017, behandlet i fylkestinget i mars 2017.

Renteinntekter

Renteinntektene består i hovedsak av renter av bankinnskudd og rentebytteavtaler, henholdsvis 14,5 og 0,4 mill. kroner. Rentebytteavtaler omtales nærmere i avsnittet under. Det er utbetalt kr 2 104 i aksjeutbytte fra vassdragskort for Lysbotnvassdraget. Dette er vist i tabell 3.4..

Tabell 3.4.1 Troms fylkeskommune - renteinntekter i 2017. Tall i 1000 kroner.

Konto (T)	Regnskap
Renter av bankinnskudd	-14 530,1
Renter av fondsmidler	-7,3
Renteswap (rentebytteavtaler) inntekter	-399,4
Diverse renteinntekter	-91,0
Aksjeutbytte	-2,1
Sum	-15 029,9

Rente- og avdragsutgifter

Rente- og avdragsutgifter ført i driftsregnskapet i 2017 ble 152,2 mill. kroner, hvorav renter eksklusive rentebytteavtaler utgjorde 42,9 mill. kroner og avdrag 109,3 mill. kroner. I tillegg ble det nedbetalt 110,3 mill. kroner i ekstraordinære avdrag bokført i investeringsregnskapet (se nærmere omtale i kapitlet om investering).

Som tabell nedenfor viser ble samlet renteutgift for låneporteføljen 44,4 mill. kroner og bestod av netto utgift på etablerte rentebytteavtaler, renteutgifter på ordinære lån og obligasjonslån, henholdsvis 1,5 og 42,9 mill. kroner.

Tabell 3.4.2 Låneporteføljens samlede kapitalkostnader i 2017. Tall i 1000 kroner.

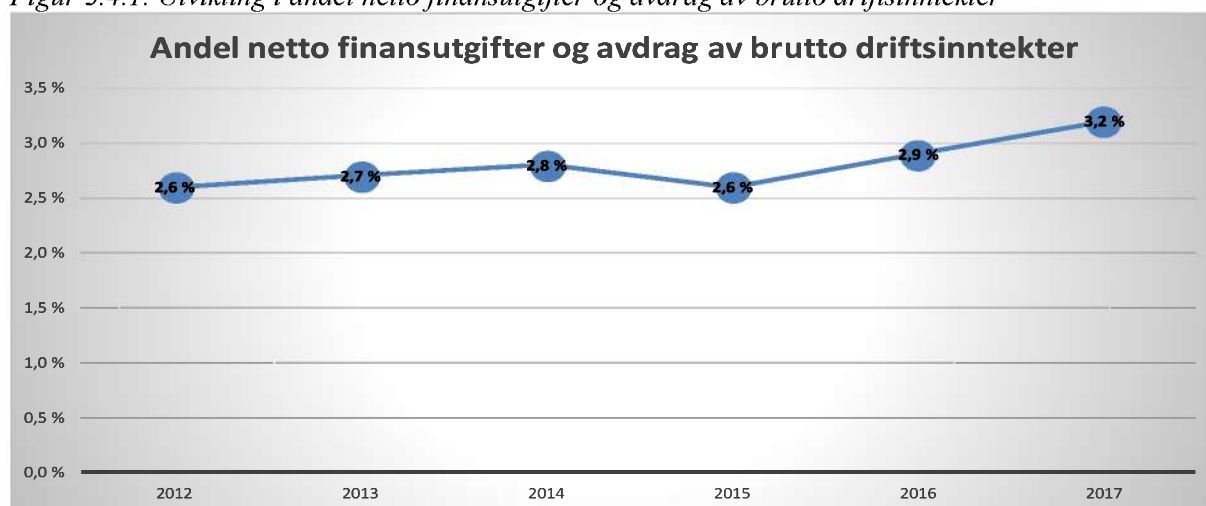
Konto (T)	Regnskap
Renteutgifter av rentebytteavtaler	1 894,8
- Renteinntekter av rentebytteavtaler	399,4
= Netto utgift av rentebytteavtaler	1 495,4
+ Renteutgifter av ordinære- og obligasjonslåneopptak	42 891,2
= Låneporteføljens samlede renteutgift	44 386,6
+ Låneporteføljens samlede avdragsutgifter	109 344,0
= Låneporteføljens samlede kapitalkostnader	153 730,6

Samlede kapitalkostnader var 153,7 mill. kroner i 2017.

Årsregnskapets note 8 viser avdrag på lån og forholdet mellom utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet og kravet om minimumsavdrag. Fylkeskommunen hadde i 2017 et positivt avvik mellom betalte avdrag og minimumsavdrag på 26,2 mill. kroner. Det betyr at det ble betalt mer enn det som antas å være kapitalslitet på anleggsmidlene (avskrivningene), med andre ord ble det betalt mer i avdrag enn kravet om minimumsavdrag tilsier.

I figuren nedenfor er Troms fylkeskommunes utvikling i netto finans- og avdragsutgifter som andel av brutto driftsinntekter vist for årene 2012-2017.

Figur 3.4.1. Utvikling i andel netto finansutgifter og avdrag av brutto driftsinntekter

Fra 2016 til 2017 har andelen driftsinntekter som er bundet opp til netto betaling av renter og avdrag (finansutgifter), økt fra 2,9 til 3,2 prosent. Økningen i skyldes økte netto finansutgifter samt en nedgang i brutto driftsinntekter fra 2016 til 2017.

3.5 Pensjon

Note 3 i årsregnskapet gir en grundig innføring i Troms fylkeskommunes pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK), samt de tallstørrelser og –sammenhenger som ligger til grunn for pensjonskostnadene.

Det er regnskapsført 151,76 mill. kroner i premieinnbetalinger i 2017. I tillegg er det utgiftsført 34,59 mill. kroner i amortiserte premieavvik fra tidligere år. Til fradrag for dette kommer premieavvik for 2017 med 9,30 mill. kroner. Det er inntektsført 16,63 mill. kroner fra premiefondet i KLP. Netto pensjonsutgifter i 2017 utgjorde 160,41 mill. kroner og fordelte seg slik:

Tabell 3.5.1 Pensjon. I 1000 kroner

Pensjonskostnader	Regnskap	Budsjett	Regnskap	Avvik 2017
	2016	2017	2017	
Sum pensjonspremier	166 092	152 138	151 760	378
Premiefond KLP	-14 745	-16 625	-16 638	13
Premieavvik	-27 266	-11 953	-9 302	-2 651
Amortiserte premieavvik	30 696	34 591	34 591	0
Sum pensjonskostnader	154 777	158 151	160 411	-2 260

Et avvik mellom budsjett og regnskap på totalt 2,26 mill. kroner er i hovedsak knyttet til lavere premieavvik enn budsjettert. Premieavvik ble i siste budsjettoppfølging for 2017 budsjettert på nivå med estimatene fra KLP og SPK. Endelig premieavvik viser en mindreinntekt på 2,65 mill. kroner eksklusiv arbeidsgiveravgift. Av dette er 1,97 mill. kroner mindreinntekt KLP og 0,68 mill. kroner mindreinntekt SPK.

Amortisering av tidligere års premieavvik er 25,29 mill. kroner høyere enn premieavviket i 2017. Det vil si at «pensjonsgjelden» er blitt 25,29 mill. kroner lavere enn ved utgangen av 2016. Siden 2015 har akkumulert premieavvik hatt en årlig reduksjon ved at premieavviket har vært lavere enn amortiseringen. Per 31.12.2017 utgjør akkumulert premieavvik 178 mill. kroner eksklusiv arbeidsgiveravgift.

Totale pensjonspremier viser en nedgang på 16,23 mill. kroner fra 2016 til 2017, tilsvarende 10,7 prosent nedgang. Nedgangen skyldes i hovedsak at forventet lønnsvekst er nedjustert i løpet av 2017. I tillegg har inntektsført utbytte fra premiefond økt med 1,89 mill. kroner. Når både premieavvik og amortiserte premieavvik regnes med, viser totale pensjonskostnader i 2017 en økning 5,63 mill. kroner sammenlignet med 2016.

4 Balansen

Tabellen nedenfor viser Troms fylkeskommunes balanse pr. 31.12.16 og 31.12.17.

Tabell 4.1. Troms fylkeskommune balanse. Tall i kroner.

Troms fylkeskommune		
Økonomisk oversikt balanse KOSTRA	Regnskap	Regnskap
Beskrivelse	2017	2016
Faste eiendommer og anlegg	5 313 548 892,97	4 818 893 222,93
Utstyr, maskiner og transportmidler	105 304 593,78	86 269 553,61
Utlån	100 058 229,22	9 229 255,32
Aksjer og andeler	405 269 068,50	401 049 120,50
Pensjonsmidler	2 398 261 068,00	2 316 654 229,00
Sum anleggsmidler (A)	8 322 441 852,47	7 632 095 381,36
Kortsiktige fordringer	277 258 966,06	269 176 712,05
Premieavik	191 366 515,00	219 392 718,93
Kasse, bankinnskudd	1 375 711 885,37	1 483 681 823,67
Sum omløpsmidler (B)	1 844 337 366,43	1 972 251 254,65
SUM EIENDELER (A + B)	10 166 779 218,90	9 604 346 636,01
Disposisjonsfond	-203 594 093,41	-169 465 560,41
Bundne driftsfond	-436 422 853,51	-443 075 861,26
Ubundne investeringsfond	-2 928 432,50	-2 112 400,50
Bundne investeringsfond	-4 711 683,92	-5 880 896,60
Regnskapsmessig mindreforbruk	-41 277 166,46	-55 656 160,74
Udekket i investeringsregnskapet	0,00	33 628 764,57
Kapitalkonto	-3 105 475 028,36	-2 653 872 461,09
Egenkapital, endring regnskapsprins...	90 343 163,00	90 343 163,00
SUM EGENKAPITAL (C)	-3 704 066 095,16	-3 206 091 413,03
Ihendehaverobligasjonslån	-625 100 000,00	-782 825 000,00
Pensjonsforpliktelse	-2 895 217 062,00	-2 826 543 903,00
Andre lån	-1 789 157 757,00	-1 500 524 044,00
Sum langsiktig gjeld	-5 309 474 819,00	-5 109 892 947,00
Annen kortsiktig gjeld	-1 152 146 126,74	-1 286 227 233,98
Premieavik	-1 092 178,00	-2 135 042,00
Sum kortsiktig gjeld	-1 153 238 304,74	-1 288 362 275,98
SUM GJELD (D)	-6 462 713 123,74	-6 398 255 222,98
SUM EGENKAPITAL OG GJELD (C + D)	-10 166 779 218,90	-9 604 346 636,01
Ubrukte lånemidler	92 507 994,89	131 670 026,73
Motkonto for memoriakontiene	-92 507 994,89	-131 670 026,73

Troms fylkeskommunes brutto lånegjeld

Fylkeskommunens samlede langsiktige lånegjeld var om lag 2,4 mrd. kroner pr. 31.12.17. Fylkeskommunen har fem obligasjonslån på til sammen 0,6 mrd. kroner. Ingen av disse går til hovedforfall/refinansiering i 2018. Første hovedforfall blant obligasjonslånene er 28.11.19. Flere detaljer finnes i note 7 i årsregnskapet.

I henhold til vedtak i fylkestinget ble det gjennomført låneopptak på til sammen 652,1 mill. kroner i 2017. Av dette er 350,5 mill. kroner nye låneopptak og 301,6 mill. kroner refinansiering av et obligasjonslån som gikk til forfall i 2017.

Lånene fordeler seg slik:

- Obligasjonslån 143,9 mill. kroner, med Sparebank1 Markets som tilrettelegger
- Ordinært lån 82,5 mill. kroner i KLP
- Ordinært lån 124,1 mill. kroner i Kommunalbanken
- Refinansiering av obligasjonslån 301,6 mill. kroner, konvertert til ordinært lån i KLP

Ved alle låneopptakene ble det gjennomført tilbudskonkurranser der tildelingsmekanismen var basert på mest konkurransedyktige pris.

Ubrukte lånemidler ble redusert med 39,2 mill. kroner i løpet av 2017 og var 92,5 mill. kroner ved årsslutt.

Fylkeskommunens likviditet

Tabellen under viser Troms fylkeskommunes likviditetsgrader pr. 31.12.16 og 31.12.17.

Tabell 4.2 Troms fylkeskommunes likviditetsgrader.

	31.12.17	31.12.16
$Likviditetsgrad\ 1 = \frac{Omløpsmidler}{Kortsiktig\ gjeld} > 1,50$	1,60	1,53
$Likviditetsgrad\ 2 = \frac{Omløpsmidler - Premieavvik}{Kortsiktig\ gjeld} > 1,00$	1,43	1,36
$Likviditetsgrad\ 3 = \frac{Bankinnskudd, kontanter\ o.l.}{Kortsiktig\ gjeld} > 0,33$	1,19	1,15

Likviditetsgrad 1 måler evnen til å dekke betalingsforpliktelser når disse forfaller. Anbefalt norm er at likviditetsgrad 1 bør være større enn 1,50. Likviditetsgrad 1 har bedret seg noe fra 2016 til 2017. Pr. 31.12.17 ligger Troms fylkeskommune på 1,60 som er over minimum anbefaling.

Likviditetsgrad 2 måler også evnen til å dekke løpende betalingsforpliktelser, men her trekkes premieavviket ut siden det regnes som det minst likvide av omløpsmidlene, se note 3 for en nærmere redegjørelse. Likviditetsgrad 2 er over minimum anbefaling på 1,00, og har også styrket seg fra 1,36 i 2016 til 1,43 i 2017.

Likviditetsgrad 3 sier noe om forholdet mellom de mest likvide midlene og gjeld. Pr 31.12.17 er likviditetsgrad 3 lik 1,19, og med dette over minimum anbefaling på 0,33.

Styrking av likviditetsgrad 1, 2 og 3 fra 2016 til 2017 skyldes i hovedsak en nedgang i kortsiktig gjeld på 135,1 mill. kroner samt en nedgang i premieavviket på 28,0 mill. kroner.

Pr. 31.12.2017 utgjorde fylkeskommunens likviditet i form av kasse- og bankbeholdning 1,4 mrd. kroner. Av dette var 441,1 mill. kroner bundne fond (drift og investering) og 92,5 mill. kroner var ubrukte lånemidler.

Disposisjonsfond

Ved utgangen av 2017 hadde Troms fylkeskommune 203,6 mill. kroner på disposisjonsfond. I løpet av 2017 er disposisjonsfondet styrket med 34,1 mill. kroner. For nærmere detaljer om disposisjonsfondet henvises til note 12 i årsregnskapet for 2017 samt kap. 2 i årsberetningen.

Bevegelser på disposisjonsfondet gjennom 2017 er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 4.3 Disposisjonsfond, Troms fylkeskommune.

	Status per 31.12.2016	Vedtatt budsjett 2017 FTG 90/16	Endring per 30.4. FTG 51/17	Endring per 30.4. FTG 83/17	Endring per 15.10. FTG 105/17	Disposisjonsfond per 31.12.2017
Disposisjonsfond	-169 465 560	-3 927 000	32 132 000	-6 035 000	-56 339 000	-203 634 560
Herav:						
Troms fylkeskommune, disposisjonsfond	-129 418 320	-3 927 000	31 332 000	-6 035 000	-45 312 000	-153 360 320
Troms fylkeskommune, premieavvik	-34 854 000				-9 187 000	-44 041 000
Stab/BE, Utstyersfond kantina	-588 240				20 000	-568 240
Stabsjef, kartlegging reinbeiter					-250 000	-250 000
Stabssjef Nord-Norsk råd (tidl. Disp.fond)	-200 000		200 000		-50 000	-50 000
Stabssjef, mobbeombud og elev- og lærlingombud	-600 000		600 000			-
Stab/IT, IT-infrastruktur	-3 500 000					-3 500 000
Fylkesråd/Stabssjef, regionreformen	-245 000				-1 500 000	-1 745 000
Fylkeseldrerådet	-60 000				-60 000	-120 000

5 Investering

Fortsatt økt investeringstakt

Brutto investeringsutgifter var 691,8 mill. kroner i 2017, en økning på 2,6 prosent fra 2016 da det ble investert for brutto 674,4 mill. kroner. Det ble også investert i aksjer og andeler, gitt utlån og foretatt ekstraordinære avdrag på innlån.

I 2016 ble inntektene i investeringsregnskapet 33,6 mill. kroner lavere enn budsjettert behov. Dette medførte et tilsvarende udekket beløp, som ble finansiert i 2017. I 2017 var budsjetterte finansieringskilder tilstrekkelig til å dekke de samlede investeringene, slik at investeringsregnskapet ble avlagt med null udekket/udisponert. I avsnittet «Finansiering av investeringene» nedenfor beskrives inntektene i investeringsregnskapet mer detaljert.

Tabell 5.1 – regnskapsskjema 2A (side 11 i trykt årsregnskap)

Troms fylkeskommune - regnskapsskjema 2A investering					
Linje	Beskrivelse	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
LN01	Investeringer i anleggsmidler	691 780 958	770 945 912	601 690 000	674 366 831
LN02	Utlån og forskutteringer	1 700 000	831 214	0	450 000
LN03	Kjøp av aksjer og andeler	4 406 524	4 404 000	0	5 198 966
LN04	Avdrag på lån	110 259 000	110 259 000	88 974 000	78 526 000
LN05	Dekning av tidligere års udekket	33 628 765	33 628 765	0	1 007 293
LN06	Avsetninger	1 646 032	1 644 119	0	3 514 719
LN07	Årets finansieringsbehov (L1:L6)	843 421 279	921 713 010	690 664 000	763 063 809
	<i>Finansiert slik:</i>				
LN09	Bruk av lånemidler	-389 673 731	-399 535 170	-346 850 000	-258 102 050
LN10	Inntekter fra salg av anleggsmidler	-1 119 117	0	0	-3 233 018
LN11	Tilskudd til investeringer	-680 689	-725 000	-107 200 000	-79 428 071
LN12	Kompensasjon for merverdiavgift	-116 619 439	-140 717 625	-109 464 000	-121 758 633
LN13	Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-159 320 329	-205 369 348	-800 000	9 856 049
LN14	Andre inntekter	-1 961 243	-2 486 150	-35 000 000	0
LN15	Sum ekstern finansiering (L9:L14)	-669 374 548	-748 833 293	-599 314 000	-452 665 723
LN16	Overført fra driftsregnskapet ¹⁾	-171 640 014	-171 641 003	-91 350 000	-253 579 231
LN17	Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
LN18	Bruk av avsetninger	-2 406 717	-1 238 714	0	-23 190 090
LN19	Sum finansiering (L15:L18)	-843 421 279	-921 713 010	-690 664 000	-729 435 045
LN20	Udekket/udisponert L7-L19	0,00	0	0	33 628 764,57

Det ble i 2017 nedbetalt ekstraordinære avdrag på lån med 110,259 mill. kroner til innfrielse av låneopptak knyttet til tidligere års forskuttering i påvente av statlige rassikringsmidler.

I det påfølgende gis en redegjørelse for vesentlige avvik mellom budsjetterte og regnskapsførte utgifter og inntekter i investering.

Investering i anleggsmidler

Sum investeringer (LN01 i regnskapsskjema 2A) viser et avvik mellom regulert budsjett og regnskap på 79 mill. kroner mindre påløpt enn budsjettet. Avviket er på om lag 10 prosent samlet sett, og vurderes å være i samsvar med det som anses som normalt. Det presiseres at endelig budsjett baseres på prognoser pr. september/oktober, og at det derfor kan være vanskelig å unngå avvik mellom budsjett og regnskap idet aktiviteten avsluttes 31.12.

Avviket skyldes i hovedsak at det på enkelte prosjekter er påløpt betydelig lavere kostnader i 2017 enn prognostisert i budsjettoppfølgingen som ble behandlet i fylkestinget i desember i sak 107/17. Dette er hovedsakelig knyttet til samferdselsprosjekter som ikke er avsluttet, og der prognoser fra Statens vegvesen legges til grunn. Også prosjekt i regi av fylkeskommunen viser avvik mellom de prognoser som lå til grunn utpå høsten, og endelig resultat i 2017. Prosjekt 7245 Gryllefjordbotn viser betydelig mindreforbruk i forhold til budsjett med 48,77 mill. kroner. Også prosjekt 7285 Langbakken er i 2017 avlagt med mindreforbruk på 25,7 mill. kroner. Tre av prosjektene i Harstadpakken viser et samlet mindreforbruk i regnskapsåret på 13 mill. kroner.

Prosjekt 8841 Bardufoss Høgtun vgs, Ny skole viser et mindreforbruk på 51,1 mill. kroner. De største avvikene motsatt vei finner vi på prosjekt 7231 Bjarkøyforbindelsen, hvor forbruket i 2017 er 10,3 mill. kroner høyere enn budsjettet. Også prosjekt 7202 Kvalsundtunnelen viser merforbruk med 7,7 mill. kroner, mens prosjekt 8842 Senja vgs, Nybygg verkstedlokaler viser et merforbruk stort 6 mill. kroner.

Avvik skyldes også at kostnader på veiprojekt finansiert av eksterne midler (stat, kommuner og andre) ikke fullt ut er budsjettet. Det gjelder blant annet flere investeringsprosjekt finansiert innenfor belønningsordningen i 2017.

Det vises til note 16 i årsregnskapet for en oversikt over økonomisk status for de ulike investeringsprosjektene. Senere i kapitlet gis en kommentar til de største pågående prosjektene; både ombygde og nye videregående skoler og ulike samferdselsprosjekt.

Varige driftsmidler

I tillegg til vedtatte investeringsprosjekt, skal også kjøp av «varige driftsmidler» med innkjøpspris/-verdi over kr 100 000 og med over 3 års levetid, føres i investeringsregnskapet. De tre siste årene er følgende større utstyrskjøp gjort:

Mill kroner	2017	2016	2015
Varige driftsmidler*	8,985	20,887	10,313

*Inventar, utstyr, biler m.v.

Utlån og aksjer

Det ble i 2017 gitt to nye fiskeflåtelån på henholdsvis kr 1 000 000 og kr 700 000. Det ble tapsført kr 1 437 835 fra tidligere års utlån. Samlede utlån til fiskeflåten var 4,538 mill. kroner ved utgangen av 2017. Til annet næringsliv var sum utlån 3,270 mill. kroner.

Utlån til russiske studenter som studerer i Tromsø uten støtte fra Lånekassen, gis fra og med høsten 2013 gjennom Sparebank1 Nord-Norge med garanti fra Troms fylkeskommune. Restlån

i fylkeskommunens regnskap var 0,495 mill. kroner ved årsskiftet. Restlån via Sparebank1 Nord-Norge var 2,25 mill. kroner ved utgangen av regnskapsåret.

I tillegg ble fylkeskommunens salg av aksjer i kraftselskapet Ymber AS til Troms Kraft AS, finansiert gjennom etablering av et ansvarlig lån til Troms Kraft AS på 91,5 mill. kroner. Lånet løper avdragsfritt i 10 år, og belastes årlig med 6 prosent rente.

Utlån har utviklet seg slik de siste tre årene:

<i>Mill kroner</i>	2017	2016	2015
Utlån	1,700	0,450	0,000
Ansvarlig lån*	91,500	0,000	0,000

*pluss påløpte renter kr 255 699.

I 2017 ble det kjøpt aksjer i selskapet Arctic Link AB (kr 2 915). Det ble i løpet av året innbetalt egenkapitalinnskudd til KLP med 4,404 mill. kroner. De siste tre årene har fylkeskommunen gjort følgende aksjekjøp (se også note 5 og 15 til årsregnskapet):

<i>Mill kroner</i>	2017	2016	2015
Aksjekjøp	0,003	1,100	0,007
EK-tilskudd KLP	4,404	4,099	3,306

Det er i løpet av 2017 solgt aksjer for kr 33 000. Det vises til årsregnskapets note 5 for detaljer om hvilke aksjer som er solgt og/eller overdratt eller nedskrevet i løpet av regnskapsåret.

Finansiering av investeringene

Troms fylkeskommune har i 2017 finansiert utgiftene i investeringsregnskapet (inkl. avsetninger) med følgende inntekter/innbetalinger:

Tabell 5.2 – finansiering av investeringene (side 16 i trykt årsregnskap)

Beskrivelse	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-1 086 117	0	0	-2 078 775
Andre salgsinntekter	-1 961 243	-2 486 150	-35 000 000	0
Overføringer med krav til motytelse	-158 131 439	-204 951 261	-800 000	11 797 586
Kompensasjon for merverdiavgift	-116 619 439	-140 717 625	-109 464 000	-121 758 633
Statlige overføringer	19 311	0	-107 200 000	-76 352 571
Andre overføringer	-700 000	-725 000	0	-3 075 500
Bruk av lån	-389 673 731	-399 535 170	-346 850 000	-258 102 050
Salg av aksjer og andeler	-33 000	0	0	-1 154 243
Mottatte avdrag på utlån	-1 188 891	-418 087	0	-1 941 537
Overført fra driftsregnskapet	-171 640 014	-171 641 003	-91 350 000	-253 579 231
Bruk av disposisjonsfond	-41 000	-41 000	0	-4 500 000
Bruk av bundne driftsfond	-366 504	-366 500	0	2 496 567
Bruk av ubundne investeringsfond	-830 000	-831 214	0	-1 100 000
Bruk av bundne investeringsfond	-1 169 213	0	0	-20 086 657
Udekket/udisponert L24-L34	0,00	0	0	33 628 764,57

Inntekter fra salg av driftsmidler og fast eiendom består av:

Mill kroner	2017	2016
Transportmidler og kontormaskiner	0	0,336
Tomter	0,112	-0,107
Fast eiendom	0,974	1,850

Andre salgsinntekter kommer fra salg av blant annet masse i veiregnskapet.

Overføringer med krav til motytelse består av refusjoner og prosjektmidler fra stat, kommuner og andre. Både skredsikringsmidler, overføringer fra belønningsordningen og bompengerinntekter inngår i denne posten. Det er netto inntektsført bompenger med 16,945 mill. kroner som vedrører Harstadpakken.

Overføringer inkludert statlige overføringer består blant annet av rassikringsmidler til følgende prosjekt:

<i>Mill kroner</i>	2017	2016
Prosjekt 7112 Skredsikring Fv2 Aun	13,668	0
Prosjekt 7290 Skredsikring Røynesbukta	4,182	0,836
Prosjekt 7291 Fv232 Rassikring Kapervatnet	-0,173	1,935
Prosjekt 7220 Fv86 Rassikring Ballesvikskaret	58,000	2,897
Prosjekt 7245 Fv86 Gryllefjordbotn Bru	30,974	70,685

Andre overføringer i 2017 er tilskudd fra kommuner, såkalte spleiselag, knyttet til planleggingsmidler (Lyngen kommune).

Posten kompensasjon for merverdiavgift utgjorde 116,619 mill. kroner i investeringsregnskapet, en mindreinntekt på litt over 24 mill. kroner (17 prosent). Dette ansees innenfor normalen, både grunnet lavere investeringsutgifter (og tilsvarende lavere merverdiavgiftsutgift), men også fordi nivået på denne inntekten er vanskelig å budsjettere.

Det investeres på utdannings- og samferdselssektoren

De største investeringene har også i 2017 vært innenfor samferdselssektoren med 590,7 mill. kroner samlet for både vei- og kollektivsektoren, en økning på 159 mill. kroner fra 2016. Investeringer i nye og renoverte skolebygg, gjennomført av drift- og utbyggingscenteret, utgjorde 92,2 mill. kroner i 2017.

Tabell 5.3 – regnskapsskjema 2B (side 12 i trykt årsregnskap)

Investeringer i anleggsmidler pr. sektor	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
Politiske styringsorganer	0,00	0	0	0,00
Stab og støttefunksjoner (inkl. bygg & eiendom)	92 211 108,68	141 147 500	159 850 000	220 363 390,10
Utdanningssektoren	8 789 513,46	8 895 200	0	19 654 449,20
Tannhelsesektoren	0,00	0	0	3 046 270,20
Kultursektoren	0,00	0	0	0,00
Samferdsels- og miljøsektoren	590 672 595,97	620 903 212	441 840 000	431 302 721,48
Næringssektoren	0,00	0	0	0,00
Sektorovergripende poster	107 740,00	0	0	0,00
Sum LN01	691 780 958,11	770 945 912	601 690 000	674 366 830,98

Investeringsregnskapet ble samlet sett gjort opp uten udekket/udisponert (saldert med mindre forbruk av lånemidler). Avvikene mellom budsjett og regnskap på sektornivå viser til dels betydelig mindreforbruk, både på skolebygg (under sektor stab- og støttefunksjoner/bygg & eiendom) og for samferdsels- og miljøsektoren. avvikene (mindreforbruket) jamfør budsjett skyldes som tidligere omtalt i hovedsak at prognosene som lå til grunn for budsjettreguleringene vedtatt av fylkestinget i sak 107/17, ikke traff på prognosene og faktisk påløpte kostnader ved årsslutt. Nedenfor kommenteres de største prosjektene. Fylkeskommunens prosjektnummer framkommer i parentes. Det vises til note 16 i årsregnskapet for en samlet oversikt over investeringsprosjektene i 2017.

Utdanningssektoren

Senja videregående skole Finnfjordbotn – nybygg (8842)

Nybygget var ferdig til skolestart i august 2016. Hele bevilgningen er medgått, men det er ikke oppnådd enighet mellom byggherren Troms fylkeskommune og entreprenøren NCC om sluttregnskap. Ingen kostnader påløp i 2017.

Etter overtakelse er det registrert en rekke reklamasjoner fra byggherren. Disse reklamasjonene utføres fortløpende, men det er fortsatt uklart når alt er utført. Inntil alt er fullført er forhandlingene om sluttregnskap stilt i bero. Det er inngått avtale mellom partene om at sluttregnskapet skal være på plass innen 01.10.2018.

Bardufoss Høgtun videregående skole, ny skole (8841)

Budsjettet ramme i 2017 er 115,425 mill. kroner. Byggearbeidene er avsluttet, men prosjektet er ikke overtatt av Troms fylkeskommune. Det foreligger midlertidig brukstillatelse fra Målselv kommune. Årsaken til at bygget ikke er overtatt skyldes blant annet mangler ved FDV dokumentasjon, utbedring av taklekkasje, utbedring av sprekker i golv og diverse malerarbeid. Per dags dato pågår utbedringer av mangler registret ved ferdigbefaringer. Budsjettet må reguleres da det vil komme utbetalinger på prosjektet i 2018.

Entreprenøren NCC har ikke levert sluttregnskap, og derfor fremkommer det et mindreforbruk i regnskapet for 2017.

Senja videregående skole, Finnfjordbotn – PPT/OT – Ombygging (8835)

Kostnadsrammen som ble godkjent i fylkesrådssak 170/17 er på 7 mill. kroner. Arbeidene pågår, og avtalt ferdigstilling er 30.03.2018.

Ishavsbyen videregående skole, ny skole (8881)

Det var budsjettet med 22,1 mill. kroner i 2017. Revidert investeringsprosjekt ble vedtatt i fylkestingssak 82/17. Det påløp om lag 0,6 mill. kroner i 2017 og budsjettet ble nedjustert. I løpet av 2018 skal det innhentes tilbud på prosjekterings- eller utførelsesentreprise. Valg av gjennomføringsmodell er ikke besluttet.

Nord-Troms videregående skole, Skjervøy – Ombygging (8869)

Det var budsjettet med 18,225 mill. kroner i 2017. Hele prosjektet (lokaler til skolen, Newton rom og visningssenter for sjømatnæringen) er overtatt. Siste delovertakelse var 24.10.2017. Det foregår noen mindre arbeider som forventes avsluttet våren 2018. Ved utgangen av regnskapsåret var det påløpt 15,83 mill. kroner, men prosjektet ventes avlagt med en samlet kostnad på 15,95 mill. kroner.

Ny videregående skole i Harstad (8822)

I forbindelse med utredningen av ny videregående skole i Harstad, ble det engasjert et firma til å gjennomgå universell utforming ved skolene. Generelt kan det sies at det er utfordringer på alle skolebyggene på dette området. I tillegg er et takstfirma engasjert for utarbeiding av takst for skolene.

Totalt har det medgått kr 373 324,75. Utgiftene er midlertidig finansiert av ubrukte investeringsmidler, men må tas med i sak om budsjettoppfølging investering per 30.4. som skal behandles i fylkestinget i juni.

Samferdselssektoren - fylkesveg

I 2017 er det samlet brukt 564 mill. kroner (brutto) til investeringer i fylkesveg. Størstedelen av investeringsrammen er benyttet til de to prosjektene Bjarkøyforbindelsene og Langbakken. Det er også gjennomført flere andre prosjekter, blant annet på gang- og sykkelveger, tunnelutbedringer og utskifting av bruer. Det har også vært oppstart på fylkesvegprosjekt som inngår i Harstadpakken.

Bjarkøyforbindelsene (7231)

Prosjektet hadde et forbruk på 372 mill. kroner i 2017, og den samlede kostnaden er hittil kommet opp i 790 mill. kroner. Arbeidet med å ferdigstille Kvernsundtunnelen har pågått gjennom 2017, og man har kommet i gang med bruene som skal forbinde Grytøy og Sandsøy.

Fv866 Langbakken (7285)

Forbruk var i 2017 på 47,5 mill. kroner, mens total utgift hittil er 83,75 mill. kroner. Langbakken får ny trasé på om lag 3 km. Maksimal stigning vil bli om lag 3 prosent, mens den gamle vegen har opptil 10 prosent stigning, og er en utfordring for tunge kjøretøy, spesielt vinterstid. Den gamle vegen beholdes som gang- og sykkelveg og vil også være delvis kjørbare, blant annet til helikopterlandingsplassen. Prosjektet har en kostnadsramme på 116 mill. kroner pluss omlag 2,5 mill. kroner til planlegging. Veien er åpnet for trafikk, og hele prosjektet er planlagt ferdigstilt i løpet av 2018.

Fv263 Kvalsundtunnelen (7202)

Til oppgradering av Fv263 Kvalsundtunnelen er 32,2 mill. kroner medgått i 2017. Siste del av prosjektet omfatter oppgradering av pumpene i tunnelen. Prosjektet ble ferdigstilt i mai 2017. Prognose totalt for prosjektet er om lag 76,3 mill. kroner. Totalt er det en merutgift på 6,6 mill. kroner i forhold til budsjettet kostnad.

Fv848 Furnes – Sørrollnes (7248)

Det er medgått 32,9 mill. kroner i 2017. Totalt medgått hittil er 35,8 mill. kroner av bevilget 35,9 mill. kroner. Delprosjekt 3 (Ura) ble lyst ut i desember 2016 og skulle da etter planen ferdigstillelse i 2017. På grunn av mangler ved opprinnelig prosjektering ble anbudet avlyst, og det er i 2017 gjennomført ny prosjektering med nye løsninger. Anbudet for prosjektet ble lyst ut på nytt i desember 2017.

Fv847 Nordlibekken og Strømsør Bruer (7104)

På prosjektet Fv847 Nordlibekken og Strømsør bru er 5,4 mill. kroner medgått i 2017. Begge bruene er skiftet ut og ble åpnet for trafikk i desember 2016. Sluttoppgjør, asfaltering og revegetering gjensto til 2017. Forventet total kostnad er 19,1 mill. kroner, i henhold til budsjett.

Fv86 Tømmervik-Grunnreis (7281)

På Fv86 G/S-vei Tømmervik-Grunnreis er 8,5 mill. kroner medgått i 2017. Asfaltering og grunnverv ble utført i 2017. Prosjektet ble ferdigstilt i juni 2017. Total kostnaden ble på 31,7 mill. kroner.

Flesnes Bru (7333)

Av en ramme på 22,6 mill. kroner ble resultatet totalt sett et mindreforbruk på omlag 11,9 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes at tidligere total kostnad var basert på byggherreoverslag der det var en regnefeil. Forbruket i 2017 var på 9,6 mill. kroner. Regnskapet ligger 0,6 mill. kroner

over siste prognose. Arbeidene med bruene er ferdig, men det gjenstår arbeid med oppsett av rekkverk og asfaltering. Prosjektet ferdigstilles i 2018.

Skredsikring Fv2 Aun (7112)

Den 17. juli 2016 ble Fv2 over Aunfjellet stengt på grunn av ras. Strakstiltak i form av sikring med stag og nett ble iverksatt etter befaring med geolog, men det er fortsatt tilfeller med ras av jord og stein ut i veibanen. Mer omfattende sikringstiltak må gjennomføres og det er budsjettert med 17 mill. kroner. Nettoutgiften dekkes av statlig tilskudd til skredsikring. I 2017 er det medgått 16,8 mill. kroner.

Harstadpakken

Harstadpakken blir finansiert med bompenger samt statlige, kommunale og fylkeskommunale midler. I tillegg har fylkeskommunen satt av 2,5 mill. kroner per år til å øke kollektivtilbudet. Fylkesvegprosjektene utgjør om lag 162 mill. kroner, hvorav 24 mill. kroner dekkes av fylkeskommunale midler, 29 mill. kroner av mva-kompensasjon og resterende 109 mill. kroner dekkes av bompenger. I 2017 er det brukt midler på følgende fylkesvegprosjekter i pakken:

Fv6 Hagebyveien (7289) - 18,6 mill. kroner er medgått i 2017, og totalt 34 mill. kroner hittil. Prosjektet ble utlyst på anbud i februar 2017, og hadde byggestart høsten 2017.

Fv15 Mercurveien (7128) - 1,2 mill. kroner er medgått i 2017, og totalt 4,8 mill. kroner hittil. Prosjektet er foreløpig i planleggingsfasen.

Skredsikring Røynebukta (7290)

Skredsikringsprosjektet på Fv243 Sifjordbotn – Røynebukta hadde oppstart helt på slutten av året og det er brukt 3,8 mill. kroner i 2017. Totalt er det medgått 8,35 mill. kroner hittil.

Måloppnåelse

Mål	Strategi	Status pr 31.12.2017
Kommunikasjon og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang	Prioritere (de planlagte) fergeavløsningsprosjektene	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bjarkøyforbindelsen - arbeidet med sjøfyllinger, pæling og bruer er godt i gang i 2017. Prosjektet ventes å kunne åpne i slutten av 2018. 2. Langsundforbindelsen - oppstart utsatt pga. rettssaker og om-prosjektering.
	Tilrettelegge for bedre fremkommelighet, trafiksikkerhet, kollektivtransport, gange og sykkel innenfor sentrene på nivå 1 og 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Harstadpakken - arbeidet med opprusting av Fv6 Hagebyvegen er i gang. Planlegging av opprusting av Fv15 Mercurvegen er startet. 2. Kollektivinfrastruktur -oppgradering av holdeplasser i Tromsø (Belønningsordningen)
	Vektlegge å redusere avstandsure og flaskehals for å styrke næringslivets konkurransekraft	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fv866 Langbakken åpnet for trafikk i desember 2017.
	Sikre vedlikehold av og reinvestering i eksisterende vegnett slik at vegkapitalen ikke forringes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nordlibekken og Strømsør bruer - nye bruer er åpnet for trafikk. 2. Flesnes bru - ny bru er åpnet for trafikk. 3. Kvalsundtunnelen - opprusting av tunnelen er ferdigstilt.
Transportpolitikken bygger på en visjon om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller livsvarig skadde i transportsektoren, «0-visjonen»	Høy prioritering av investeringstiltak som i størst mulig grad hindrer ulykker med hardt skadde og drepte	<ol style="list-style-type: none"> 1. Forlengelse G/S - vei Tømmervik - Grunnreis 2. Avtale med Balsfjord kommune om forskottering av G/S-veg Fv858 Meistervik. Prosjektet ferdigstilt høsten 2017. 3. Planlegging G/S-veg Fv86 Silsand - Islandsbotn.

6 Likestilling, etikk og sykefravær

Troms fylkeskommune har en mannlig stabssjef, og i stabssjefens ledergruppe var det to kvinner og fire menn i 2017. To av fem etatsjefer var kvinner ved utgangen av året. Kjønnfordelingen blant rektorene i de videregående skolene var fem kvinner og ni menn. Innenfor tannhelse var det seks enhetsledere. Av disse var tre kvinner.

Tabellen nedenfor viser kvinner og menns lønn i ulike stillingskategorier:

Stilling	K	M	Snitt totalt
Ledere	741 216	783 928	763 417
Driftspersonale mv	414 355	409 577	413 378
Lærere	556 948	543 795	550 823
Rådgivere mv	560 687	581 399	570 086
Tannleger	684 350	792 674	719 133
Totalsum	524 653	567 155	541 117

Kvinnelige rektorer og overtannleger har høyere snittlønn enn sine mannlige kolleger.

Lønnsutviklingen for kvinner og menn drøftes årlig i lønnspolitiske møter med tillitsvalgte. Kvinner oppfordres ved ledighet til å søke de overordnede lederstillingene.

Troms fylkeskommune har utarbeidet en seniorpolitikk som har som formål å beholde og videreutvikle den kompetansen som seniorene har, opprettholde høy kvalitet i tjenestetilbudet, samt gi ansatte som ønsker å trappe ned eller avslutte yrkeskarriæren, mulighet til å gjøre det på en fleksibel og verdig måte.

I tilsetningsreglementet fremgår det at kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn skal innkalles til intervju ved tilsetninger.

I handlingsplanen for inkluderende arbeidsliv har fylkeskommunen som mål å tilby praksisplasser til personer som står utenfor arbeidslivet.

Fylkestinget vedtok i juni 2016 nye etiske retningslinjer for ansatte og politikere. Fylkeskommunen har egne retningslinjer for konflikthåndtering, hvor det fremgår hvordan trakassering skal behandles. Varslingsrutinene sikrer behandling av varsling av avvik og kritikkverdige forhold.

Sykefraværet var totalt på 7,1 prosent i 2017, mot 6,6 året før. Sykefraværet blant kvinner var 8,4 prosent i 2017 mot 8,3 året før. Blant menn var sykefraværet på 5,0 prosent i 2017 mot 4,2 året før. Det egenmeldte fraværet er stabilt. I tannhelse var sykefraværet på 9,9 prosent (11,6 året før) og 6,9 prosent (5,5 året før) i de videregående skolene. Det arbeides særskilt med å redusere sykefraværet i tannhelse.

7 Intern kontroll

Internkontrollen i Troms fylkeskommune inngår i styring- og kvalitetssystemet til fylkeskommunen. Det operasjonelle ansvaret for systemet ligger til en kvalitetssikringsgruppe som skal sikre bruk og revisjon av kvalitetsarbeidet. Kvalitetssikringsgruppens rapport for 2017 er behandlet av fylkesrådet i møte 20.2.2018.

Kvalitetssikringsgruppens organisering av arbeidet tar utgangspunkt i et årshjul med fire møter i året. Ved behov møtes kvalitetsgruppen oftere. I 2017 har det vært avviklet fire møter og en fagdag. Hovedfokuset i 2017 har vært på å få avvikssystemet i drift og å bygge kultur for å bruke kvalitetssystemet, herunder skreddersøm av det elektroniske systemet og mål og tiltak for gjennomføring av internrevisjon.

Målet med styrings- og kvalitetssystemet er at fylkeskommunen skal levere bedre tjenester gjennom helhetlig virksomhetsstyring og risikoreduksjon og en styrket internkontroll. Systemet er beskrevet i en styrings- og kvalitetshåndbok som revideres årlig. Håndboken beskriver hvordan systemet fungerer på systemnivå: ansvarsforhold, rapporteringssløyfer og inneholder verktøy for at fylkeskommunen skal kunne ha en god og betryggende kontroll med virksomheten. Herunder prosedyre for rapportering av avvik og metode for risiko- og vesentlighetsvurderinger.

For at fylkeskommunen enkelt skal kunne dokumentere prosesser brukes et elektronisk verktøy som heter [styrings- og kvalitetssystemet](#). Verktøyet består av fem moduler:

- EK-håndboka, som er et dokumentstyringsverktøy.
- Avviksrapportering (web)
- Risiko- og vesentlighetsvurderinger (web)
- Vernerunder (web)
- Revisjoner

8 Politiske styringsorganer

Regnskapet viser at politiske styringsorganer har et mindreforbruk på 1,606 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 8.1.

Tabell 8.1. Netto driftsresultat sektor 00 Politiske styringsorganer. I 1000 kroner

Politiske styringsorganer	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Fylkestinget	17 680	21 885	20 476	1 409	6,4
Fylkesrådet	10 649	11 019	10 822	197	1,8
SUM SEKTOR	28 329	32 904	31 298	1 606	4,9

8.1 Fylkestingets ansvarsområde

Tabell 8.1.1 Netto driftsresultat Fylkestinget. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Fylkestinget	17 114	18 223	17 193	1 030	5,7
Utgifter tilknyttet valg	10	900	948	-48	-5,3
Fylkeseldrerådet	357	491	387	104	21,2
Fylkesrådet for funksjonshemmede	199	455	245	210	46,2
Mobbeombud		908	844	64	7,0
Elev- og lærlingeombud		908	859	49	5,4
SUM Fylkestinget	17 680	21 885	20 476	1 409	6,4

Økonomiske analyse

Fylkestingets ansvarsområde har et mindreforbruk på 1 409 000 kroner.

I hovedsak er det mindreforbruk på lønnsposter med om lag 575 000 kroner og partistøtte med 395 000 kroner. Reisepostene har et mindreforbruk på 109 000 kroner og øvrig drift et merforbruk på om lag 50 000 kroner.

Utgifter i forbindelse med regionreformen er ikke med i disse tallene da disse utgiftene er dekket av midler knyttet til sammenslåing gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Fylkeseldrerådet har et mindreforbruk på 104 000 kroner.

Fylkesrådet for funksjonshemmede har et mindreforbruk på 210 000 kroner.

Elev- og lærlingeombud og Mobbeombud

Elev- og lærlingeombudet og Mobbeombudet har et mindreforbruk på henholdsvis 49 000 kroner og 64 000 kroner. Dette har sin bakgrunn i at de første fire månedene i hovedsak ble brukt til planlegging og organisasjonsbygging.

Som nyetablert har det vært fokusert på utadrettet profilering og informasjon om tilgjengelige tjenester til aktuelle brukere. Samtidig har ombudene gjort seg kjent med lokale behov og etablere samarbeid i nasjonale fagnettverk.

Mobbeombudet har lagt vekt på besøk og informasjon i kommunene i Troms. Så langt er 16 kommuner og Svalbard besøkt der møter med elever, foreldre, skoleledere og skoleeiere har stått sentralt.

Elev- og lærlingeombudet mottok henvendelser fra lærlinger, elever, elevråd, foreldre og ansatte. I tillegg har det vært en del møtevirksomhet med fokus på å bli kjent med elevorganisasjon, opplæringskontorene, utdanningsetaten og andre relevante samarbeidspartnere.

Innholdet i henvendelsene til begge ombudene er svært varierende, det samme gjelder behovet for oppfølging og støtte i sakene. I tillegg til jobbingen med enkelthenvendelser har ombudene fokus på forebygging, og å sikre at både elever, foreldre og ansatte kjenner sine rettigheter og plikter.

8.2 Fylkesrådets ansvarsområde

Tabell 8.2.1 Netto driftsresultat Fylkesrådet. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Fylkesrådet	8 627	8 790	8 624	166	1,9
Til fylkesrådets disposisjon	51	7	-	7	100,0
Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar	1 971	2 222	2 198	24	1,1
SUM Fylkesrådet	10 649	11 019	10 822	197	1,8

Økonomiske analyse

Fylkesrådets ansvarsområde har et mindreforbruk på 197 000 kroner.

Fylkesrådet har et mindreforbruk på 166 000 kroner som i hovedsak skyldes lavere reiseutgifter enn budsjettet.

Utgifter i forbindelse med regionreformen er ikke med i disse tallene da disse utgiftene er dekket av midler knyttet til sammenslåing gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Tjeneste 40095 Til fylkesrådets disposisjon og tjeneste 46000 Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar, har til sammen et mindreforbruk på 31 000 kroner.

Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar består av midler til Støttesenteret mot incest og krisesentra, Amatheia, Norsk pensjonistforbund i Troms og Gatejuristen.

9 Kontrollorganer

Regnskapet viser at kontrollorganer har et mindreforbruk på 319 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 9.1.

Tabell 9.1. Netto driftsresultat sektor 01 Kontrollorganer. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Kontrollorganer	4 893	5 304	4 985	319	6,0
SUM SEKTOR	4 893	5 304	4 985	319	6,0

Økonomiske analyse

Sektoren omfatter utgiftene til Kontrollutvalget samt kjøp av revisjonstjeneste fra KomRev NORD IKS og sekretariatstjeneste for kontrollutvalget fra K-sekretariatet IKS.

Det er et mindreforbruk på 319 000 kroner på sektoren som fordeler seg med 129 000 kroner på lønnsposter og 190 000 kroner på øvrig drift.

10 Utdanning

Regnskapet viser at utdanningssektoren samlet sett har et resultat i balanse i 2017. Utdanningssektorens tildelte budsjetttramme var på rundt 1,08 mrd. kroner.

Regnskapsresultatet er vist nedenfor i tabell 10.1.

Tabell 10.1. Driftsresultat sektor 20 Utdanning. I 1000 kroner

Sektor 20 Utdanning	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2017	Avvik i %
	2016	budsjett 2017	2017		
Videregående skoler	824 429	806 736	818 816	-12 080	-1,5
Fag- og yrkesopplæring	112 297	116 578	120 646	-4 068	-3,5
Utdanning sentralt	65 473	60 888	51 621	9 267	15,2
Annen opplæring	91 022	99 379	92 440	6 939	7,0
Sum Sektor 20 Utdanning	1 093 221	1 083 581	1 083 523	58	0,01

Videregående skoler (vgs) inkluderer drift, ordinær undervisning, landslinjer, spesialundervisning og tilpasset opplæring. Dersom skolen er involvert i opplæring utover dette, vil tallgrunnlag framkomme under annen opplæring.

Utdanning sentralt inkluderer blant annet administrasjonskostnadene til utdanningsetaten, fellesutgifter og støttefunksjoner, utgifter til elev-pc-er og interne finansieringstransaksjoner.

Annen opplæring gjelder utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Dette gjelder fagskoler, voksenopplæring, SMI-Skolen, fengselsopplæring samt PPT og oppfølgingstjenesten. I tillegg er det oppdragsundervisning, barnevern, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

Sammendrag økonomisk analyse

Regnskapsresultatet viser et merforbruk ved de videregående skolene på rundt 12,1 mill. kroner. Resultatet har sammenheng med kostnader utover budsjett på ordinær undervisning, spesialundervisning og drift. Et fellestrekk er at skolene har utfordring med å tilpasse seg innsparingskravene som følge av tidkrevende nedbemanningsprosesser.

Innenfor fag- og yrkesopplæringen er det et merforbruk på 4,1 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak økning i antall lærekontrakter. Utdanning sentralt har et mindreforbruk på 9,3 mill. kroner. Avviket kan først og fremst forklares med et restriktivt forbruk som følge av tidlige prognoser om forventet merforbruk ved de videregående skolene. Ved området annen opplæring var det et mindreforbruk på om lag 6,9 mill. kroner.

Måloppnåelse

	Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.17
1	Øke gjennomføringen til dagens nasjonale nivå på 72 %.	<p>Oppfølging av strategiplanen «Tid for mestring».</p> <p>Sikring av høy oppfylingsgrad i opplæringstilbudene og fremme kvalitet og sterke fagmiljøer.</p> <p>Dimensjonere opplæringstilbudet i forhold til arbeids- og næringslivets behov/tilgang på læreplasser.</p> <p>Prioritere søkere med rett ved inntak til videregående opplæring og utnytte kapasiteten med fullføringsrett til alle som har fullført og bestått vg1.</p> <p>Optimalisere ressursutnyttelsen som følge av elevtallnedgangen.</p> <p>Etablere et godt kunnskapsgrunnlag som styringsinformasjon for sektoren. Kunnskapsgrunnlaget for fagopplæring i arbeidslivet vil da være særlig viktig.</p>	<p>Troms fortsetter den positive fremgangen når det gjelder gjennomføring, og økte gjennomføringsprosenten fra 65.7% for 2010-kullet til 66.7% for 2011. Det er forventet ytterligere økning i årene som kommer med bakgrunn i tiltakene som er satt i gang i forbindelse med oppfølgingen av strategiplanen..</p>
2	Lærings- og utviklingsprosessene i skolene og opplæringskontorene/ lærebedriftene skal kjennetegnes av profesjonalitet og ansvarsutøvelse fra alle aktører.	<p>Kontinuerlig arbeid med å bygge lærende organisasjoner hvor aktørene utvikler og deler kunnskap, kompetanse og erfaringer i samspill med hverandre.</p> <p>Utvikling av kvaliteten gjennom interne og eksterne kvalitets- og evalueringssystemer.</p>	<p>Det interne og eksterne arbeidet med økning av kvaliteten er styrket gjennom utvikling av dialogmøtene med skolene og opplæringskontorene. Dialogmøtene med skolene er utvidet gjennom innføring av forventningsdialoger.</p> <p>I tillegg har oppfølgingen av fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring» styrket profesjonaliteten i skolene og opplæringskontorene.</p>

Videregående skoler

Tabell 10.2 Driftsresultat videregående skoler. I 1000 kroner

Videregående skoler	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2017	Avvik i %
	2016	budsjett 2017	2017		
Utgifter eiendomsforvaltning	2 107	2 494	1 450	1 044	41,9
Skolelokaler og internatbygninger	83 337	80 808	79 908	900	1,1
Fellesutgifter og støttefunksjoner	81 067	88 049	81 779	6 270	7,1
Ordinær undervisning	561 878	548 728	560 598	-11 870	-2,2
Landslinjer	3 843	4 533	5 597	-1 064	-23,5
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	92 197	82 124	89 484	-7 360	-9,0
SUM Videregående skoler	824 429	806 736	818 816	-12 080	-1,50

Regnskapsresultatet for de videregående skolene viser et totalt merforbruk på rundt 12,1 mill. kroner. Dette tilsvarer et negativt avvik på 1,5 prosent i forhold til tildelt budsjetttramme på rundt 807 mill. kroner.

Avviket framkommer først og fremst gjennom merforbruk på ordinær undervisning (11,9 mill. kroner), spesialundervisning og tilpasset opplæring (7,4 mill. kroner) samt landslinjer (1,1 mill. kroner), totalt 20,4 mill. kroner. Samtidig er det registrert et mindreforbruk på driftssiden ved enkelte av de videregående skolene på rundt 8,2 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak skolenes egen stramme økonomistyring. Enkelte skoler innførte innkjøpsstopp på et tidlig tidspunkt.

Detaljer omkring avvikene er å finne i tekstbidragene fra de videregående skolene. I tilfeller hvor skolene er involvert i annen opplæring, inngår slik aktivitet som en del av analysen. I tabellen nedenfor er det økonomiske resultatet per skole vist.

Tabell 10.3 Driftsresultat per videregående skole. I 1000 kroner

Skolested	Regulert	Regnskap	Avvik	Avvik i %
	budsjett 2017	2017		
Stangnes	76 124	76 269	-145	-0,19
Rå	39 026	42 406	-3 380	-8,66
Senja	94 112	95 134	-1 022	-1,09
Nordkjosbotn	31 373	32 124	-751	-2,39
Breivang	56 214	56 177	37	0,07
Kongsbakken	79 655	79 653	2	0,00
Tromsdalen	63 319	63 105	214	0,34
Ishavsbyen	145 855	143 953	1 902	1,30
Kvaløya	63 300	65 962	-2 662	-4,21
Nord-Troms	54 200	55 813	-1 613	-2,98
Heggen	58 459	60 607	-2 148	-3,67
Bardufoss	71 463	71 582	-119	-0,17
Sjøvegan	33 992	34 087	-95	-0,28

Tabellen nedenfor viser hvilke utdanningsprogram og hvor mange elever og årsverk skolene har.

Tabell 10.4 Utdanningsprogram, elever og årsverk

Skolested	Utdanningsprogram per 1.10.2017	Antall elever per 1.10.2017 BTM	Antall elever 1.10.2017 Andre	Antall årsverk per 1.1.2017
Stangnes	BA, DH, HO, ME, SS, TP, PÅB	440	58	102,1
Rå	AO, HO, ID, RM	187	15	66,3
Senja	AO, HO, IB, PB, NA (blå og grønn), PÅB, RM, SS, ST, TP	615	35	146,9
Nordkjosbotn	EL, HO, ST, TP	196	2	50,5
Breivang	DH, KD, STFOR, ME, MK, SS	321	0	78,0
Kongsbakken	MD, ST	674	49	111,4
Tromsdalen	ID, ST	589	0	72,0
Ishavsbyen	AO, EL, HO, RM, TP	658	427	202,3
Kvaløya	BA, PÅB, ST	497	16	98,0
Nord-Troms	EL, HO, ID, NA (blå), SS, ST, TP	260	44	80,2
Heggen	MD, ST	513	14	85,0
Bardufoss	BA, DH, EL, ID, HO, ME, MK, PÅB, ST	469	28	121,0
Sjøvegan	HO, PÅB, SS, ST, TP	211	133	59,5
SUM:		5 630	821	1 273,2

Forklaring tabeller:

- Antall elever per 1.10.2017 BTM: kun ordinære elever (eksklusiv spesialundervisning, fagskoler, voksenopplæring, SMI-skolen, fengselsopplæring og landslinjer).
- Antall elever 1.10.2017 Andre: Samtlige elever som ikke kan regnes som ordinære elever, for eksempel elever ved voksenopplæring, fagskole, etc.
- Antall årsverk per 1.1.2017: årsverk totalt, inkludert både drift og pedagogisk personale. Ressursinnsats per elev varierer som følge av ulik størrelse på undervisningsgrupper. Blant annet har musikk 1:1 undervisning.
- Regnskap: alle skolens aktiviteter, også annen opplæring som fagskoler, voksenopplæring, opplæring i fengsel, oppdragsundervisning, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

Tabell 10.5 Forklaring av forkortelser

Forkortelser	Forklaring
ID	<u>Studieforberedende utdanningsprogram:</u> Idrettsfag
MD	Musikk, dans og drama
ST	Studiespesialisering
STFOR	Studiespesialisering – Formgivingsfag
KD	Kunst, design og arkitektur
ME	Medier og kommunikasjon
BA	<u>Yrkesfaglige studieprogram:</u> Bygg- og anleggsteknikk
DH	Design- og håndverk
EL	Elektrofag
HO	Helse- og oppvekstfag
MK	Medier og kommunikasjon
NA (blå)	Naturbruk (Fiske, fangst, akvakultur)
NA (grønn)	Naturbruk (Landbruk og gartner)
RM	Restaurant- og matfag
SS	Service- og samferdsel
TP	Teknikk- og industriell produksjon
AO	<u>Annet:</u> Alternativ opplæring (eks. innføringskurs min. språklige).
IB	International Baccalaureate
PÅB	Påbygging til generell studiekompetanse

Stangnes vgs

Stangnes videregående skole hadde et merforbruk på 0,15 mill. kroner i 2017. Dette utgjorde et negativt avvik på 0,19 prosent i forhold til budsjett.

Innenfor ordinær undervisning har skolen hatt betydelige merkostnader knyttet til reparasjoner av gammelt undervisningsutstyr. Øvrige områder knyttet til drift et større positivt avvik, noe som er med på å dekke inn merkostnadene på områder med merforbruk.

Rå vgs

Rå videregående skole hadde et merforbruk på rundt 3,38 mill. kroner i 2017. Dette utgjorde et negativt avvik på 8,66 prosent i forhold til budsjett.

Som følge av at tildelte midler til spesialundervisning ble redusert, iverksatte skolen nedbemanningsprosesser skoleåret 2016/2017. Prosessen var meget tidkrevende og førte til lønnsutgifter utover budsjett i 2017, totalt rundt 1,4 mill. kroner.

I tillegg hadde skolen rundt 0,6 mill. kroner i merforbruk på spesialundervisning gjennom utplassering/praksisplasser og ledsager ved transport av elever til/fra skolen. Skolen har videre hatt rundt 0,5 mill. kroner i merutgifter på ordinær undervisning høsten 2017. Dette som følge av tilsetting av pedagog for styrking av en av yrkesfagklassene med store tilretteleggingsbehov.

Skolen fikk rundt 0,4 mill. kroner lavere inntekter enn forventet på lærekandidatordningen. Overtallig stillingsressurs på kantinedriften har ført til en merkostnad på omlag 0,2 mill. kroner.

Finansiering av elev med spesialpedagogiske ressurser ble 0,2 mill. kroner lavere enn forventet.

Heggen vgs

Heggen videregående skole hadde et merforbruk på rundt 2,15 mill. kroner i 2017. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 3,67 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket er hovedsakelig knyttet til ordinær undervisning, til sammen 1,8 mill. kroner og skyldes at skolen ikke har lyktes i å redusere aktiviteten i henhold til pålagte innsparinger. I perioden 2015-2017 er skolens budsjett redusert med 2,8 mill. kroner.

Store driftsutgifter til blant annet snørydding, og i tillegg reduserte rammer til drift, ga et merforbruk på 0,7 mill. kroner. I tillegg fikk skolen et merforbruk på 0,3 mill. kroner på spesialundervisning og tilpasset opplæring. Mindrekostnader på andre områder har vært med på å redusere det totale merforbruket.

Senja vgs

Senja videregående skole hadde et merforbruk på 1,0 mill. kroner i 2017. Dette utgjorde et negativt avvik på 1,09 prosent i forhold til budsjett.

0,4 mill. kroner av merforbruket kan knyttes til utdanningsprogrammet Naturbruk (spesialundervisning), 0,3 mill. kroner skyldes lavere inntekter fra gårdsdriften grunnet dårlig melkekvalitet, og resterende til ordinær undervisning.

Bardufoss vgs

Bardufoss videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,1 mill. kroner i 2017. Dette er et resultat om lag i balanse til tross for at skolen har hatt ekstraordinære utgifter som følge av at flytting inn i nytt skolebygg fra høsten 2017, ikke lot seg gjøre, som forutsatt.

Sjøvegan vgs

Sjøvegan videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,1 mill. kroner i 2017. Dette er et resultat om lag i balanse.

Nord-Troms vgs

Nord Troms videregående skole hadde i 2017 et merforbruk på rundt 1,61 millioner kroner. Dette utgjorde et negativt avvik på 2,98 prosent.

Ramme for spesialundervisning ble redusert skoleåret 2017-18 uten at det var mulig å redusere kostnadene tilsvarende. Økt behov for oppfølging av elever med flyktningstatus bidro til en merkostnad på rundt 0,6 mill. kroner ved at flere miljøarbeidere og lærere ble tilsatt i flere fag.

Sykefravær og problemer med rekruttering av pedagoger, samt merkostnader for å opprettholde tilbudet Helse- og oppvekstfag førte til et negativt avvik på 0,5 mill. kroner. I tillegg har skolen merforbruk ved to mindre prosjekter, da tildelt finansiering var 0,5 mill. lavere enn det skolen forventet å bli tildelt.

Nordkjosbotn vgs

Nordkjosbotn videregående skole hadde et merforbruk på rundt 0,8 mill. kroner i 2017. Dette utgjorde et negativt avvik på 2,39 prosent i forhold til budsjett.

Hovedårsaken til avviket knyttes til en tidkrevende nedbemanningsprosess ved spesialundervisningen. Prosessen ble slutført ved årsskiftet, og hadde da gitt et merforbruk på rundt 0,5 mill. kroner. Resterende avvik knyttes til ordinær undervisning. Skolens budsjetttrammer ble redusert som følge av reduksjon i antall grupper fra og med høsten 2017 (totalt 3 grupper).

Breivang vgs

Breivang videregående skole leverte et resultat i balanse i 2017.

Kongsbakken vgs

Kongsbakken videregående skole leverte et resultat i balanse for 2017. Et merforbruk ved spesialundervisningen på rundt 0,8 mill. kroner ble dekket inn som følge av restriktivt forbruk på andre områder.

Tromsdalen vgs

Tromsdalen videregående skole hadde et mindreforbruk på rundt 0,2 mill. kroner i 2017. Dette er et resultat om lag i balanse.

Ishavsbyen vgs

Ishavsbyen videregående skole hadde et mindreforbruk i 2017 på 1,9 mill. kroner. Dette utgjorde et positivt avvik på 1,30 prosent i forhold til budsjett.

Ved ordinær undervisning hadde skolen et merforbruk på rundt 2,0 mill. kroner. Årsaken til merforbruket var i hovedsak at skolen ikke fikk avviklet tilstrekkelig aktivitet i forhold til vedtatte innsparinger, og i forhold til reduksjon i tilbudsstruktur og elevantall.

Annen pedagogisk aktivitet ved skolen hadde et mindreforbruk på rundt 1,3 mill. kroner der blant annet spesialundervisning og tilpasset opplæring og ekstra språkopplæring viser et lavere forbruk enn tildelt ramme. Drift viser et betydelig mindreforbruk på rundt 2,6 mill. kroner. På dette området inngår ekstratildeling av budsjettmidler til inventar og utstyr, som i hovedsak er benyttet til ordinær undervisning.

Kvaløya vgs

Kvaløya videregående skole hadde et merforbruk på 2,66 mill. kroner i 2017. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 4,21 prosent i forhold til budsjett.

Merforbruket knyttes hovedsakelig til spesialundervisning og hverdagslivstrening, totalt 3,2 mill. kroner. Deler av merforbruket er dekket inn gjennom innsparinger på andre områder. Utdanningsetaten arbeider med en alternativ finansieringsmodell for spesialundervisningen og hverdagslivstrening og har dialog med skolen om dette.

Fag- og yrkesopplæring

Tabell 10.6 Driftsresultat fagopplæring. I 1000 kroner

Fag- og yrkesopplæring	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2017	Avvik i %
	2016	budsjett 2017	2017		
Fagopplæring i arbeidslivet	15 586	11 938	11 667	271	2,3
Lærlingtilskudd	96 711	104 640	108 979	-4 339	-4,1
SUM Fag- og yrkesopplæringen	112 297	116 578	120 646	-4 068	-1,88

Økonomisk analyse

Fag- og yrkesopplæring fikk et merforbruk på rundt 4,1 mill. kroner. Dette utgjør et negativt avvik på 1,88 prosent i forhold til budsjett.

Avviket knyttes hovedsakelig til økt utbetaling av lærlingtilskudd, siden antall lærekontrakter har økt i 2017. I oktober 2017 var det 1610 løpende kontrakter, mot 1.520 året før.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.17
<ul style="list-style-type: none"> • Redusere frafall i overgangen fra Vg2 til lære • Å redusere feilvalg og frafall i skole og bedriftsperiode • Å skape formelle samarbeidsarenaer der skoler og lærebedrifter/opplæringskontor i fellesskap sikrer faglig enhet og pedagogisk sammenheng i fag- og yrkesopplæringen • Å realisere et helhetlig og sammenhengende kvalitets- og ansvarssystem med elevenes og lærlingenes behov i sentrum • Å sikre tilbud som gjenspeiler arbeidslivets behov gjennom tilgjengelige læreplasser • Å gjøre skoleopplæringen mer yrkesrelevant • Å forberede elevene på arbeidslivets innhold og forventninger • Å legge til rette for kommunikasjons- og kompetansefellesskap som omfatter hele fag- og yrkesopplæringen 	<p>Iverksette forsøk der skoler blir delegert større del av det fylkeskommunale ansvaret for å sikre et gjennomgående kvalitetssystem i fag- og yrkesopplæringen</p> <p>Iverksette forsøk med mer fleksible opplæringsmodeller</p>	<p>Forsøkene med mer fleksible opplæringsmodeller har vært vellykket. Spesielt har vekslingsmodellen innen helse- og oppvekstfag vist seg å være vellykket.</p> <p>Gjennom oppfølgingen av fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring» har skolene fått større ansvar for oppfølging av lærlingene. Det er også etablert lokale opplæringsutvalg.</p>

Utdanning sentralt

Tabell 10.7 Driftsresultat Utdanning sentralt. I 1000 kroner

Utdanning sentralt	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2017	Avvik i %
	2016	budsjett 2017	2017		
Ungdommens fylkesråd	791	926	959	-33	-3,6
Administrasjon	7 178	6 026	7 763	-1 737	-28,8
Skolelokaler og internatbygninger	13	23	-2	25	108,7
Felles utgifter og støttefunksjoner	17 967	18 110	18 698	-588	-3,2
Ped. ledelse/felles utgifter og gjesteelever	-1 729	-1 289	6 454	-7 743	600,7
Drift av studieretningene	13 068	25 707	6 338	19 369	75,3
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	8 248	7 813	8 320	-507	-6,5
Voksenopplæring	2 327	2 412	2 023	389	16,1
Ungdomskoordinator	873	885	794	91	10,3
Interne finansieringstransaksjoner	16 737	275	274	1	0,4
Sentrale avsetninger	0	0	0	0	0,0
SUM Utdanning sentralt	65 473	60 888	51 621	9 267	15,22

Sentrale avsetninger omfatter tiltak som planlegges iverksatt ved de videregående skolene i løpet av budsjettåret. Siden det er knyttet usikkerhet både til hvilke skoler som involveres og omfang av aktivitet, er budsjettbeløpene ikke fordelt ved starten av budsjettåret.

Økonomisk analyse

Utdanning sentralt hadde et mindreforbruk på totalt rundt 9,3 mill. kroner i 2017. Dette utgjør et positivt avvik på 15,22 prosent i forhold til budsjett.

Allerede per april 2017 mottok utdanningsetaten prognoser som tilsa et merforbruk ved de videregående skolene på rundt 8,6 mill. kroner. Etaten tok høyde for prognosene ved å stramme inn på planlagt aktivitet på de fleste områdene i utdanningsetaten. Ved årsslutt resulterte dette i et mindreforbruk på totalt 9,3 mill. kroner.

Annen opplæring

Tabell 10.8 Driftsresultat annen opplæring. I 1000 kroner

Annen opplæring	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2017	Avvik i %
	2016	budsjett 2017	2017		
Fagskoler	27 595	30 592	30 830	-238	-0,8
PPT og Oppfølgingstjenesten	17 582	18 725	17 765	960	5,1
Voksenopplæring	10 732	13 193	12 096	1 097	8,3
SMI Skolen	16 464	16 711	15 179	1 532	9,2
Opplæring i fengsel	252	-46	0	-46	100,0
Andre formål	18 397	20 204	16 570	3 634	18,0
SUM Annen opplæring	91 022	99 379	92 440	6 939	6,98

Annen opplæring inkluderer utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Andre formål i tabellen ovenfor, er aktiviteter som oppdragsundervisning, barnevern, privatisteksamen, kantinedrift, vernet botilbud samt internat og hybelhus. Aktivitetene blir økonomisk belastet der de finner sted.

Økonomisk analyse

Et mindreforbruk på totalt 6,9 mill. kroner på annen opplæring, tilsvarer et positivt avvik på 6,98 prosent av tildelt budsjetttramme. Hovedsakelig knyttes dette til *Andre formål*, *SMI-skolen*, *Voksenopplæring* og *PPT og oppfølgingstjenesten*.

Andre formål hadde et positivt avvik på rundt 3,6 mill. kroner. Av dette er 1,5 mill. kroner merinntekter fra kantinedriften og 0,8 mill. kroner merinntekter fra internat og hybelhus ved de videregående skolene. I tillegg har utdanningsetaten hatt en merinntekt i forhold til budsjett på 0,9 mill. kroner på eksamensgebyrer for privatister. Oppdragsundervisning ved de videregående skolene har også gitt en merinntekt på rundt 0,4 mill. kroner.

SMI-skolen fikk et mindreforbruk på rundt 1,5 mill. kroner. Dette skyldes i hovedsak sykelønnsrefusjoner på administrativt personale samt at skolen har vært igjennom en tidkrevende prosess med nyansettelser innen skoleledelsen. I tillegg fikk skolen inn en del refusjoner utover budsjett fra kommunene, på kjøp av tjenester ved *SMI-skolen*.

Mindre aktivitet enn planlagt ved *Voksenopplæring* ga et mindreforbruk på rundt 1,1 mill. kroner.

PPT og oppfølgingstjenesten hadde et mindreforbruk i 2017 på rundt 1,0 mill. kroner. Avviket knyttes i all hovedsak til vakanse.

Fagskolen hadde et lite merforbruk på totalt 0,2 mill. kroner.

Internkontroll

Utgangspunktet for utdanningssektorens arbeid med internkontroll og kvalitetsutvikling er først og fremst Opplæringslovens § 13-10 Ansvarsomfang. Her heter det at fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for vurdering av om krav i opplæringslov og tilhørende forskrift blir oppfylt, samt forsvarlig system for å følge opp resultatene av disse vurderingene og nasjonale kvalitetsvurderinger. Et viktig bidrag til et forsvarlig system er systematisk oppfølging av skoler og opplæringskontor i form av årlige dialogmøter der det tas utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets «Kvalitetshjul i opplæringen».

I 2017 ble dialogmøtene med skolene utvidet med «forventningsdialog» som skal gjennomføres tidlig i skoleåret hvor det både tas et tilbakeblikk på hvordan det gikk forrige skoleår og sette mål for det nye skoleåret. Dette skal følges opp gjennom nytt dialogmøte på våren for å sjekke status for arbeidet.

I 2017 ble også dialogmøtene med opplæringskontorene satt i system. I disse møtene er status for fagområdet og det enkelte opplæringskontor tema. Resultatene fra lærlingeundersøkelsen og bedriftsundersøkelsen er sentral informasjon for disse møtene.

Forsøket med undervisningsrespons fra elevene startet skoleåret 2015/2016 på noen utvalgte skoler. Dette ble implementert fullt ut i alle skolene skoleåret 2016/2017. Dette har gitt både skolene og fylkesrådet nyttig informasjon i utviklingen av kvaliteten på skolene.

Høsten 2017 ble det også gjennomført en arbeidsmiljøundersøkelse blant personalet på skolene.

Resultatene bidrar med nyttig informasjon om status på flere viktige områder, og følges i 2018 opp både på skolene, hos fylkesutdanningsjefen og fra fylkesrådets side.

En videreutvikling av vårt IT-system «Hjernen & Hjertet» for understøttelse av arbeidet med utvikling og dokumentasjon av kvaliteten i skolene, har også bidratt til at tiltak i det kvalitetsfremmende arbeidet har blitt mer målrettet.

I 2017 ble det vedtatt en ny strategiplan for videregående opplæring i Troms for 2018-2021 som fikk navnet «Samspill for læring». Visjonen er at «Alt vi gjør skal føre til mer og bedre læring». Strategiplanen har tre satsingsområder:

- Læring
- Kvalitet og samspill
- Arbeids- og læringsmiljø

Basert på den overordnede strategiplanen utarbeider så skolene sin overordnede handlingsplan, samt årlige handlingsplaner for å nå målene. Resultatene fra arbeidet rapporteres så til skoleeier gjennom den årlige Tilstandsrapporten.

Resultatene fra 2017 viser at vi er på rett vei og øker gradvis gjennomføringen i vår videregående opplæring.

11 Tannhelse

Fylkeskommunen skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket.

Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til:

- a. Barn og ungdom fra fødsel til og med det året de fyller 18 år.
- b. Psykisk utviklingshemmede i og utenfor institusjon.
- c. Grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie.
- d. Ungdom som fyller 19 eller 20 år i behandlingsåret.

Fylkeskommunen skal fremme tannhelsen i befolkningen og ved sin tannhelsetjeneste sørge for nødvendig forebygging og behandling. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme tannhelsen.

Oversikt nedenfor viser at tannhelse hadde et merforbruk på 0,346 mill. kroner i 2017.

Tabell 11.1.1 Netto driftsresultat sektor 40 Tannhelse. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Distriktstjenesten	90 755	82 029	97 287	-15 258	-18,6
Spesialisthelsetjenesten	19 805	15 914	21 203	-5 289	-33,2
Universitetstannklinikken	13	0	2	-2	0,0
Fellesutgifter og administrasjon	13 635	30 651	10 448	20 203	34,1
SUM SEKTOR	124 208	128 594	128 940	-346	-0,3

Tannhelse har betydelige inntekter slik at bruttobudsjettet for etaten er på 241,5 mill. kroner og dermed nær dobbelt så stort som netto budsjettet. Avviket utgjør om lag 0,3 prosent og i en størrelsesorden som betegnes som ikke vesentlig.

Av tabellen fremkommer det at fellesutgifter og administrasjon har et stort positivt avvik mens distriktstjenesten og spesialisttjenesten har et negativt avvik. Dette skyldes at det budsjetteres med en del større poster på felles ansvar mens utgiften føres i regnskapet på rett kostnadssted. Dette gjelder eksempelvis innenfor dentalteknisk drift, IKT drift og kursbudsjett.

Distriktstjenesten

Tabell 11.1.2 Netto driftsresultat distriktstjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Distriktstjenesten	90 755	82 029	97 287	-15 258	-18,6
SUM DISTRIKTSTJENESTEN	90 755	82 029	97 287	-15 258	-18,6

Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har 25 tannklinikker. Tromsø har 5 tannklinikker, virksomheten i Tannbygget og UNN, Harstad har 2 tannklinikker. Øvrige kommuner har til sammen 15 tannklinikker med fast bemanning. Noen av dem har begrenset åpningstid, hvor behandler er til stede 3-4 dager i uken.

Tallene for distriktstjenesten må sees i sammenheng med tallene for fellesutgifter og administrasjon. Etaten budsjetterer noen utgifter på felles poster som i regnskapet blir utgiftsført på riktig kostnadssted. Dette kan være budsjett for større utstyrsposter som dental uniter (tannlegestoler), røntgenutstyr eller IKT utstyr.

Dette budsjetteres sentralt og blir skiftet ut etter behov, både planlagt og akutt. Utgiftene for distriktstjenesten fremkommer av den grunn med et negativt avvik mens det er et positivt avvik på fellesutgifter og administrasjon.

Økonomisk analyse

Tannhelseetaten leverte et resultat i balanse i 2017.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2017
1	Fremme tannhelsen og redusere sosiale og geografiske ulikheter i tannhelse i befolkningen	1.1	Redusere karies i jekslene og initialkaries i mellomrommene hos barn og ungdom	Tannhelsen til barne- og ungdomsgruppen måles på to måter: andel som aldri har hatt karieserfaring og gjennomsnittlig antall tenner med karieserfaring. I 2013 hadde 83,7 % av 5-åringene aldri hatt karieserfaring, og dette falt til 81,2 % i 2017. Antall tenner med karieserfaring steg i snitt fra 0,55 i 2013 til 0,75 i 2017. Nedgangen i tannhelse på 5-åringer kan skyldes økt innvandring til Troms. Det er samme tendens i hele landet. Fra å være blant de beste fylkene i landet på 5-åringers tannhelse i 2013 er vi nå omtrent på middels. I 2013 hadde 54,4 % av 12-åringene aldri hatt karieserfaring, dette har steget til 61,6 % i 2017. Antall tenner med karieserfaring ble i samme periode i snitt redusert fra 1,15 til 0,88. Fra å være omtrent middels blant fylkene i landet i 2013 er vi nå femte best. I 2013 hadde 16,0 % av 18-åringene aldri hatt karieserfaring, dette har steget til 21,9 % i 2017. Antall tenner med karieserfaring ble i snitt redusert fra 4,78 i 2013 til 3,92 i 2017. Fra å være blant de dårligste i landet i 2013 på 18-åringers tannhelse er vi nå nr 13 (av 19).
		1.2	Etablere kunnskap om andre befolkningsgrupper	Datainnsamling Tromstannen Datainnsamling Tromsø7 Artikler om dette produsert i tidsskrift, pressekonferanse planlagt
		1.3	Helsefremmende og forebyggende arbeid	Det er tilsatt en prosjektleder i 60 % stilling og etablert et arbeidsutvalg. Arbeider med en overbyggende strategiplan for helsefremmende og forebyggende arbeid i fylket.
2	Prioriterte grupper skal få et regelmessig og oppsøkende tilbud (Tannhelsetjenestelovens § 1.3)	2.1	Full oversikt over prioriterte grupper	Problemer noen steder i forhold til grupper i hjemmesykepleien. Det er laget undervisningsopplegg for institusjoner, helsesøstere.

		2.2	Tilsyns - % økes til landsgjennomsnitt	Tannhelsetjenesten har fokus på dette og kvalitets sikrer at registrering av tilsyn utføres ensartet over hele fylket. Tilsynsprosent er økt fra 94,8 % i 2016 til 97,8 % i 2017 i gruppen barn og ungdom. Tilsynsprosenten har også økt i alle de andre prioriterte gruppene i tannhelsetjenesteloven fra 2016 til 2017.
		2.3	Etterslepet dvs behandlingsskø reduseres (vanlig tannbehandling, narkose)	Etterslepet i gruppe a har gått ned fra 1640 personer i 2016 til 875 personer i 2017. Etterslepet har også gått ned i alle de andre prioriterte gruppene fra 2016 til 2017. Narkosebehandling har fortsatt noe ventetid, både i Tromsø og Harstad. I 55 % av tilfellene er ventetiden under 3 måneder. Det kjøpes narkosetid fra private til pasienter med angst.
3	Tannhelsetjenester skal være rimelig tilgjengelige også utenom prioriterte grupper	3.1	Ventelister reduseres	For fylket som helhet, er tilgjengelighet til tannhelsetjenester og spesialisttjenester god basert på tannleger pr 1000 innbyggere. Statistikken er noe misvisende da mange av tannlegestillingene og spesialiststillingene som brukes til annet formål enn pasientbehandling, bl.a. veiledere på UTK og eksternklinikker, og spesialister som deltar i undervisning og forskning på TkNN. Når vi tar hensyn til dette, ligger tannlegedekningen omtrent på landsgjennomsnittet. For å kunne avgjøre hvor god dekningen er, er det også nødvendig å vurdere behovet for tannhelsetjenester. Befolkningen i Troms har fortsatt noe større behov for tannhelsetjenester enn landsgjennomsnittet på grunn av tanntap gjennom årenes løp. Det har vært stort behov for breddespesialistene i klinisk odontologi på Storslett og Målselv. Vi har nå rekruttert tannlege fra Harstad som går denne spesialistutdanningen.
4	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	4.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	De siste årene, fra 2015-2017, har økningen i pasientinntekter tilsvart takstøkningen. I noen distrikt har økningen vært høyere enn takstøkning mens i andre har den vært lavere. Dette skyldes både kapasitet blant tannleger og at det i noen områder, Tromsø spesielt, er lav tilgang på voksne betalende pasienter.
		4.2	Kostnad pr innbygger skal reduseres justert for prisstigning	Netto driftsutgifter pr innbygger i Troms har blitt redusert de siste årene fra 831 i 2014, 808 i 2015 og videre reduksjon til 788 kroner i 2016. I 2017 er det beregnet til å være om lag 760 kr pr innbygger. Dette er en markant nedgang i kostnaden de siste årene. Dette er nominelle priser, reell nedgang i utgiftene er enda større.
		4.3	Investeringer i takt med behovet	En betydelig andel av utstyrsparken til tannhelse er eldre enn ønskelig og anbefalt utskiftningstakt. I tillegg er en del av bygningene, innvendig areal som tannhelse har ansvar for er modent for oppdatering.
		4.4	Kompetanseutvikling	Tannhelse har en egen kompetanseutviklingsplan. Det arbeides med at flere kurs skal arrangeres lokalt med bruk av kompetansemiljøet i TANN-bygget.

Spesialisthelsetjenesten

Tabell 11.1.3 Netto driftsresultat spesialisthelsetjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert				
	Regnskap 2016	budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
Spesialisthelsetjenesten	19 805	15 914	21 203	-5 289	-33,2
SUM SPESIALISTHELSETJENESTEN	19 805	15 914	21 203	-5 289	-33,2

Spesialisttjenesten foregår i første rekke ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN). TkNN blir finansiert av midler fra Troms fylkeskommune, statlige tilskuddsmidler og pasientinntekter. Det er ikke noe reelt merforbruk knyttet til spesialisthelsetjenesten. Avviket kommer som følge av at deler av budsjettet ligger på administrasjon.

De fylkeskommunale midlene skal dekke tradisjonell fylkeskommunal virksomhet for spesialisttannhelsetjeneste. Dette er primært spesialisttannbehandling i tråd med tannhelseloven. Tilskuddsmidlene fra staten er øremerket til konkrete formål og prosjekter, eksempelvis spesialistutdanning og forskning, og til pasienter med angst for tannbehandling.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2017
1	Spesialisttjenester skal være rimelig tilgjengelig for hele befolkningen	1.1	Alle spesialiteter skal være rimelig tilgjengelig i fylket	Alle spesialiteter er tilgjengelig, men tilbudet er ujevnt.
		1.2	Ventelister skal reduseres til et rimelig nivå	Ventelistene innenfor flere av fagområdene har økt siden 2016. Dette svinger imidlertid mye ut fra aktivitet og kapasitet på TkNN, situasjon i det private markedet og i nabofylkene. Det jobbes med å rekruttere inn mer behandlerkapasitet.
2	Bærekraftig rekruttering av spesialister til TkNN			Det satses på å videreutdanne spesialister som har vært utdannet i Tromsø eller som har arbeidet en lengre periode i fylket. Det er ansatt slike personer innenfor alle spesialiteter med unntak av endodonti (kommer sommeren 2018) og radiologi. Det trengs fortsatt flere innenfor enkelte spesialiteter.
3	Staten og UiT har forventninger til at TkNN bidrar mer til grunnutdanningen			Det kartlegges hvilke forventninger UiT har. Det vil ta tid å bygge opp slik kapasitet, men vi er i gang.
4	Innenfor forskningsområdet prioriteres klinisk forskning og epidemiologi, se også distrikts tjenesten pk1 1.2			Tannhelsetjenesten gjør en stor satsning på tre forskjellige epidemiologiske prosjekter; Tromstannen, Tannhelse i Nord og Tromsø 7. Samtlige pågående prosjekt genererer store mengder data. Dette innebærer at det i fremtiden vil være gode muligheter for å utvikle kunnskapsgrunnlag, gjøre analyser og til å lage nettverk med andre forskergrupper lokalt i Tromsø, eksternt i Norge eller internasjonalt.
5	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	5.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	Pasientinntektene har over de siste årene, 2015 - 2017 hatt negativ utvikling. Målsettingen er her ikke nådd. Hvor mye dette skyldes tilgjengelige behandler-ressurser må utredes. Utviklingen følges tett.

Universitetstannklinikken

Tabell 11.1.4 Netto driftsresultat Universitetstannklinikken. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Universitetstannklinikken	13	0	2	-2	0,0
SUM UNIVERSITETSTANNKLINIKKEN	13	0	2	-2	0,0

Tannhelseetaten har ansvaret for drift av Universitetstannklinikken (UTK) ved tannlegeutdanningen i Tromsø hvor tannlege- og tannpleierstudentene får sin kliniske trening. Veiledere og annet personell er ansatt i Troms fylkeskommune. Universitetstannklinikken er i sin helhet finansiert av Universitetet i Tromsø. Et mer/mindreforbruk ved årets slutt settes av til balansen og følges opp i påfølgende kalenderår.

Det utarbeides et driftsbudsjett som godkjennes av UiT. Til grunn for denne ligger blant annet en fastlagt bemanningsplan. I tillegg har tannhelsetjenesten tett dialog med UiT gjennom året.

Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2017
1	Samarbeide med UiT om en best mulig utdanning			Evaluering fra studentene mottas hvert år. De siste evalueringene viser at tannlegeutdanningen i Tromsø på nesten alle parametere oppnår like god eller bedre score enn utdanningene i Oslo og Bergen.
2	Arbeide for at tannpleierutdanningen og tannhelsesekretærutdanningen ved VGS blir best mulig integrert med tannlegeutdanningen	1.2		Tannpleierutdanningen foregår i de samme lokalene som tannlegeutdanningen, veiledere har hittil vært ansatt av tannpleierutdanningen, men det er nå bevegelse mot å ha samme modell som på tannlegeutdanningen med fylkeskommunalt tilsatte veiledere. Det har vært jobbet mot tannhelsesekretærutdanningen i Breivika med å tilby praksis til elever under utdanning.

Fellesutgifter og administrasjon

Tabell 11.1.5 Netto driftsresultat fellesutgifter og administrasjon. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2016	Avvik 2016	Avvik i %
	Regnskap 2015	budsjett 2016			
Fellesutgifter og administrasjon	13 635	30 651	10 448	20 203	34,1
SUM FELLESUTGIFTER OG ADM.	13 635	30 651	10 448	20 203	34,1

De utgiftene som enhetene ikke kan styre, budsjetteres som fellesutgifter. I regnskapet posteres en del av disse utgiftene på enhetene, for eksempel utstyr, husleier og felles kursmidler. Av den grunn har denne posten overskudd, mens andre poster går med underskudd.

Internkontroll

Tannhelseetaten har implementert det fylkeskommunale avvikssystemet også i de ytre enhetene. Saksbehandlere og ansvarlige for å lukke avvik i de ulike enhetene er satt opp.

Det er arbeidet med noen nye sentrale forskrifter, blant annet risikovurdering av vold og trusler om vold, alenearbeid, nye regler for tilgang til folkeregistertilgang og ny strålevernsforskrift.

12 Kultur

Regnskapet viser at kultur har mindreforbruk på 346 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 12.1.

Tabell 12.1 Driftsresultat sektor 50 Kultur. I 1000 kroner

Kulturetaten	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Administrasjon	1 406	1 428	1 438	-10	-0,7
Regionalt folkehelsearbeid	3 381	3 674	3 471	203	5,5
Friluftsliv	4 230	3 779	3 778	1	0,0
Fylkesbiblioteket	10 399	10 871	10 552	319	2,9
Kulturarv og muséer	20 136	20 295	20 887	-592	-2,9
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 959	52 983	52 522	461	0,9
Idrett	4 431	4 405	4 441	-36	-0,8
SUM SEKTOR	96 942	97 435	97 089	346	0,4

Kulturetaten har fem avdelinger; kulturarv, fylkesbiblioteket (Tromsø og Kåfjord), kunst- og kulturformidling, folkehelse, idrett og friluftsliv og Kultur i Troms (Harstad og Målselv).

Regionalt folkehelsearbeid

Tabell 12.2 Driftsresultat regionalt folkehelsearbeid. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Regionalt folkehelsearbeid	3 381	3 674	3 471	203	5,5
SUM regionalt folkehelsearbeid	3 381	3 674	3 471	203	5,5

Økonomiske analyse

Funksjon folkehelse har et mindreforbruk på 5,5 prosent som er knyttet til vakanse. Vakansen har ført til mindre aktivitet innenfor tjenesten.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
<p>Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller</p>	<p>Følge opp arbeidet som et Trygt lokalsamfunn/ Safe Community</p> <p>Følge opp folkehelse-loven</p> <p>Ivareta folkehelse i areal- og samfunnsplanleggingen</p> <p>Styrke samarbeidet med UiT – Norges arktiske universitet om et kunnskapsbasert plan- og folkehelsearbeid</p>	<p>I arbeidet er det spesielt fokus på eldresikkerhet og ungdom og sikkerhet. Prosjektet Sterk og stødig ble forberedt for implementering i 2018 i noen utvalgte kommuner i Troms og Nordland. Dette i et samarbeid med NTNU, Trondheim kommune, Nordland fylkeskommune og Helse Nord.</p> <p>Det ble fremmet søknad om å delta i den nasjonale satsingen Program for folkehelsearbeid i kommunene – psykisk helse og livskvalitet. Troms kom ikke med i 2017. Som en oppfølging av arbeidet ble det avholdt et fagseminar for kommunene i Troms for å forberede ny søknad i 2018. Blant bidragsyterne var UiT Norges arktiske universitet, Fylkesmannen, Folkehelseinstituttet, KoRus Nord, RKBU² og kommunene Harstad, Lenvik og Lyngen. Videre utvikles det et oversiktsdokument om helsetilstanden som grunnlag for det kunnskapsbaserte plan- og folkehelsearbeidet. Tverretattlig gruppe for folkehelse har dette som fokusområde. Tilskudd til folkehelse tiltak i regi av Troms idrettskrets slik som Aktiv på dagtid, ungdomsløft i idretten og inkludering i idrettslag. Understøttet kommunene gjennom råd og veiledning</p> <p>Bidratt i samfunns- og arealplanlegging gjennom innspill til kommunale planstrategier og øvrige kommunale planer.</p> <p>Gitt tilskudd til og samarbeidet med Tromsø-undersøkelsen om utvikling av et kunnskapsgrunnlag. Både institutt for samfunnsmedisin og institutt for samfunnsplanlegging bidrar i arbeidet med program for folkehelsearbeid.</p>

² Regionalt kunnskapssenter for barn og unge

Friluftsliv

Tabell 12.3 Driftsresultat friluftsliv. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Friluftsliv	4 230	3 779	3 778	1	0,0
SUM friluftsliv	4 230	3 779	3 778	1	0,0

Økonomiske analyse

Funksjon friluftsliv gikk i balanse.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Følge opp Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027	Handlingsplan følges opp i samarbeid med ulike samarbeidsparter. I tillegg til tiltakene nedenfor ble det gjennomført flere fagsamlinger innen friluftsliv, bla. innenfor statlig sikring av områder. Det ble behandlet flere søknader gjeldende elgjakt og gitt løpende råd og veiledning innenfor friluftsliv, vilt og innlandsfisk. Det ble fordelt viltmidler til 14 tiltak.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Understøtte friluftsrådene og Forum for natur og friluftsliv Videreføre skilting og merking av turruter i Troms Prioritere tilskudd til annen tilrettelegging for friluftsliv	De fire friluftsrådene og FNF Troms mottok driftstilskudd. Det ble avholdt flere dialogmøter. 20 søknader fikk innvilget tilskudd til skilting og merking av turruter. I perioden 2013-2017 er det gitt 138 tilsagn. Totalt er det avholdt 13 kurs i skilting og merking i perioden 2013-2017. 48 tiltak fikk tilskudd til annen tilrettelegging for friluftsliv. Mest populært er gapahuker, lavvoer eller lignende. Andre tiltak er klopping/ bygging av gangbaner for utbedring av turstier, bål-, fiske- og rasteplasser, toalett mv. Det ble gitt tilskudd til Halti nasjonalparksenter til historisk vandrerute i Reisadalen.
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	Bidra til at områder av verdi for friluftslivet sikres og forvaltes for fremtidig bruk Videreføre kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder	Det ble gitt innspill til kommunale planstrategier, areal- og samfunnsplaner, enkelte reguleringsplaner og saker gjeldende motorferdsel. Det ble gitt tilskudd til tilrettelegging i syv statlig sikrede friluftslivsområder. Kartleggingen av friluftslivsområder fortsatte i 2017. 21 kommuner har gjennomført kartleggingen, hvorav 12 kommuner er publisert på Naturbase, ytterligere fem er klar for publisering. Kartleggingen fortsetter i 2018.
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Videreføre tilskudd til friluftslivsaktivitet i regi av frivillige organisasjoner	87 tiltak fikk tilskudd til friluftslivsaktiviteter i regi av frivillige organisasjoner og friluftsråd. Aktivitetstiltak med lav terskel for deltakelse ble prioritert. Eksempler er friluftslivets uke, turkassetrim, friluftslivsleire, friluftsskoler, friluftsliv for innvandrere, skredkurs mm.

Fylkesbiblioteket

Tabell 12.4 Driftsresultat fylkesbiblioteket. I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2016	budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
Fylkesbiblioteket	10 399	10 871	10 552	319	2,9
SUM fylkesbiblioteket	10 399	10 871	10 552	319	2,9

Økonomiske analyse

Funksjonen fylkesbiblioteket har et lite mindreforbruk.

Måloppnåelse

Hovedmål fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Arbeide for bokbusstjeneste i Midt-Troms. Utvikle bibliotekene som integreringsarena.	Mulig utvidelse av virksomhetsområdet til Bok- og kulturbussen til også å omfatte Midt-Troms er ennå ikke utredet. Fylkesbiblioteket samhandler med Tromsø bibliotek om fribyforfatter. Fylkesbiblioteket leverer en flerspråklig digital avistjeneste til hele fylket.
Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomhet	Folkebibliotekene må utvikles til fagbibliotek for lokalsamfunn, lokalt arbeidsliv og desentralisert utdanning	Prosjektet Folkebibliotek som litteraturhus bidro til å utvikle bibliotekene som formidlings- og debattarena. Folkebibliotekene samarbeider med UiT Norges arktiske universitet om tilbud til desentraliserte studietilbydere. Lenvik bibliotek gjennomførte utviklingsprosjekt om helseinformasjon til befolkning og helsefagmiljøene. Tromsø bibliotek gjennomfører utviklingsprosjekt for skolebibliotek. Prosjektet Folkebibliotek som kunnskapsaktør, er utviklet i samarbeid med UiT og kommunene. Det søkes statlige midler for 2018. Et statlig finansiert prosjekt om digital kompetanse i kommunene er gjennomført. Nyhetstjenesten til Samisk bibliotekstjeneste øker fortsatt i bruk.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Følge opp regional bibliotekplan 2016-2027 Bibliotekene må utvikle tjenestene i samarbeid med andre lokale aktører.	Regional bibliotekplan 2017-2028 ble vedtatt i fylkestinget i mars 2017. Fylkesbiblioteket mottok på vegne av kommunene i Troms kr 580 000 i statlige midler til aktivitet og kompetanse i bibliotek. I tillegg mottok bibliotekene vel 1 mill. kroner i utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket. Bok- og kulturbussen i Sør-Troms mottok kr 633 000 fra Sametinget til samisk virksomhet. Prosjektet Folkebibliotek som litteraturhus ble gjennomført i alle kommuner og omfattet samarbeid mellom bibliotek, lokale organisasjoner og presse. Både i Nord- og Midt-Troms er det etablert et formalisert samarbeid mellom bibliotek, studietilbydere og UiT.
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Etablere og utvikle privatarkiv-tjeneste i Troms i samarbeid med Statsarkivet. Gjennomføre en nordnorsk litteraturstrategi	Det er fortsatt uavklart hvem som skal ta ansvar for innsamling, ordning og formidling av arkiv etter privat virksomhet i Troms. En nordnorsk litteraturstrategi ble vedtatt i 2017. Det er etablert samarbeid med forfattermiljøene. Nordnorsk forfatterstipend ble lyst ut høsten 2017.

Kulturarv og muséer

Tabell 12.5 Driftsresultat kulturarv og muséer. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Kulturarv og muséer	20 136	20 295	20 887	-592	-2,9
SUM kulturarv og muséer	20 136	20 295	20 887	-592	-2,9

Økonomiske analyse

Funksjon kulturarv og museer hadde et merforbruk på 2,9 prosent som skyldes stort antall befaringer etter kulturminneloven, som fylkeskommunen ikke kan kreve refusjon for.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	Fortsette frednings-saker og følge opp skjøtels- og forvaltningsplaner for de større fredete områdene (Trondenes i Harstad, krigsminne-landskap Storfjord, Skattøra i Tromsø, områdefredning Bjarkøy). Videreføre KULA – viktige regionale kulturlandskap, en oversikt over viktige kulturlandskap og tilrettelagte kulturminner i Troms. Råd og veiledning til eiere av kulturminner, samarbeid med landbruket om skjøtelsplaner som utløser tilskudd	Fredningssakene for Trondenes og Skattøra er nå til sluttbehandling hos Riksantikvaren. Forsvaret har innrangert kaldkrigsanleggene i Storfjord og dermed lagt fredningssaken på is. Fredning av Kirsten Sands bolig i Tromsø er slutført. Skjøtelsarbeidet går videre. KULA er på høring med frist 20. mars 2018. Samarbeidet med landbruket fortsetter. Troms fikk et nytt utvalgt kulturlandskap (UKL): Skallan – Rå i Kvæfjord.
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk	Søke videreføring av «Krigsminnelandskap Troms» via Interreg. Videreføring av tilskuddsordningen for vedlikehold av verneverdige bygninger (Redningsplanken) Tydelig forvaltning av den nasjonale kulturarven gjennom informasjon og samarbeid med eiere, reiselivsnæringen og frivillige. Fortsette arbeidet med BERG og BARK – tilrettelegging og skjøtsel av bergkunst og	Interregprosjektet ble skrinlagt. Det ble tildelt kr 685 000 fra Redningsplanken, fordelt på 39 tiltak. Dette omfattet også inndradde midler fra 2014 og 2015. Informasjon og samarbeid med eiere av kulturminner fortsetter. Det ble gjort tilstandsvurdering på 16 fredete bygninger og 13 kirker. BERG og BARK fortsetter. Største prosjekt i 2017 var sikring av kulturminner og anlegg av kultursti på Spildra i Kvænangen i samarbeid med Sametinget, samt skilting av kultursti på Hofsoya i Tranøy i samarbeid med Midt-Troms museum.

	automatisk fredete kulturminner	
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Utvikling av Trastad Samlinger som kompetansesenter for Outsider Art Videreutvikle Barnemuseet på Finnsnes (Midt-Troms museum) Videreutvikle Halti som tyngdepunkt for formidling av natur- og kulturhistorie i Nord-Troms, med særlig synliggjøring av kvensk historie. Videreutvikle Sør-Troms museum som senter for nordnorsk middelalderhistorie.	Senteret har opprettet galleri i Harstad sentrum og har tett samarbeid med kunstnerne. Er nå fast inne på statsbudsjettet. MTM arbeider med modulene som skal inn i Barnemuseet. Handlingsplan for kvensk språk og kultur vedtatt, blant annet med fokus på kvensk historie. Samarbeid med Riksantikvaren og Halti-miljøet om å peke ut kvenske kulturminner som bør fredes. Samarbeider om delprosjekt under Norge 100 år, en markering frem mot 1000-årsdagen for slaget på Stiklestad. Vikinghistorien fra Trondenes og Bjarkøy står i fokus. Byggingen av middelaldersenteret Allmenningr på Trondenes fortsetter.

Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter

Tabell 12.6 Driftsresultat kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter.
I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2016	budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 959	52 983	52 522	461	0,9
SUM kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	52 959	52 983	52 522	461	0,9

Økonomiske analyse

Funksjon kunst- og kulturformidling gikk i balanse.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	Videreføre Den nordnorske kulturavtalen Videreføre tilskudd til regionale kunst- og kulturinstitusjoner og organisasjoner	Den nye avtalen ble vedtatt i fylkestinget i juni 2017. I tillegg ble det vedtatt en avtale mellom Troms – og Finnmark fylkeskommuner og en egen felles nordnorsk avtale for Nordnorsk fartøyvernssenter. Det ble gjennomført årlige møter med aktørene. Satsing innenfor visuell kunst har bidratt til å synliggjøre kunstnere fra nord. Tromsø kunstforening, Harstad kunstforening og Galleri NordNorge mottar årlig driftstilskudd. Det ble satt av et mindre beløp for Tromskunstnere som deltar på utstillinger i Norge og utlandet. Det ble innvilget fraktstøtte og reisestøtte til deltagelse på tre utstillinger i Skottland, Finland og Finnmark. Det ble arrangerte et visuelt kunstseminar for kunstformidlingsinstitusjoner i Troms i august 2017.

	<p>Sikre Riddu Riddu en forutsigbar økonomi</p> <p>Videreutvikle Landsdelsmusikerne (LiNN)</p> <p>Styrke Folkemusikk Nord</p> <p>Videreføre kultursamarbeidet i Barents og med Russland.</p> <p>Styrke det kvenske</p>	<p>Kunstner Matthias Härenstam ferdigstilte den permanente utsmykningen av nye Bardufoss videregående skole i 2017.</p> <p>Troms fylkeskommune følger kontinuerlig opp Riddu Riddu. Nye retningslinjer i Kulturrådet trådte i kraft i 2017 og Riddu fikk en liten økning.</p> <p>Med fremføring av verket «Vidderna inom mig» i bl.a. Nidarosdomen leverte Landsdelsmusikerne (LiNN) det som var gaven fra de tre nordnorske fylkeskommunene til samejubileet. LiNN inngikk i 2017 også samarbeid med Marja Mortenson for å ivareta joiken spesielt. LiNN har gjennom året fokusert på sin tilstedeværelse i hele landsdelen og det ble gjennomført konserter i 21 kommuner i Troms.</p> <p>Ved siden av offentlige konserter har LiNN vært til stede på skoler, barnehager og på aktivitetssenter for eldre.</p> <p>Samarbeider med Harstads Fribymusiker med fokus på kultur og integrering.</p> <p>Folkemusikk Nord (FmN) har i 2017 startet prosessen med flere nye produksjoner for turne i landsdelen. Moenje er en av disse, og forener nordnorsk folkemusikk og joik.</p> <p>Bygda Dansar i Troms hadde sin oppstart i 2017. Ungdomsspellemannslaget FolkBand har deltatt på internasjonal ungdomsfestival i Aberdeen, Skottland (AIYF). Gjennom samarbeidet i Rytmask kompetansenettverket i Nord (RYK) ble det gjennomført en rekke kompetansehevede tiltak rettet mot arrangører, musikere og tilhørende bransje i landsdelen.</p> <p>Norsk – russisk kulturdager ble arrangert i Tromsø i september 2017.</p> <p>Handlingsplan for kvensk språk og kultur i Troms ble vedtatt i fylkestinget i mars 2017.</p>
<p>Velfungerende sentra som motor for regional utvikling</p>	<p>Videreføre erfaringene fra Rom for kultur-prosjektet</p> <p>Videreføre ordningen med tilskudd til festivaler</p>	<p>Rom for kultur har fokus på arena og å bygge kompetanse og nettverk. Fokuset på skolen som kulturarena ble videreført, og avdelinga har deltatt på nasjonale møter om tema. Rom for Kultur har fulgt opp tidligere igangsatt prosjekt, og også satt i gang nye. Rom for kultur har vært delarrangør på ett fagseminar i 2017 «arena og visuell kunst».</p> <p>26 søknader ble innvilget festivaltilskudd, hvorav 12 festivaler er inne i en treårig tilskuddsordning. Det gir de store profesjonelle festivalene en forutsigbarhet, og har gitt flere festivaler med flerårig støtte mulighet til å motta nasjonal støtte. Det ble arrangert et festivalseminar med nasjonal deltakelse.</p>
<p>Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller</p>	<p>Utvikle den kulturelle spaserstokken</p>	<p>Det er et økt antall profesjonelle kunst- og kulturtilbud i Den kulturelle spaserstokken (DKSS) i 2017, og flere, særlig i boinstitusjoner, har tatt del i tilbudet. Avdelinga har jobbet målrettet for å kunne benytte flere av DKS produksjonene i DKSS. Dette har bidratt til et større mangfold og bedre utnyttelse av ressursene. Fylkeskommunen har tilbudt kommunene et bestillingstilbud med et bredt utvalg av produksjoner innenfor alle kunstuttrykk, noe flere kommuner benyttet seg av. I DKSS engasjeres</p>

	<p>Følge opp strategiplan for den kulturelle skolesekken</p> <p>Styrke TROBUR (Troms barne- og ungdomsråd)</p>	<p>primært kunstnere og kulturarbeidere fra vår egen landsdel.</p> <p>Ny organisering av Den kulturelle skolesekken (DKS) ved opprettelsen av Kulturtanken ble operativ i 2017. Arbeidet med nye kommuneavtaler og strategiplan ble utsatt til 2018.</p> <p>Den kulturelle skolesekken (DKS) gjennomførte 76 produksjoner og 84 turneer i grunn- og videregående skole fordelt på 1194 forestillinger /verksteder. Den største enkeltproduksjonen var Askeladden på nye eventyr for 1.-10. trinn + vgs med 6117 elever. Totalt ble det gjennomført 76873 møter mellom en elev i Troms og en DKS-produksjon. Det var to produksjoner for elever med behov for særlig tilrettelegging, en med musikk og en visuell kunst. Flere av produksjonene gikk både i grunnskolen og videregående skole.</p> <p>25 regionale lag mottok grunnstøtte og av disse mottok 19 aktivitetsstøtte. TROBUR er fra 2017 medlem i det nyopprettede nasjonale AU for barne- og ungdomsråd. Troms fylkeskommune bidro med reisestøtte slik at det ble mulig for TROBUR å delta.</p>
Urfolksdimensjonen	<p>Sikre vekst i tilskuddet til de samiske språk- og kultursentraene</p> <p>Videreutvikle samarbeidsavtalen mellom Sametinget og TFK</p>	<p>Senter for nordlige folk, Gáisi språksenter, Storfjord språksenter, Lavangen språksenter, Samisk språksenter i Kåfjord og Várdobáiki samisk senter mottok driftstilskudd for 2017.</p> <p>Det ble gjennomført møte med Sametinget for å forberede en ny samarbeidsavtale. Sametinget endret modellen for tildeling av tospråklighetsmidlene for å imøtekomme i sterkere grad språkutvalgets innspill.</p> <p>Troms fylkeskommune arrangerte samekonferanse med brei deltakelse fra regionalt og nasjonalt nivå.</p>

Idrett

Tabell 12.7 Driftsresultat idrett. I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2016	budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
Idrett	4 431	4 405	4 441	-36	-0,8
SUM idrett	4 431	4 405	4 441	-36	-0,8

Økonomiske analyse

Funksjon idrett gikk i balanse.

Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2017	Status per 31.12.2017
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Videreføre satsingen på rådgivning og kompetanseheving om spillemiddelordningen og planarbeid overfor kommuner og frivillige organisasjoner	Fagsamling for kommuner, idrettskrets og friluftsråd ble avholdt på Bardufosstun. Syv regionale infomøter om spillemidler og øvrige tilskuddsordninger ble gjennomført med til sammen 119 deltakere. Det ble også avholdt kurs for kommunene i idrettsfunksjonell godkjenning av anlegg. Løpende råd og veiledning og befaringer av anlegg. Det ble gitt høringsinnspill til flere kommunedelplaner for idrett og fysisk aktivitet.
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	Bidra til en videre utvikling av anlegg for idrett og fysisk aktivitet	Det ble fordelt rundt 53 mill. kroner til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, noe som var på nivå med foregående år.
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	Bidra til en utvikling av idretten gjennom samarbeid og tilskudd til Troms idrettskrets	Troms idrettskrets som organiserer rundt 58 000 medlemskap i 26 særkretser/ regioner, fikk støtte til ulike idrettsformål. Grunn- og aktivitetsmidlene går til å utvikle og legge til rette for aktivitet og kompetanseheving, treningsamlinger og idrett for funksjonshemmede. Det ble tildelt fem idrettsstipend til unge idrettstalent i 2017. Videre ble det gitt støtte til Fylkeslekene for funksjonshemmede i Bardu, Idrettens Barentssamarbeid og NM jr friidrett i Harstad og NM volleyball U14/15.

Internkontroll

Kulturetatens arbeid omfatter en rekke fagområder som er regulert gjennom lover og forskrifter. Kulturetaten forvalter ulike tilskuddsordninger, er tilskuddspart og eier i flere kunst- og kulturinstitusjoner. Videre er kulturetaten tjenesteyter, gir råd- og veiledning og gjennomfører ulike kompetansehevingstiltak for blant andre kommuner og frivillige organisasjoner. I etatens arbeid inngår også HMS-arbeid, økonomihåndtering og oppfølging av medarbeidere mv. Det jobbes bevisst med å oppnå en kvalitetsforbedring innenfor alle områder på etaten.

Kulturetaten har kartlagt hvilke overordnede arbeidsprosesser som skal beskrives og risikovurderes i styrings- og kvalitetssystemet. Det gjenstår fortsatt en del arbeid på dette området. Det er utarbeidet arbeidsprosesser for søkbare tilskuddsordninger og feltarbeid for arkeologer (felthåndbok). Etaten har i hovedsak gode rutiner for oppfølging av og dokumentasjon av bevilgninger som foretas. Eksterne midler fra departementer, direktorater og samarbeidspartnere er regulert gjennom årlige tildelingsbrev fra de ulike tilskuddspartene, og fordelinger gjøres gjennom politiske vedtak.

Riksantikvaren gjennomførte i 2017 tilsyn i kulturetaten for å avdekke eventuelle mangler ved tilskuddsforvaltningen. Dette er et ledd i en landsomfattende gjennomgang. Tilsynet pekte på noen mangelfulle rutiner og delvis utilstrekkelig etterprøvbarhet i avgjørelsene. De manglene som ble påpekt er nå rettet opp, og det er utarbeidet klare rutiner og saksbehandlingsregler.

Felthåndboken er et nyttig verktøy for risikovurdering og styringskontroll innenfor kulturarvfeltet. En nærmere risikovurdering av feltarbeidet vil gjennomføres og legges i styrings- og kvalitetssystemet.

Det er et mål at EK-håndboka i enda større utstrekning skal tas aktivt i bruk som et dokumentstyringsverktøy.

13 Samferdsel og miljø

Regnskapet for 2017 viser at samferdsel og miljø totalt sett har hatt et mindreforbruk på 17,1 mill. kroner. Dette tilsvarer 1,3 prosent av budsjetttrammen for 2017. Regnskapsresultatet er vist i tabell 14.1.

Tabell 13.1 Netto driftsresultat sektor 60 Samferdsel og miljø. I 1000 kroner

Samferdsel og miljø	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Kollektivtrafikk	596 267	632 166 200	662 025 101	-29 858 901	-4,72 %
Fylkesveier	584 933	612 009 900	573 151 709	38 858 191	6,35 %
Kapitalutgifter	34 198	30 694 500	30 656 489	38 011	0,12 %
Øvrige områder	42 749	18 562 200	10 503 406	8 058 794	43,42 %
SUM SEKTOR	1 258 147	1 293 432 800	1 276 336 705	17 096 095	1,32 %

Mindreforbruket skyldes i hovedsak lavere forbruk enn budsjettet til drift og vedlikehold av fylkesveger og merinntekter i kollektivtrafikken.

For øvrige områder framgår det et mindreforbruk, som i realiteten et merforbruk på området når man korrigerer for Belønningsordningen (BO). Merforbruket skyldes i hovedsak regionale utviklingstiltak. For at dette skal fremkomme tydelig i regnskapstallene må man korrigere for virkningen BO har på budsjettet. BO påvirker ikke resultatet da ordningen finansieres av staten. Virkningen BO har på regnskapet vises i tabellen nedenfor.

Tabell 13.2 Netto driftsresultat Belønningsordningen. I 1000 kroner

Belønningsordningen	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Utenom ordinært FK ansvar		10 545 000	159 794	10 385 206	98,48 %
Fylkesveier	13 317 863	20 525 000	-	20 525 000	100,00 %
Kollektivtrafikk	-13 317 863	-31 070 000	-159 794	-30 910 206	99,49 %
SUM BELØNNINGSORDNINGEN	-	-	-	-	0,00 %

Korrigert for virkningen av Belønningsordningen vil resultatregnskapet vise avvikene som i tabellen under.

Tabell 13.3 Netto driftsresultat eks. Belønningsordningen. I 1000 kroner

Samf. Og miljø Eks. BO	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Kollektivtrafikk	596 267	663 236 200	662 184 895	1 051 305	0,16 %
Fylkesveier	584 933	591 484 900	573 151 709	18 333 191	3,10 %
Kapitalutgifter	34 198	30 694 500	30 656 489	38 011	0,12 %
Øvrige områder	42 749	8 017 200	10 343 612	-2 326 412	-29,02 %
SUM SEKTOR	1 258 147	1 293 432 800	1 276 336 705	17 096 095	1,32 %

Kollektivtrafikk

Tabell 13.4 Netto driftsresultat kollektivtrafikk. I 1000 kroner

Kollektivtrafikk	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Bilruter inkl. skoleskyss og infrastruktur	278 042	288 471 300	324 784 711	-36 313 411	-12,59 %
Fergeruter	229 940	248 587 800	250 737 762	-2 149 962	-0,86 %
Båtruter	76 811	80 798 100	75 364 468	5 433 632	6,72 %
Transporttjeneste for funksjonshemmede	11 474	14 309 000	11 138 160	3 170 840	22,16 %
SUM KOLLEKTIVTRAFIKK	596 267	632 166 200	662 025 101	-29 858 901	-4,72 %
Av dette fra BO	-13 317 863	-31 070 000	-159 794	-30 910 206	99,49 %
SUM ekskl. BO	13 914 130	663 236 200	662 184 895	1 051 305	0,16 %

Økonomiske analyse

Regnskapet for området kollektivtrafikk viser et samlet mindreforbruk på 1 mill. kroner i forhold til regulert budsjett.

Kontraktskostnader reguleres etter indekser som oftest avviker fra kompensert prisvekst. De siste 2-3 årene har det vært lavere kostnadsvekst på de fleste kontraktene som følge av fall i drivstoffprisene, og dermed lavere indeksutvikling enn forutsatt.

Ordinær skoleskyss står for en stor andel av produksjonen innenfor buss, og det brukes mye penger på denne tjenesten. Det er også svært kostbart å tilrettelegge for skoleskyss i de tilfeller hvor det har blitt vurdert mest hensiktsmessig å etablere alternativ til buss som en del av skoleskyssen.

Tilrettelagt skoleskyss (jfr. § 7-3 i Opplæringsloven) har over flere år vært underbudsjettet. Kostnadene har økt med om lag 7,1 mill. kroner fra 2014 til 2017. Dette er en tjeneste som er vanskelig å forutse omfanget av i forbindelse med budsjettarbeidet, men utviklingen de fire siste regnskapsårene tilsier at denne posten bare vil fortsette å vokse.

Tabell 13.5 Tilrettelagt skoleskyss

Tilrettelagt skoleskyss	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Regnskap 2017
(tall i 1000 kr)					
Grunnskolene	14 526	16 251	12 604	15 375	17 867
Videregående skole	13 805	13 097	16 979	11 388	17 557
Sum	28 331	29 348	29 583	26 763	35 424

Billettinntekter

Billettinntektene ble 6,3 mill. kroner høyere enn budsjett i 2017. En av årsakene er at det ble budsjettet med reduserte inntekter fra Sambandet Stangnes – Sørrollnes med bakgrunn i det planlagte anleggsarbeidet på Fv 8484. Dette arbeidet ble ikke gjennomført som planlagt, og sambandet hadde normal drift.

Passasjerutviklingen i 2017

Passasjerveksten fra 2016 til 2017 endte på totalt på 1,7 prosent (244.298 passasjerer) totalt for kollektivtrafikken.

For bussrutene er den største veksten i Harstad (+3,9 prosent) og Tromsø (+3,4 prosent). På distriktsrutene varierer trafikk tallene mer fra område til område, i hovedsak på grunn av endringer i antall skolelever. Totalt var det en vekst på 2,4 prosent (289.024 pass.) på buss i 2017.

For ferger ble det gjort en betydelig omlegging av takstregulativet fra 22.03.2017 ved at passasjerer reiser gratis, mens prisene på kjøretøy ble dyrere. Dette tiltaket ble gjennomført blant annet for å forenkle billetteringen og få raskere ombord- og ilandkjøring. Takstomleggingen ga en liten nedgang i trafikken i en innkjøringsperiode, særlig for samband med omkjøringsmulighet, men på slutten av året hadde trafikken stabilisert seg nær normalen.

For hurtigbåt ser vi en nedgang på 3,2 prosent (9.145 pass.), og mesteparten tilskrives linje 2 Tromsø-Harstad. De tre første månedene i 2017 var preget av mye uvær med påfølgende kanselleringer.

Figur 13.1 Passasjertallsutvikling totalt 2013 – 2017

I 2017 ble Troms fylkeskommune med i den statlige utvidede TT-ordningen og fikk en ekstra tildeling på 6,5 mill. kr. øremerket blinde/svaksynte og rullestolbrukere. Transporttjenesten for funksjonshemmede hadde ved årets slutt et mindreforbruk på 7,5 mill. kroner. Av dette er 4,5 mill. kroner som er ubrukte midler av den statlige ekstratildelingen, avsatt på bundet fond.

Måloppnåelse

Fylkestinget vedtok Handlingsplan kollektivtransport 2016 – 2019 i mars 2016. I denne saken ble blant annet følgende delmål for kollektivtrafikken vedtatt:

Mål	Strategi	Status pr 31.12.2017
<p>Kollektivandelen i fylket skal økes gjennom styrking og forbedring av kollektivtilbudet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tromsø skal ha en kollektivandel på 20 % innen 2030. - Harstad skal ha en kollektivandel på 7 % innen 2030. 	<p>Utarbeide regional kollektivtransportplan for Troms.</p> <p>Videreutvikle linjesystemer for buss, spesielt i Tromsø og Harstad.</p> <p>Enklere og bedre løsninger for billettering og ruteinformasjon.</p> <p>Bedre fasiliteter og infrastruktur</p> <p>Bidra til samlet transportplan og transportsystem for Tromsø (Transportnett Tromsø), herunder også en kollektivplan for utvikling av forbedret helhetlig busslinjesystem i Tromsø.</p> <p>TFK er koordinator for belønningsmidler kollektivtrafikk i Tromsø.</p> <p>TFK deltar og bidrar aktivt til at Tromsø får bymiljøavtale med staten</p> <p>Planlegging av fremtidig busstilbud i Harstad videreføres gjennom Harstadpakken</p>	<p>Innføring av nytt ruteopplegg i Harstad er utsatt til våren 2018.</p> <p>Bruken av mobillett som betalingsmiddel, har økt i 2017.</p> <p>Sanntids ruteinformasjon for buss er satt i drift i Tromsø og Harstad.</p> <p>Ved utgangen av 2017 er det brukt 108,2 mill. kroner. Den samlede bevilgningen er 221 mill. kroner i perioden 2015-2017.</p> <p>Planen for nytt rutetilbud i Harstad er ferdigstilt i løpet av 2017.</p>
<p>Mer miljøvennlig kollektivtransport</p>	<p>Stille miljøkrav ved kjøp av kollektivtransport tjenester</p>	<p>Anbud på bussruter i Tromsø området samt hurtigbåt rute 2,3 og 4 ble lyst ut i 2017. Det er stilt miljøkrav som er i tråd med nasjonale og internasjonale retningslinjer.</p>
<p>Forbedre kollektivtransport og kommunikasjoner over fylkesgrensene.</p> <p>Regionbuss- og Hurtigbåttilbudet skal understøtte regionstrukturen i Troms og tilby god kommunikasjon mellom regionsentra. Deler av tilbudet skal imidlertid tilpasses lokal transport og intern kommunikasjon innen en kommune og fra øy til større senter.</p>	<p>Videreføre dagens rutestruktur, men med styrking av forbindelser mellom Sør-Troms og Nordre Nordland.</p> <p>Bedre samordning av det offentlige transporttilbudet i distriktene og optimal koordinering av kollektive transportmiddel mellom regionene i fylket og mellom fylkene.</p> <p>Planlegging av hurtigbåttilbud må ha fokus på å ha en regional og lokal funksjon og betjene bo- og arbeidsmarked, med optimal tilpasning til økonomiske rammer.</p>	<p>Ved utlysning av anbud på hurtigbåt rute 2, 3 og 4 er samme rutetilbud som i 2017, lagt til grunn.</p>
<p>I samarbeid med kommuner og videregående skoler yte et skoleskysstilbud som dekker alle elevgrupper sine behov.</p>	<p>Styrke informasjon om skoleskys og effektivisere saksbehandlingen av skys-søknader.</p>	<p>Det er gjennomført kurs for ansatte både i grunnskolene og de videregående skolene i bruk av systemet cert-skoleskys.</p> <p>Rutiner for bruk av systemet til behandling av søknader og administrasjon av busskort er videreutviklet i løpet av året.</p>

Belønningsordningen

I 2017 ble det utbetalt 74,5 mill. kroner i tilskudd til belønningsordningen, 64,5 mill. kroner i henhold til inngått avtale pluss 10 mill. kroner i tilleggsbevilgning. Herav ble det brukt 67,9 mill. kroner i løpet av 2017 mens resterende 6,6 mill. kroner ble avsatt på fond til dekning av utgifter som først påløper i 2018.

I 2017 er det brukt midler fra belønningsordningen blant annet til følgende tiltak:
Fortsatt styrking av rutetilbudet i Tromsø, inklusive

- Fremskyndet oppstart av høstruter for å fange opp skolestart
- Inkludering av natt- og lavtrafikkruiter i ordinært rute- og takstsystem
- Fortsatt utbygging av sanntids ruteinformasjonssystem i Tromsø
- Utplassering av selvbetjeningsautomater for billetter
- Bygging av ny holdeplass på Storelva
- Oppstart av innfartsparkering Storelva
- Breddutvidelse og bygging av fortau Nisevegen sør på Kvaløya
- Bygging av første trinn på øst-vest sykkeltrasé
- Bedring av gangtilgjengelighet/snarveger til holdeplasser
- Nybygg og oppgradering av holdeplasser
- Signalprioritering for buss

Belønningsordningen er fullfinansiert av staten, og er en avtale mellom Samferdselsdepartementet, Tromsø kommune og fylkeskommunen.

Måloppnåelse

Mål	Strategi	Status pr 31.12.17
Trafikkveksten i Tromsø skal dekkes av økt kollektivbruk, gange og sykkel. Hovedmål: 1. Kollektivreiser skal øke med 20 prosent fra 2014 til 2018. 2. Biltrafikken skal i sum ikke øke fra 2014 til 2018. Effektmål: 3. Redusere reisetiden for bussreiser med de 5 største rutene med minst 5%. 4. Sykkelbruken skal øke.	1. Avtale om tilskudd etter «Belønningsordningen» mellom Samferdselsdepartementet, Tromsø kommune og Troms fylkeskommune. 2. Samarbeidsavtalen «Transportnett Tromsø» videreføres til en bymiljøavtale.	1. Økningen i antall kollektivreiser i Tromsø er på 8,93% fra 2014 til 2017. 2. Veksten i biltrafikk fra 2014 til 2017 er på 1,1%. 3. Reisetiden med de 5 største byrutene (rutene, 20, 24, 28, 42, 33 og 34) er redusert med i gjennomsnitt 1,3% fra 2014 til 2017. 4. Sykkelbruken har økt med 43,1% fra 2013 til 2017. 5. Tromsø er invitert til forhandlinger med Staten om en byvekstavtale som kan tre i kraft i løpet av 2019.

Fylkesveier

Tabell 13.6 Netto driftsresultat fylkesveier. I 1000 kroner

Fylkesveier	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik 1 %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Statens vegvesen	552 786	571 869 500	554 239 883	17 629 617	3,08 %
Diverse fellesutgifter	30 047	37 229 600	16 603 990	20 625 610	55,40 %
Trafikksikkerhetsutvalget	2 100	2 910 800	2 307 836	602 964	20,71 %
SUM FYLKESVEIER	584 933	612 009 900	573 151 709	38 858 191	6,35 %
Av dette fra BO	13 317 863	20 525 000	-	-20 525 000	-100,00 %
SUM ekskl. BO	-12 732 930	591 484 900	573 151 709	18 333 191	3,10 %

Økonomiske analyse

Den totale ramma til drift og vedlikehold av fylkesvegene var i 2017 på 510 mill. kroner. I tillegg var 61 mill. kroner i utgangspunktet omdisponert fra drift (fornyingsmidler) til ulike investeringsprosjekter. Endret framdrift i flere prosjekter i løpet av året medførte at 36 mill. kroner ble tilbakeført til drift- og vedlikeholdsrammen. Disse midlene ble i hovedsak brukt til økt dekkelegging og tunnelinspeksjoner.

Den totale rammen som ble disponert av Statens vegvesen (SVV), var på 591 mill. Mindreforbruk ved årets slutt ble på 18,3 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak at redusert framdrift i tunnelarbeid og mindreforbruk av fornyingsmidler.

Dekketilstandsutvikling

Totalt ble det brukt 113,7 mill. kroner (brutto) til dekkelegging inkludert forarbeid, mot 103,6 mill. kroner i 2016. Andelen veier med tilfredsstillende dekketilstand har ikke endret seg fra 2016. Det betyr at man i 2017 har klart å opprettholde dekketilstanden, men ikke forbedre den. Troms har den klart største andelen fylkesveier med dårlig eller svært dårlig dekketilstand i landet, om lag 58 prosent mot gjennomsnitt for landet på om lag 42 prosent.

Annet vedlikehold

I tillegg til utbedring av veier og veidekket er det utført vedlikeholdsarbeid på bruer, fergekaiene og tunneler.

Fergekaiene på Svensby og Breivikeidet ble oppgradert med nye hydraulikksystemer høsten 2017.

Rapport om tilstand og utbedringsbehov for tunnelene på fylkesvegnettet ble lagt fram for Fylkestinget i juni 2017. Av denne rapporten framgår det at det er behov for oppgradering av et 20-talls tunneler i Troms. Anslått kostnad for denne opprustningen er minimum 3,5 mrd. Kroner.

I tillegg har man i 2017 startet oppgraderinger av Bjørgatunnelene. Det er også gjennomført diverse mindre tiltak blant annet i Toppentunnelen, Pollfjelltunnelen og Sifjordura tunnel.

Arbeidet med bytunnelene i Tromsø har vært satt på vent på grunn av mangel på kapasitet hos Statens vegvesen. Etter at oppgraderingen av Tromsøysundtunnelen ble ferdigstilt er denne situasjonen endret og planleggingen av tiltak i bytunnelene ble igangsatt høsten 2017.

I løpet av 2017 er det også arbeidet med oppdatering av tilstandsrapporter for fylkesvegbuene. Flesnes bru (fv 102) ble byttet ut i 2017, samtidig har det pågått prosjektering for 2 andre bruer.

Trafikksikkerhet/TFTU

Av trafikksikkerhetsutvalgets budsjett på 2,9 mill. kroner er det ved årets slutt et mindreforbruk på 603 000 kroner. En stor del av mindreforbruket skyldes at man i 2017 har hatt gjennomgang av gamle, ubetalte tilsagn og tilbakeført disse i regnskapet.

I 2017 ble en utestående fordring etter rettssak avskrevet med 267 700 kroner.

Måloppnåelse

Mål	Strategi	Status pr 31.12.17
Kommunikasjon og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang.	Arbeide for å øke de økonomiske rammene til transportnettet i Troms	I 2017 er det brukt 113 mill. kroner til reasfaltering av fylkesvegene. Fornyingsmidlene er brukt til dekkelegging, utskifting av bruer og utbedring av tunneler, for å fjerne flaskehalser og øke framkommelighetene i vegnettet.

Kapitalutgifter

Tabell 13.7 Netto driftsresultat kapitalutgifter innenfor samferdselsområdet. I 1000 kroner

Kapitalutgifter	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Kapitalutgifter	34 198	30 694 500	30 656 489	38 011	0,12 %
SUM KAPITALUTGIFTER	34 198	30 694 500	30 656 489	38 011	0,12 %

Kapitalutgiftene for 2017 var på 30,6 mill. kroner.

Øvrige områder

Tabell 13.8 Netto driftsresultat øvrige områder. I 1000 kroner

Øvrige områder	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Klima og miljø	2 252	1 929 700	2 164 930	-235 230	-12,19 %
Regionale utviklingstiltak	320	-	2 073 904	-2 073 904	
Løyvebehandling	681	663 300	585 979	77 321	11,66 %
Utenom FK Ansvar	-	10 545 000	159 794	10 385 206	98,48 %
Administrasjon	5 298	5 424 200	5 518 799	-94 599	-1,74 %
SUM ØVRIGE OMRÅDER	8 551	18 562 200	10 503 406	8 058 794	43,42 %
Av dette fra BO	-	10 545 000	159 794	10 385 206	98,48 %
SUM ekskl. BO	8 551	8 017 200	10 343 612	-2 326 412	-29,02 %

Økonomiske analyse

Øvrige tjenester innenfor sektoren hadde et samlet merforbruk på 2,3 mill. kroner i 2017. Merforbruket skyldes i hovedsak budsjettoverskridelser innen Regionale utviklingstiltak der det ble trukket tilbake RDA-midler til finansiering av Arctic Airlinck. Inndragningen av tilskuddet skyldes utilstrekkelig rapportering på tidligere års forbruk.

Måloppnåelse

Klima og miljø

Mål	Strategi	Status pr 31.12.17
Redusere utslipp av klimagasser og redusere og effektivisere energiforbruket.	Regional Klima- og energistrategi med 1. Reduksjonsstrategier 2. Tilpasningsstrategier	I 2017 er det arbeidet med innkjøp av og tilrettelegging for to el-busser som skal settes i ordinær rutetrafikk i Tromsø. Regional klima- og energistrategi for Troms ble vedtatt i Fylkestinget i desember 2017. Det er gjennomført to seminarer, Klimapartner og El-buss, samt faglig utveksling og studietur til Dresden.

14 Næring

Regnskapet viser at næring hadde et mindreforbruk på 1,487 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 14.1.

Tabell 14.1. Netto driftsresultat sektor 70 Næring. I 1000 kroner

Næringsetaten	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Næringsetaten	40 724	50 408	48 921	1 487	2,9
SUM SEKTOR	40 724	50 408	48 921	1 487	2,9

Næringsetaten hadde et nettobudsjett på 50,408 mill. kroner³ i 2017. Bruttobudsjettet til sektoren er imidlertid betydelig høyere som følge av forvaltningsansvar knyttet til regionale nærings- og utviklingsmidler, samt regionale FoU-midler. Dette er virkemidler som bevilges over statsbudsjettet og utgjorde omlag 139,58 mill. kroner i 2017.

Tabell 14.2 Statlige virkemidler

Tilskuddsordninger statlige virkemidler	Tilskuddsramme 2017
Programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk	101 820
Tilskuddsmidler til rekruttering og likestilling i landbruket	960
Utviklingsmidler forvaltet i henhold til Statskogavtalen	1 000
Regionale forskningsfond Nord-Norge	33 000
VIT	1 500
Vannforvaltning	1 300
SUM SEKTOR	139 580

Økonomisk analyse

Avviksanalysen for næringsetaten viser et mindreforbruk på 1,487 mill. kroner. Avviket knyttes til ubrukte fylkeskommunale tilskuddsmidler til samfunns- og næringsutvikling. Det er tilbakeført midler for et internt prosjekt som ble kansellert i desember 2017 (fylkeskommunalt næringsfond). På grunn av tidspunktet for kanselleringen var det ikke mulig å omdisponere disse. I tillegg ble midler tilhørende Havbruksfondet innbetalt på slutten av året.

Tabell 14.3 Driftsresultat sektor 70 Næring – detaljert

Næringsetaten	Regulert			Avvik i %
	budsjett 2017	Regnskap 2017	Avvik 2017	
Drift (lønn/reise/andre driftskostnader)	20 914	20 993	-79	-0,4
Fylkeskommunale tilskuddsordninger til næringsutvikling	26 230	24 677	1 553	5,9
Linjeleie	3 264	3 251	13	0,4
SUM SEKTOR	50 408	48 921	1 487	2,9

³ I nettobudsjettet inngår 3,26 mill. kroner i linjeleie bredbånd for skole og tannhelse

Måloppnåelse

Næringsetaten leverer tjenester og tiltak i henhold til lover, forskrifter, planer og vedtak. Samtidig skal etaten bidra til regional utvikling, kompetansebygging og til å lage gode beslutningsgrunnlag for fylkesrådet og fylkestinget.

Det næringsrettede utviklingsarbeidet bygger på mål og strategier definert i Fylkesplanen for Troms, Regional planstrategi og strategier som er vedtatt for enkelte næringer.

Næringsetaten skal ivareta fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler innen næringsfeltet og følge opp fylkeskommunens ansvarsområder knyttet til tilretteleggende næringsutvikling. Årsberetningen fokuserer på et utvalg aktiviteter som er gjennomført og ulike arenaer som etaten har vært deltakende på i 2017, som gjenspeiler hovedmålene fra handlingsprogrammet.

Med bakgrunn i *Fylkesplanen for Troms 2014 - 2025*, er det i *Fylkesplanens handlingsprogram 2015– 2018* identifisert tre innsatsområder det er viktig å vie spesiell oppmerksomhet, se tabell under.

Hovedmål (Fylkesplan for Troms 2014-2025)	Strategi (Fylkesplanens handlingsprogram 2015-2018)	Status per 31.12.17
Kap.2. Nordområdene Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	4. Legge til rette for nasjonale og internasjonale virksomheter og kapital som bidrar til sysselsetning, næringsutvikling og innovasjon i nord	<ul style="list-style-type: none">○ Kvalifiseringsstøtte i RFFNORD⁴ bidrar til å forberede prosjekt i konkurransen om nasjonale og internasjonale tilskuddsmidler, eksempelvis Horisont 2020.○ Delegert ramme (41 mill. kr) til Innovasjon Norge Arktis som forvalter bedriftsrettede virkemidlene til fylkeskommunen.
	5. Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd. Det bilaterale grenseoverskridende samarbeidet skal baseres på samarbeidsavtaler med et sterkt næringsfokus	<ul style="list-style-type: none">○ Leverandørprosjektet «høyere opp i verdikjeden» hvor målet er å øke regional verdiskapning i nordnorske bedrifter.○ Deltatt i tverrfaglig gruppe Interreg○ Finansiering og deltakelse Arctic Frontiers○ Bevilget 540.000 kr til Arctic Frontiers Young○ Tildeling og rådgivning i forbindelse med prosjektet Arktisk Hovedstad (Tromsø kommune).
Kap. 3. Næringsstrategier, FoU og kompetanse Være konkurranse-dyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomheter	1. Satse på regionale fortrinn, dvs. utvikling av næringsvirksomhet og kompetanse knyttet til bærekraftig utnyttning av naturressurser	<ul style="list-style-type: none">○ Samling på Sommarøy med næring, akademia/FoU og offentlig sektor med teamet «økt havbruksforskning i Nord».○ FAKS – samarbeid over fylkesgrensene som har bidratt til kunnskapsutvesking og koordinering innenfor akvakultur.○ Presentasjon Ringvirkningsanalyse – havbruk og leverandørindustri.○ Aqua-Nor messe: felles stand med Finnmark fylkeskommune og mange utstillere fra næringen○ Behandlet 55 søknader om akvakulturtillatelser og gjort vedtak, hvorav klagebehandling på flere○ Behandlet 141 søknader om kystseljakt, hvorav 137 innvilget.○ Tildelt to undervisningskvoter for fiskeri til Senja vgs og Nord-Troms vgs.

⁴ Regionale forskningsfond Nord-Norge

		<ul style="list-style-type: none"> ○ VIT⁵, RFFNORD og Forskningsrådet holdt flere felles veiledningsmøter m/bedrifter. ○ Deltatt i flere panelvurderinger av søknader om midler over regionale forskningsfond. ○ Startet arbeidet med felles mineralstrategi for Nordland, Troms og Finnmark.
	2. Spesialisere næringsutviklingen i noen regioner med mål om å oppnå kritisk masse og tilhørende klyngeeffekter	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vært en av initiativtakerne til etablering av samhandlingsarenaen «Klyngeforum Arktis», og etablert samarbeid med Klyngeforum Nordland for kunnskapsutveksling og erfaringsoverføring. ○ Støtte til etablering av Kreativ Arktisk filmklynge.
	3. Utvikle næringer som er konkurransedyktige globalt	<ul style="list-style-type: none"> ○ Troms overtok lederskapet i Nordnorsk Petroleumsråd. ○ RFFNORD utlyste midler til regionale bedriftsprosjekter.
	5. Bidra til at FoU-institusjonene i Troms og landsdelen er i førersetet med tanke på å utvikle kunnskap om, for og i nordområdene	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bidrar til kunnskapskatalysator for reiselivet (UiT) 975.000 kr. ○ Tildeling til realisering av UiT prosjektet «Oppskalering av massedyrking av kiselalger til industriell skala» med 16,6 mill. kr.
	6. Styrke samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljø i og utenfor fylket.	<ul style="list-style-type: none"> ○ RFFNORD - utlysning for FoU-institusjoner med krav om samarbeid med bedrifter og/eller offentlig sektor. ○ VIT tilsatte seks næringsmentorer og fire kompetansemeklere som en del av innsatsen for å styrke samarbeidet. ○ Finansierte aktiviteter i tre næringsklynger med mål om å komme inn i det nasjonale klyngeprogrammet – ble ikke godkjent. ○ Innovasjonsplattform Troms – samling høsten 2017. Innovasjonsaktørene i fylket samlet for å fremme delingskultur og kompetanseheving.
	9. Rekruttere og produsere kompetent arbeidskraft	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kompetansetrening IT: prosjekt der dropouts fra videregående kobles opp mot bedrifter som trenger IT-kompetanse. ○ Tildelt 1,7 mill.kr til Newtonrom i Harstad, Ibestad, Lenvik og Skjervøy kommune ○ Idegeneratoren – innovasjonssatsing sammen med Handelshøyskolen i Troms. HHT tildelt 3,4 mill. kr
	10. Utvikle kunnskapsbasert næringsliv og kompetansearbeidsplasser slik at unge kan bli i regionen eller kommer tilbake etter endt utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Prosjektet Leverandørutvikling Havbruk Troms, samfinansiert med SIVA, med workshop og samlinger flere plasser i fylket.
Kap. 4 Senterstrategi Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	1. Legge til rette for senterutvikling, økt vekstkraft og bostadsattraktivitet i by- og regionsentrene	<ul style="list-style-type: none"> ○ Støtter utviklingen av felles regional næringsplan for Midt-Troms – tildelt 400.000 kr. ○ Byregionprogrammet – fylkeskommunen har skapt et nettverk mellom byregionene i Troms og tatt en koordinerende rolle.
	5. Legge til rette for en positiv stedsutvikling som tiltrekker innbyggere til å bo og virke i hele fylket	<ul style="list-style-type: none"> ○ Arrangert Tromskonferansen for kommunene i Troms med fokus på samfunnsutvikling. ○ Arrangert «næringsarena Troms» to ganger for å knytte næringskonsulentene i kommunene tettere sammen med hverandre og regionale aktører. ○ Vannforvaltning - følge opp forvaltningsplan og ansatt vannområdekoordinator som skal gjennomføre tiltak for å sikre rent drikkevann til alle i regionen.

⁵ Virkemidler for FoU og innovasjon i Troms

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Støttet kommunale grunnlagsinvesteringsprosjekter og gjennomført en effektevaluering av ordningen. ○ Gjennomført to omstillingsanalyser for Kvænangen og Dyrøy og formidlet resultatene på folkemøter i kommunene. Begge kommunene fikk omstillingsstatus. ○ Støtte til prosjekt for å få flere til å drive landbruk i Troms. ○ Lyngenløftet – stedsutviklingsprosjekt som skal bidra til økt bolyst og trivsel i Lyngen kommune. Bevilget 990.000 kr til prosjektet.
	11. Legge til rette for bredt bredbånd i hele Troms og innovativ anvendelse av bredbåndnettet	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eierskapsforvaltning Bredbåndsfylket Tildelt 400.000 kr til bredbåndsutbygging i Balsfjord kommune.

Internkontroll

Næringsetaten har i 2017 fokusert på å utvide kompetanse i bruk av kvalitetshåndboken. Dette har bidratt til å redusere sårbarheten. Næringsetaten deltar i den tverretatlige kvalitetssikringsgruppen for fylkeskommunen. I 2017 har etaten arbeidet med å dokumentere og oppdatere arbeidsprosesser i kvalitetssystemet, herunder en oversikt over rutiner og tidsbruk ved behandling av akvakultursøknader og rutiner for behandling av butikkstøttesøknader. Kvalitetshåndboken har vært aktivt brukt i både opplæring og saksbehandling i 2017.

Næringsetaten fikk innkalling til etatsbesøk av kontrollutvalget i Troms fylkeskommune i 2017. I henhold til forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner §4 skal kontrollutvalget føre tilsyn og kontroll med den fylkeskommunale forvaltningen på vegne av fylkestinget, og påse at fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Under etatsbesøket ble blant annet kvalitetssystem, rutiner, fullmakter og organisering gjennomgått.

15 Stab- og støttefunksjoner

Regnskapet for 2017 viser at stab- og støttefunksjonene hadde et mindreforbruk på 7,2 mill. kroner. Årsresultatet er vist i tabell nedenfor.

Tabell 15.1. Netto driftsresultat sektor 10 Stab- og støtte. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Stabssjef	24 976	30 322	29 523	799	2,64
DU-senteret	70 441	70 525	64 392	6 133	8,70
IT-senteret	17 120	16 337	15 868	469	2,87
Personalsenteret	16 730	17 724	17 732	-8	-0,05
Økonomisenteret	11 359	11 771	11 931	-160	-1,36
SUM	140 626	146 679	139 446	7 233	4,93

Det samlede avviket er på 4,93 prosent og kan i hovedsak knyttes til mindreforbruk på drifts- og utbyggingscenteret (DU-senteret).

15.1 Stabssjef

	Hovedmål	Strategi	Strategi i økonomiplan (koble mot sektorplaner og internt arbeid)	Status per 31.12.2017
1	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Fokusere på våre fortrinn og fylkets bidrag i den nasjonale verdiskapingen	Benytte OECD-rapport «Territorial regional review» i samarbeid med NSPA-nettverket, både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Sekretariatet for Nordnorsk råd	Jobbet med å komme med konkrete innspill til ekspertutvalget som ser på nye oppgaver til fylkeskommunen. Arrangert møte i Nordnorsk råd i Narvik (april).
		Arbeide for institusjonsbygging basert på regionale fortrinn, herunder å videreutvikle Tromsø som Arktisk hovedstad		Gjennom Urbane Arktis programmet og relevante internasjonale arenaer arbeides det for å fremme Troms som en sentral regional aktør i Arktis. Arktisk forum under urbane Arktisk gjennomførte i 2017 fire møter: To i Tromsø, ett i Helsinki og ett i Reykjavik, de to siste knyttet opp mot andre internasjonale aktiviteter.
		Sikre Troms som vertsfylke for forsvaret og arbeide for positive regionale effekter av forsvarets nærvær		

		<p>Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd.</p> <p>Det internasjonale arbeidet til Troms fylkeskommune skal bidra til en større politisk medvirkning i spørsmål av internasjonal karakter som berører Troms</p>	<p>Løse felles utfordringer og utnytte felles muligheter gjennom grenseoverskridende samarbeid</p> <p>Påvirke internasjonale rammevilkår for utviklingen i Troms</p> <p>Mobiliseres til internasjonal deltakelse i Troms.</p> <p>Øke den internasjonale kompetansen i fylket.</p> <p>Fremme miljøene og mulighetene fylket representerer internasjonalt</p>	<p>Interreg Nord: TFK gjennomførte i samarbeid med de finske og svenske sekretariatene søknadsrunde 5 og 6, 6 sekretariatsmøter, 9 informasjonsmøter, 5 oppstartsmøter og behandlet 34 søknader i Interreg Nord-programmet og 12 søknader om regional medfinansiering fra EU-programmer.</p> <p>Kolarctic: TFK deltok på to møter i den norske regionale ekspertgruppen, hvor 70 søknader i utlysingsrunde 1 og 2 ble behandlet.</p> <p>Nord-Norges Europakontor: TFK samarbeider tett med kontoret og øvrige eiere om saker innenfor EU-/EØS-systemet som berører Troms og resten av Nord-Norge spesielt.</p> <p>Barentssamarbeidet: Deltakelse i de formelle organene innenfor barentssamarbeidet, med særlig fokus på utforming av nytt Barentsprogram for 2019-2023.</p> <p>Samarbeidsavtaler: Oppfølging av saker i tilknytning til fylkeskommunens internasjonale bilaterale samarbeidsavtaler.</p> <p>Delegasjonsbesøk: Delegasjonsbesøk til Norrbottens läns landsting</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på å videreutvikle samarbeidsavtalen mellom fylkene. <p>To delegasjonsbesøk fra Kina:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politiske og adm. ledelse i Hainan-provinsen • Den kinesiske ambassadøren til Norge. <p>Konferanser/informasjonsarbeid/programkompetanse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arrangerte break-out session under Arctic Circle Assembly, Reykjavik • Ansvarlig for en sesjon under Tromskonferansen med internasjonale temaer.
--	--	---	---	--

2	<p>Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene</p>	<p>Følge opp arealpolitiske retningslinjer</p>	<p>Gjennomføring av planforum</p> <p>Veiledning til kommunene</p> <p>Reguleringsplankonferanse og plan- og byggesakskonferanse i samarbeid med fylkesmannen</p> <p>Regional plan for reindrift</p> <p>Regional plan for handel og service</p> <p>Regional planstrategi</p>	<p>Gjennomføring av planforum: Det ble invitert til 11 regionale planforum hvorav ett ble arrangert i samarbeid med Nordland fylkeskommune der planen Evenes flystasjon og Harstad/Narvik lufthavn var tema. Totalt 23 planer er behandlet i planforum dette året.</p> <p>Veiledning til kommunene: TFK har uttalt seg til totalt 191 planer med følgende fordeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 157 detaljreguleringer • 28 kommune-/kommunedelplaner • 6 områdeplaner. <p>I tillegg har vi behandlet 32 dispensasjonssaker.</p> <p>Konferanser: Reguleringsplankonferansen 2017 ble arrangert 19. april. Plan- og byggesakskonferansen ble avviklet 15.-16. november. Begge konferansene ble arrangert i Tromsø og i samarbeid med Fylkesmannen i Troms.</p> <p>Regional plan for reindrift Planprogrammet for regional plan for reindrift var ute på høring og offentlig ettersyn våren 2017. Merknadsbehandling høsten 2017.</p> <p>Regional plan for handel og service i Troms 2016-2025 Fylkestinget i Troms vedtok regional plan for handel og service i Tromsø i mars i sak 22/17.</p> <p>Ny stilling som areal- og transportplanlegger Det ble opprettet en ny stilling som areal- og transportplanlegger i 2017. Stillingen er delt (50/50) og et samarbeid mellom planavdelingen hos stabssjefen, og samferdsels- og miljøetaten.</p>
3	<p>Langsiktige og sektorovergrepene utfordringer skal samordnes slik at fylkeskommunen oppnår bedre</p>		<p>Implementering av styrings- og kvalitetsprosjektet og videreutvikling av systemet.</p>	<p>Styrings- og kvalitetssystemet Implementering og videreutvikling av systemet (se eget punkt).</p> <p>Styringsdokumenter:</p>

	styring og bedre kvalitet på de tjenestene som tilbys.		<p>Kvalitetssikre og videreutvikle fylkeskommunens styringsdokumenter</p> <p>Aktiv nyhetsformidling gjennom nettsider og sosiale medier</p> <p>Utvikle kommunikasjonsplattformene til fylkeskommunen</p> <p>Bistå fylkesrådet og andre med informasjons- og kommunikasjonsarbeid</p>	<p>Samordningsteam som med utgangspunkt i budsjett og økonomiplan forsøket å få bedre beslutningsgrunnlag til fylkestinget.</p> <p>Kommunikasjon: Ny kommunikasjonsstrategi er skrevet og levert.</p> <p>Aktiv nyhetsformidling gjennom nettsider og sosiale medier, og tatt i bruk video for å fremme (det glade) fylkeskommunale budskap. Utredet behov, potensiale og mulighet for grafisk ressurs.</p> <p>Ytterligere effektivisert annonseproduksjon (noe som blant annet har gitt besparelser i hundretusenkroneklassen), og videreutviklet kommunikasjonsplattformene til fylkeskommunen</p> <p>Bistått fylkesrådet og organisasjonen med informasjons- og kommunikasjonsarbeid</p>
4	Arbeide for økt forståelse for juridisk tenkning i saksbehandlingen, samt yte bistand som dekker fylkeskommunens behov		Juridisk rådgivning og tvisteløsning	<p>Generell juridisk rådgivning og tvisteløsning.</p> <p>Bistått Troms fylkestrafikk med utarbeidelse av konkurransegrunnlag til konkurransene om ny kontrakt om busskjøring i Tromsø, og hurtigbåt Tromsø-Harstad.</p>

15.2 Drift- og utbyggingssenteret

Tabell 15.2.1. Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Administrasjon og støttefunksjoner	15 824	11 102	10 633	469	4,22
Bygg og eiendomsforvaltning	54 617	59 423	53 759	5 664	9,53
SUM	70 441	70 525	64 392	6 133	8,70

Økonomisk analyse

Drift- og utbyggingssenteret hadde et mindreforbruk på 6,1 mill. kroner i 2017. Det skyldes i hovedsak:

- Ny forsikringsavtale og få skader – mindreforbruk på om lag 1,6 mill. kroner
- Noe lavere energiutgifter – 0,6 mill. kroner
- God drift på kantine og trykkeri
- Vakanse i stillinger
- Økte inntekter på utleie av boliger og eiendom forøvrig

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2017
1. Leverer tjenester internt i organisasjonen med høy kvalitet og god ressursutnyttelse.	<ul style="list-style-type: none">- Legge til rette for god kvalitetssikring i tjenesteproduksjon, økonomistyring og internkontroll- Være oppdatert på lover og forskrifter innen eget fagområde.- Ha god og løpende kontakt med alle virksomheter som vi leverer tjenester til- Etablere godt samarbeid med offentlige og private aktører innen eget fagområde	<ul style="list-style-type: none">- Fokus på kvalitetssikring har gitt resultater på tjenesteproduksjon, kontroll på økonomi og dokumentert internkontroll- Kurs gjennomført for fagpersonell på nye lover/forskrifter- Løpende kontakt med de enheter/etater som mottar våre tjenester- Godt samarbeid med kommuner og off. myndigheter innen vårt fagområde
2. Forvalte fylkeskommunens eiendoms- og bygningsmasse på en god og forsvarlig måte.	<ul style="list-style-type: none">- Ivareta bygninger og eiendommer slik at virksomhetene kan utvikle seg og verdier ivaretas- Være en profesjonell aktør på utleie og innleie av eiendom- Gjennom godt vedlikehold sørge for at etater/virksomheter kan levere sine tjenester med god kvalitet- Tilby boliger som personalpolitisk tiltak, for å rekruttere og beholde arbeidskraft	<ul style="list-style-type: none">- Gjennomført iht. vedtatt vedlikeholdsplan- Utleie gjennomføres iht. husleielovens bestemmelser og vedtatte husleiesatser- Innen budsjettets rammer og vedtatt plan leveres tjenester som avtalt- Boliger for ansatte brukes i forbindelse med rekruttering av nye medarbeidere.
3. Ha relevant kompetanse på eget fagfelt til nytte for hele organisasjonen.	<ul style="list-style-type: none">- Bidra til opplæring og kompetanseutvikling i hele organisasjonen	<ul style="list-style-type: none">- Opplæring for alle ansatte og politikere, gjennomført etter behov i ESA- Faglige kurs er gjennomført etter behov
4. Samordne beredskapsarbeidet innen egen organisasjon og bidra i Fylkesberedskapsrådet og sørge for godt samarbeid med alle regionale aktører.	<ul style="list-style-type: none">- Gjennom fylkesberedskapsplan og øvelser sørge for at beredskapsarbeidet er samordnet og oppdatert	<ul style="list-style-type: none">- Drift- og utbyggingssjef deltar i fylkesberedskapsrådet. Ingen øvelser er avholdt i 2017

Internkontroll

Drift- og utbyggingscenteret har i 2017 sørget for å legge inn arbeidsprosesser og gjort risikovurderinger i kvalitetssikringssystemet.

Innkjøpsrutiner er gjennomgått – spesielt i forhold til konkurranser knyttet til byggeprosjekter – slik at kravene er samsvarer fylkestingets vedtak i sak 93/16 Strategiske grep for å hindre svart økonomi og arbeidslivskriminalitet og fylkestingssak Anskaffelsesreglement del I Politiske føringer, miljø og samfunnsansvar.

15.3 IT-senteret

Tabell 15.3.1 Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
IT-senteret	17 120	16 337	15 868	469	2,87
SUM	17 120	16 337	15 868	469	2,87

Økonomisk analyse

IT-senteret hadde et mindreforbruk på 469 000 kroner i 2017. Mindreforbruket skyldes i hovedsak reduksjoner i overtidsbruk, kjøp av konsulent tjenester og kontingentutgifter.

IT-senteret dekker innenfor sitt budsjett en rekke fellesfunksjoner som lisenser og vedlikehold av felles administrative systemer, driftsverktøy og infrastruktur samt intern aktivitet hos IT-senteret.

Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2017
1. Organisering og styring TFK skal ha en helhetlig og målrettet styring, forvaltning og drift av digitale tjenester (IKT-løsninger) som understøtter og videreutvikler fylkeskommunale oppgaver og tjenestetilbud. IT sikkerhet skal ha høy prioritet.	<ul style="list-style-type: none">- Systemer (ofte etatssjef/ virksomhetsleder) er bestiller av ny funksjonalitet- Stabssjefens ledergruppe utgjør IT-styringsgruppen og sikkerhetsledelsen som skal diskutere/prioritere innspill/tiltak fra de ulike virksomhetsområdene og ivareta den årlige sikkerhetsrevisjonen (krav fra Datatilsynet)	<ul style="list-style-type: none">- IT-senteret oppgraderer eller innfører ny brukerfunksjonalitet kun på bestilling fra systemer- IT-styringsgruppen har jevnlig IKT-relaterte saker til behandling- Siste møte i sikkerhetsledelsen var i 18.12.2017 og vil følges opp i 2018
2. Tjenester og arbeidsprosesser TFK har som målsetting å levere gode tjenester til samfunnet. IT-tjenester skal være ett av fundamentene for å oppnå dette.	<ul style="list-style-type: none">- Digitaliserte tjenester skal tilrettelegges for mobil bruk- Alle brukere skal kjenne til det digitale trusselbildet – forstå hvilke trusler en bruker/PC/nettbrett/mobiltelefon kan rammes av og hvordan unngå disse trusler.	<ul style="list-style-type: none">- Nye samhandlingstjenester etablert.- Deltagelse i nasjonalt prosjekt for identitets forvaltning. Deltagelse i nasjonalt prosjekt VIS. (Visma In School, tidligere VFS)- Prosjekt for etablering av ny redundant kjerneinfrastruktur etablert og fortsetter.

	- Verktøy for eLæring KS-Læring skal tas i bruk.	- Oppgradering av arbeidsflater for brukere fra Windows7 til Windows 10 gjennomført. - Verktøy for eLæring KS-Læring er implementert
3. Teknologi og infrastruktur TFK skal ha en teknologisk moderne infrastruktur som bidrar til stabile, sikre, mobile og integrerte tjenester som utføres i samsvar med lover, forskrifter, normer og definerte arbeidsprosesser.	- Kost/nytte-vurdere ny teknologi som utfordrer etablert infrastruktur. - Virtualisering der det er mulig. - Kontinuerlig vurdere eksisterende systemers robusthet og kapasitet.	- Fokus på sikkerhet er en kontinuerlig prosess. - Ny databaseserver for Opus tannhelse etablert. - Jobb for økt kapasitet på backup løsningen startet. Ny backup server anskaffet. - Økt sikkerhet mot internett etablert, bla med fjerning av spam e-post og Ddos angrep.

Internkontroll

IT-senteret har i forbindelse med det overordnede styrings- og kvalitetsarbeidet også i 2017 hatt fokus på kvalitetsforbedringer og datasikkerhet. IT sikkerhetstiltak var høyt prioritert, da truslene mot IT-systemer øker fra år til år. Vi hadde ingen kjente sikkerhetsbrister i våre systemer i 2017.

15.4 Personal- og organisasjonssenteret

Tabell 15.4.1 Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Personalsenteret	16 730	17 724	17 732	-8	-0,05
SUM	16 730	17 724	17 732	-8	-0,05

Økonomisk analyse

Personal- og organisasjonssenteret hadde et regnskapsresultat i balanse i 2017.

Måloppnåelse

Hovedmål	Status per 31.12.2017
1 Utvikle organisasjonspolitikk med verdigrunnlag og plattform for ledelse og medarbeiderskap	Regionreformen ble vedtatt i 2017. Å arbeide frem verdigrunnlag og leder-/medarbeiderplattform er et prosessbasert arbeid som bygger verdier og normer for framtida. Det er derfor naturlig i stedet å prioritere dette arbeidet i den nye Troms og Finnmark fylkeskommune.
2 Forsterke positivt og helsefremmende lederskap med jobbengasjement og	I 2017 har det vært gjennomført «Kurs for nye ledere», hvor tema er verdsettende ledelse, relasjonelt lederskap og kjenn deg selv som leder. Bedriftshelsetjenesten har gjennomført diverse

gode relasjoner på arbeidsplassene	kurs – herunder «Samtalen som lederverktøy», «Diversity icebreaker», «Relasjonelt lederskap».
3 Redusere sykefraværet	Sykefraværet er høyest innen tannhelse, og innsatsen for å redusere sykefraværet er rettet dit. Partssammensatt arbeidsutvalg har hatt særlig fokus på tett oppfølging av sykemeldte/bruk av sykefraværsrutinene. Sykefraværet i tannhelse ble redusert, fra 11,6 prosent i 2016 til 9,9 prosent i 2017.
4 Utnytte HR-systemet optimalt, og innføre nye digitale løsninger	Vi har innført digitale sykemeldinger høsten 2017. Det jobbes for øvrig kontinuerlig med å oppnå full elektronisk saksgang på kjerneprosesser innen lønnsarbeid.

Internkontroll

Personal- og organisasjonssenteret har jobbet med internkontroll i 2017 gjennom utvikling og revisjon av målsettinger, sentrale prosesser, retningslinjer, rutiner og maler på vårt område. Vi har hatt fokus på forbedring av prosesser gjennom kurs, generell veiledning, individuell oppfølging og innføring av digitale verktøy.

Mye av fokuset i 2017 har vært på utforming av E-læringskurs i KS kursportal, herunder «E-læringskurs for nye ansatte», «Sykefraværskurs» og «HMS grunnkurs – E-læringsdel». Det er ikke dokumentert flere arbeidsprosesser eller risikovurderinger i styrings- og kvalitetssystemet i løpet av året.

15.5 Økonomisenteret

Tabell 15.5.1. Netto driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2017	Avvik 2017	Avvik i %
	Regnskap 2016	budsjett 2017			
Økonomisenteret	11 359	11 771	11 931	-160	-1,36
SUM	11 359	11 771	11 931	-160	-1,36

Økonomisk analyse

Økonomisenteret hadde et merforbruk på 160.000 kroner i 2017. Dette skyldes manglende sykelønnsrefusjoner i forhold til budsjett.

Måloppnåelse

Hovedmål	Status per 31.12.2017
1 Bidra til god kompetanse i organisasjonen innenfor regnskap, budsjett, innkjøp og økonomisystemet	<ul style="list-style-type: none"> • Deltatt og hatt innlegg på samling for avdelingslederdrift (vgs) • Arrangert fagdager for økonomimedarbeidere på skolene • Utstrakt bruk av informasjonsdeling via intranett med et bredt spekter av rutiner og brukerveiledninger på plass. • Distribuert tre infobrev til samtlige ansatte i fylkeskommunen • Arrangert enkeltkurs for Unit 4-brukere • Hatt opplæring og veiledning i mindre grupper og til enkeltmedarbeidere • Deltatt med egne ansatte på utvalgte eksterne kurs innenfor fagområdene våre • Ivarett den økende etterspørsel etter bistand til særanskaffelser. • Fortløpende og daglig svart på henvendelser fra enhetene/virksomhetene
2 Øke effektivitet og internkontroll gjennom digitalisering	<ul style="list-style-type: none"> • Tatt i bruk ny funksjonalitet og moduler i Unit 4: Hovedbok på Web inkl. Intel Agent (eBilag med og uten arbeidsflyt), Arbeidsflyt nye kunder og leverandører, samt innledende arbeid med remittering av faktura fra utlandet/overgang til ISO-formatet. • Jobbet aktivt med å øke andelen EHF på inn- og utgående faktura • Gått over til å motta bankbilag elektronisk, samt utarbeidet et fildelings-/arkivsystem for rapportering og kontroll av kontorregnskap fra enhetene • Lagt ned betydelig innsats i bruk av e-handel på store sektorovergripende avtaleområder. • Konkurransегjennomføringsverktøy (KGV) er tatt i bruk i de deler av organisasjonen som har størst omfang av konkurranser. • Arbeidet med å få på plass dynamiske maler for gjennomføring av konkurranser. • Tatt i bruk ny innkjøpsdatabase (KAV)
3 Implementering av ny lov og nye forskrifter knyttet til offentlige anskaffelser	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt anskaffelsesregelverk (ANS I) er vedtatt av fylkestinget • I forbindelse med enhetenes særanskaffelser benyttes anledningen til veiledning og opplæring i nytt regelverk.
4 Bidra til bedre internkontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Bidratt til kompetansebygging i organisasjonen • Tatt i bruk digitale verktøy for bedre dokumentasjon, sporbarhet og kontroll av arbeidsflyt/-prosesser • Tilgjengeliggjort rutiner og maler i EK-håndboka og på intranett • Informert om anbefalte kontrollrutiner på intranett og i rutinebeskrivelser • Gjennomført kontroller (bl.a. kontroll av mva-kompensasjonskoder, kontorregnskap, fakturakontroll av avtaleleverandører) • Gjennomført dialogmøter med flere videregående skoler, samt alle etater i sentraladministrasjonen • Innført døgnmulkt for det tilfelle at leverandør ikke ivaretar e-handel i henhold til kontrakt.

Internkontroll

Økonomisenteret har hatt fokus på oppfølging av virksomheter for å sikre at rutiner, maler og regelverk er kjent i hele organisasjonen. Vi har fortsatt det systematiske arbeidet med å få på plass bedre rutiner og digitale verktøy for å sikre innkjøps- og økonomiarbeidet i fylkeskommunen.

Det er gjort et omfattende arbeid med å oppdatere arbeidsprosesser, rutinebeskrivelser, brukerveiledninger og maler. Dette arbeidet er ikke minst viktig når vi nå skal rette blikket mot sammenslåingen med Finnmark, med mål om å etablere beste praksis både når det gjelder organisering, rutiner og arbeidsprosesser.